

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Prima Cameră)
10 martie 1992*

**Imperial Chemical Industries plc
împotriva
Comisiei Comunităților Europene**

„Concurență – Noțiuni de acord și de practică concertată – Răspundere colectivă”

Cauza T-13/89

Cuprins

Faptele aflate la originea acțiunii	3
Procedura	8
Pretențiile părților	9
Cu privire la fond.....	10
Cu privire la dreptul la apărare.....	10
1. Omiterea comunicării documentelor în cadrul comunicării privind obiecțiile	10
2. Lipsa comunicării raportului consilierului-auditor.....	11
3. Hotărâre prematură și opinii preconcepute	12
Cu privire la dovedirea încălcării	12
1. Constatările de fapt	13
A — Acordul privind prețurile minimale și reuniunea EATP din 22 noiembrie 1977....	13
a) Actul atacat	13
b) Argumentele părților	14
c) Aprecierea Tribunalului.....	14
B – Sistemul de reuniuni periodice.....	17
a) Actul atacat	17
b) Argumentele părților	18
c) Aprecierea Tribunalului.....	19
C – Inițiativele de prețuri.....	22
a) Actul atacat	22
b) Argumentele părților	26
c) Aprecierea Tribunalului.....	30
D – Măsurile pentru facilitarea punerii în aplicare a inițiativelor de prețuri.....	33
a) Actul atacat	33
b) Argumentele părților	34
c) Aprecierea Tribunalului.....	35
E – Tonajele-țintă și cotele	38
a) Actul atacat	38
b) Argumentele părților	39
c) Aprecierea Tribunalului.....	42
F – Concluzie	48
2. Aplicarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE	48
A – Încadrarea juridică.....	48
a) Actul atacat	48
b) Argumentele părților	50
c) Aprecierea Tribunalului.....	52
B – Obiectul sau efectul restrictiv al concurenței.....	54
a) Actul atacat	54

* Limba de procedură: engleza.

b) Argumentele părților	56
c) Aprecierea Tribunalului.....	59
C – Efectul asupra comerțului între statele membre	60
a) Actul atacat	60
b) Argumentele părților	60
c) Aprecierea Tribunalului.....	61
D – Natura acordurilor privind prețurile-țintă și privind volumele-țintă ale vânzărilor ..	61
3. Concluzie.....	62
Cu privire la motivare	62
Cu privire la amendă.....	63
1. Prescripția	63
2. Durata încălcării.....	64
3. Gravitatea încălcării	65
A – Rolul limitat al reclamantei.....	65
B – Lipsa individualizării criteriilor de stabilire a amenzilor.....	67
C – Considerarea efectelor încălcării	68
D – Insuficiența considerării contextului crizei economice	70
E – Considerarea cifrei de afaceri a reclamantei	71
F – Principiul egalității de tratament.....	71
G – Gradul de cooperare a reclamantei.....	73
Cu privire la redeschiderea procedurii orale	75
Cu privire la cheltuielile de judecată	75

În cauza T-13/89,

Imperial Chemical Industries plc, societate de naționalitate engleză, cu sediul în Millbank, Londra (Regatul Unit), reprezentată de domnii D. Vaughan, QC, V. O. White și R. J. Coles, solicitors, precum și de D. Anderson, barrister, cu domiciliul ales în Luxemburg la cabinetul lui L. H. Dupong, 14a, rue des Bains,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată de domnul A. McClellan, consilier juridic principal, în calitate de agent, asistat de doamna K. Banks, membră a serviciului juridic, în calitate de agent, cu domiciliul ales în Luxemburg la biroul domnului R. Hayder, reprezentant al serviciului juridic, Centre Wagner, Kirchberg,

pârâtă,

având ca obiect anularea Deciziei Comisiei din 23 aprilie 1986 privind o procedură în aplicarea articolului 85 din Tratatul CEE (IV/31.149-Polipropilenă),

TRIBUNALUL (Prima Cameră),

compus din domnii J. L. Cruz Vilaça, președinte, R. Schintgen, D. A. O. Edward, H. Kirschner și K. Lenaerts, judecători,

avocat general: domnul B. Vesterdorf
grefier: domnul H. Jung

având în vedere procedura scrisă și în urma procedurii orale desfășurate în perioada 10-15 decembrie 1990,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 10 iulie 1991,

pronunță prezenta

Hotărâre

Faptele aflate la originea acțiunii

1 Prezenta cauză are ca obiect o decizie a Comisiei care a aplicat unui număr de 15 producători de polipropilenă o amendă pentru încălcarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE. Produsul care face obiectul deciziei atacate (denumită în continuare „decizia”) este unul dintre principalii polimeri termoplastici bruți. Polipropilena este vândută de producători întreprinderilor de prelucrare, care o transformă în produse finite sau semifinite. Principalii producători de polipropilenă au o gamă de peste 100 de calități diferite, care acoperă o mare varietate de utilizări finale. Principalele calități de bază ale propilenei sunt denumite rafie, homopolimer pentru formare prin injecție, copolimer pentru formare prin injecție, copolimer cu rezistență înaltă la impact și film. Destinatarii deciziei sunt cu toții producători importanți de produse petrochimice.

2 Piața vest-europeană a polipropilenei este aprovizionată aproape în exclusivitate de la unități de producție stabilite în Europa. Înainte de 1977, această piață era aprovizionată de zece producători, respectiv Montedison (devenită Montepolimeri SpA, devenită ulterior Montedipe SpA), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries plc și Shell International Chemical Company Ltd (denumiți în continuare cei „patru mari”), reprezentând împreună 64 % din piață, Enichem Anic SpA în Italia, Rhône-Poulenc SA în Franța, Alcludia în Spania, Chemische Werke Hüls și BASF AG în Germania și producătorul austriac Chemie Linz AG. În urma expirării brevetelor de control deținute de Montedison, șapte producători noi au apărut în Europa de Vest în 1977: Amoco și Hercules Chemicals NV în Belgia, ATO Chimie SA și Solvay și Cie SA în Franța, SIR în Italia, DSM NV în Țările de Jos și Taqsa în Spania. Saga Petrokjemi AS & Cie, producător norvegian, și-a început activitatea pe la mijlocul anului 1978, iar Petrofina SA în 1980. Apariția acestor producători noi care aveau o capacitate nominală de aproximativ 480 000 tone a cauzat o creștere substanțială a capacității de producție în Europa de Vest, care, pe parcursul mai multor ani, nu a fost urmată de o creștere corespunzătoare a cererii, ceea ce a avut drept consecință o utilizare redusă a capacităților de producție, care s-a redresat totuși treptat între 1977 și 1983, ajungând de la 60 % la 90 %. Conform deciziei, cererea și oferta s-au aflat într-un echilibru aproximativ începând din 1982. Cu toate acestea, în cea mai mare parte a perioadei de referință (1977-1983), piața polipropilenei s-a caracterizat fie printr-o rentabilitate redusă, fie prin pierderi substanțiale determinate în special de nivelul costurilor fixe și de creșterea costului materiei prime, propilena. Conform deciziei (punctul 8), în 1983 Montepolimeri SpA deținea 18 % din piața europeană a polipropilenei, Imperial Chemical Industries plc, Shell International Chemical Company Ltd și Hoechst AG dețineau fiecare 11 %, Hercules Chemicals NV deținea cu puțin sub 6 %, ATO Chimie SA, BASF AG, DSM NV, Chemische Werke Hüls, Chemie Linz AG, Solvay & Cie SA și Saga Petrokjemi AS & Cie dețineau între 3 și 5 % fiecare, iar Petrofina SA deținea aproximativ 2 %. Polipropilena a făcut obiectul unui amplu flux de schimburi comerciale între statele membre, deoarece fiecare dintre producătorii stabiliți în acea perioadă în Comunitate vindeau în toate sau aproape în toate statele membre.

3 Imperial Chemical Industries plc făcea parte dintre producătorii care aprovizionau piața polipropilenei în 1977 și se număra printre cei „patru mari”. Cota de piață a acesteia se situa între circa 10,6 și 11,4 %.

4 La 13 și 14 octombrie 1983, funcționari ai Comisiei au efectuat, în conformitate cu articolul 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, primul regulament de punere în aplicare a articolelor 85 și 86 din tratat (JO 1962, 13, p. 204, denumit în continuare „Regulamentul nr. 17”), verificări simultane la sediile următoarelor întreprinderi producătoare de polipropilenă și furnizoare pe piața comunitară:

- ATO Chimie SA, în prezent Atochem (denumită în continuare „ATO”);
- BASF AG (denumită în continuare „BASF”);
- DSM NV (denumită în continuare „DSM”);
- Hercules Chemicals NV (denumită în continuare „Hercules”);
- Hoechst AG (denumită în continuare „Hoechst”);
- Chemische Werke Hüls (denumită în continuare „Hüls”);
- Imperial Chemical Industries plc (denumită în continuare „ICI”);
- Montepolimeri SpA, în prezent Montedipe (denumită în continuare „Monte”);
- Shell International Chemical Company Ltd (denumită în continuare „Shell”);
- Solvay & Cie SA (denumită în continuare „Solvay”);
- BP Chimie (denumită în continuare „BP”).

Nu a fost efectuată nicio verificare la sediul Rhône-Poulenc SA (denumită în continuare „Rhône-Poulenc”) și Enichem Anic SpA.

5 În urma acestor verificări, Comisia a adresat cereri de informații, în conformitate cu articolul 11 din Regulamentul nr. 17 (denumite în continuare „cereri de informații”), nu numai întreprinderilor citate anterior, ci și următoarelor întreprinderi:

- Amoco;
- Chemie Linz AG (denumită în continuare „Linz”);
- Saga Petrokjemii AS & C^{ie}, care în prezent face parte din Statoil (denumită în continuare „Statoil”);
- Petrofina SA (denumită în continuare „Petrofina”);
- Enichem Anic SpA (denumită în continuare „Anic”).

Linz, întreprindere stabilită în Austria, a contestat competența Comisiei și a refuzat să răspundă cererii. În conformitate cu articolul 14 alineatul (2) din regulamentul citat anterior, funcționarii Comisiei au efectuat ulterior verificări la sediile Anic și Saga Petrochemicals UK Ltd, filiala engleză a societății Saga, precum și la agențiile de vânzări ale societății Linz stabilite în Regatul Unit și în Republica Federală Germania. Societății Rhône-Poulenc nu i-a fost adresată nicio cerere de informații.

6 Dovezile obținute în cadrul verificărilor respective și conform cererilor de informații au condus Comisia la concluzia că între 1977 și 1983 producătorii respectivi au stabilit periodic, printr-o serie de inițiative de prețuri, încălcând astfel articolul 85 din Tratatul CEE, prețuri-țintă și au elaborat un sistem de control anual al volumelor vânzărilor în scopul de a-și repartiza piața disponibilă în funcție de tonajele sau procentele convenite. Astfel, Comisia a decis la 30 aprilie 1984 să inițieze procedura prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17, iar în mai 1984 a adresat o comunicare a obiecțiilor în scris întreprinderilor citate anterior, cu excepția societăților Anic și Rhône-Poulenc. Toți destinatarii au răspuns în scris.

7 La 24 octombrie 1984, consilierul-auditor desemnat de Comisie a reunit consilierii juridici ai destinatarilor comunicării obiecțiilor pentru a conveni anumite reguli de procedură în vederea audierii, prevăzută în cadrul procedurii administrative, care trebuia să înceapă la 12 noiembrie 1984. În cursul reuniunii respective, Comisia a anunțat că, având în vedere argumentele prezentate de întreprinderi în răspunsurile la comunicarea obiecțiilor, le va prezenta în curând mijloace de probă complementare celor deținute deja cu privire la punerea în aplicare a inițiativelor de prețuri. Astfel, la 31 octombrie 1984, Comisia a trimis consilierilor juridici ai întreprinderilor un set de documente incluzând copii ale instrucțiunilor privind prețurile date de producători birourilor lor de vânzări, precum și tabele rezumând documentele respective. Pentru a garanta respectarea secretului de afaceri, Comisia a atașat comunicării respective anumite condiții; în special aceea că nu trebuia ca documentele comunicate să fie aduse la cunoștința serviciilor comerciale ale întreprinderilor. Avocații câtorva întreprinderi au refuzat să accepte condițiile respective și au trimis documentele înainte de audiere.

8 Având în vedere informațiile oferite în răspunsurile scrise la comunicarea obiecțiilor, Comisia a decis să extindă procedura și la societățile Anic și Rhône-Poulenc. În acest scop, acestora le-a fost adresată la 25 octombrie 1984 o comunicare a obiecțiilor asemănătoare celei adresate celorlalte 15 întreprinderi.

9 O primă sesiune de audieri s-a desfășurat între 12 și 20 noiembrie 1984. În cursul acesteia, au fost ascultate toate întreprinderile cu excepția Shell (care a refuzat să participe la orice audiere), Anic, ICI și Rhône-Poulenc (care au considerat că nu au avut posibilitatea să își pregătească dosarul).

10 În cadrul acestei sesiuni, câteva întreprinderi au refuzat să abordeze problemele menționate în documentele care le fuseseră adresate la 31 octombrie 1984, susținând că orientarea argumentației Comisiei suferise o schimbare radicală și că era necesar, cel puțin, să li se ofere posibilitatea de a-și prezenta observațiile scrise. Alte întreprinderi au susținut că nu au avut timp suficient pentru a studia documentele în cauză înaintea audierii. O scrisoare comună în acest sens a fost trimisă Comisiei la 28 noiembrie 1984 de avocații întreprinderilor BASF, DSM, Hercules, Hoechst, ICI, Linz, Monte, Petrofina și Solvay. Prin scrisoarea din 4 decembrie 1984, Hüls a declarat că se alătură punctului de vedere astfel exprimat.

11 Din acest motiv, la 29 martie 1985 Comisia a transmis întreprinderilor o nouă serie de documente, care reproducuau instrucțiunile privind prețurile date de întreprinderi birourilor lor de vânzări, însoțite de tabele privind prețurile, precum și de un rezumat al dovezilor referitoare la fiecare dintre inițiativele în materie de prețuri pentru care existau documente disponibile. Comisia a invitat întreprinderile să îi răspundă atât în scris, cât și în cadrul altei sesiuni de audieri, și a precizat că ridică restricțiile prevăzute inițial cu privire la comunicarea către serviciile comerciale.

12 Printr-o scrisoare având aceeași dată, Comisia a răspuns la argumentele invocate de avocați, conform cărora aceasta nu a prezentat o definiție juridică precisă a pretinsului cartel, în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat, și a invitat întreprinderile să îi prezinte observațiile scrise și orale.

13 A doua sesiune de audieri s-a desfășurat între 8 și 11 iulie 1985 și la 25 iulie 1985. Anic, ICI și Rhône-Poulenc și-au prezentat observațiile, iar celelalte întreprinderi (cu excepția Shell) au comentat problemele menționate în cele două scrisori ale Comisiei din 29 martie 1985.

14 Procesul-verbal provizoriu al audierilor, însoțit de documentele relevante, a fost transmis membrilor Comitetului consultativ pentru înțelegeri și poziții dominante (denumit în continuare „Comitetul consultativ”) la 19 noiembrie 1985 și a fost trimis întreprinderilor la 25 noiembrie 1985. Comitetul consultativ și-a prezentat avizul în cursul reuniunii cu numărul 170 din 5 și 6 decembrie 1985.

15 La finalul acestei proceduri, Comisia a adoptat, la 23 aprilie 1986, decizia în litigiu, care cuprinde următorul dispozitiv:

„Articolul 1

Anic SpA, ATO Chemie SA (în prezent Atochem), BASF AG, DSM NV, Hercules Chemicals NV, Hoechst AG, Chemische Werke Hüls (în prezent Hüls AG), ICI plc, Chemische Werke Linz, Montepolimeri SpA (în prezent Montedipe), Petrofina SA, Rhône-Poulenc SA, Shell International Chemical Co. Ltd, Solvay & Cie și Saga Petrokjemi AG & Co. (în prezent fuzionată cu Statoil) au încălcat dispozițiile articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE, prin participarea:

— în cazul Anic, aproximativ din noiembrie 1977 până la sfârșitul lui 1982 sau începutul lui 1983;

— în cazul Rhône-Poulenc, aproximativ din noiembrie 1977 până la sfârșitul lui 1980;

— în cazul Petrofina, din 1980 până în noiembrie 1983 cel puțin;

— în cazul Hoechst, ICI, Montepolimeri și Shell, de la mijlocul lui 1977 până în noiembrie 1983 cel puțin;

— în cazul Hercules, Linz, Saga și Solvay, aproximativ din noiembrie 1977 până în noiembrie 1983 cel puțin;

— în cazul ATO, din 1978 cel puțin până în noiembrie 1983 cel puțin;

— în cazul BASF, DSM și Hüls, la un moment dat între 1977 și 1979 până în noiembrie 1983 cel puțin;

la un acord și o practică concertată datând de la mijlocul anului 1977, în conformitate cu care producătorii care aprovizionau cu polipropilenă teritoriul pieței comune:

- a) s-au contactat și s-au întâlnit periodic (de la începutul anului 1981, de două ori pe lună) în cadrul unor reuniuni secrete pentru a examina și defini politicile lor comerciale;
- b) au stabilit periodic prețuri-„țintă” (sau minimale) la vânzarea produsului respectiv în fiecare stat membru al Comunității;
- c) au convenit diverse măsuri pentru facilitarea aplicării prețurilor-țintă respective, inclusiv (și mai ales) limitări temporare ale producției, un schimb de informații detaliate privind livrările, desfășurarea unor reuniuni locale și, începând din 1982, un sistem de «account management» având ca obiectiv aplicarea unor creșteri de prețuri pentru anumiți clienți;
- d) au efectuat creșteri de prețuri simultane, în conformitate cu țintele respective;
- e) și-au repartizat piața alocând fiecărui producător o țintă sau o „cotă” anuală de vânzări (1979, 1980 și cel puțin o parte din 1983) sau, în lipsa unui acord definitiv pentru întregul an, obligând producătorii să își limiteze vânzările lunare în raport cu o perioadă anterioară (1981, 1982).

Articolul 2

Întreprinderile menționate la articolul 1 încetează de îndată încălcările citate anterior (dacă nu au procedat astfel deja) și se abțin pe viitor, în sectorul polipropilenei, de la orice acord sau practică concertată care poate avea un obiect sau un efect identic sau similar, inclusiv orice schimb de informații de tipul celui protejat în general de secretul profesional, prin intermediul căruia participanții sunt informați în mod direct sau indirect cu privire la producția, livrările, nivelul stocurilor, prețurile de vânzare, costurile sau planurile de investiții ale altor producători individuali sau care le permit să urmărească punerea în aplicare a oricărui acord expres sau tacit ori a oricărei practici concertate care se referă la prețuri sau la partajarea piețelor în Comunitate. Orice sistem de schimburi de informații generale la care s-au abonat producătorii (ca de exemplu Fides) va fi administrat astfel încât să se excludă orice informație care permite identificarea comportamentului anumitor producători; întreprinderile se abțin în special de la efectuarea de schimburi de informații suplimentare care privesc concurența și care nu fac obiectul unui asemenea sistem.

Articolul 3

Întreprinderilor citate de prezenta decizie li se aplică următoarele amenzi, ca urmare a încălcării constatate la articolul 1:

- i) Anic SpA, o amendă de 750 000 ECU, respectiv 1 103 692 500 LIT;
- ii) Atochem, o amendă de 1 750 000 ECU, respectiv 11 973 325 FRF;
- iii) BASF AG, o amendă de 2 500 000 ECU, respectiv 5 362 225 DM;
- iv) DSM NV, o amendă de 2 750 000 ECU, respectiv 6 657 640 HFL;

- v) Hercules Chemicals NV, o amendă de 2 750 000 ECU, respectiv 120 569 620 BFR;
- vi) Hoechst AG, o amendă de 9 000 000 ECU, respectiv 19 304 010 DM;
- vii) Hüls AG, o amendă de 2 750 000 ECU, respectiv 5 898 447,50 DM;
- viii) ICI plc, o amendă de 10 000 000 ECU, respectiv 6 447 970 UKL;
- ix) Chemische Werke Linz, o amendă de 1 000 000 ECU, respectiv 1 471 590 000 LIT;
- x) Montedipe, o amendă de 11 000 000 ECU, respectiv 16 187 490 000 LIT;
- xi) Petrofina SA, o amendă de 600 000 ECU, respectiv 26 306 100 BFR;
- xii) Rhône-Poulenc SA, o amendă de 500 000 ECU, respectiv 3 420 950 FRF;
- xiii) Shell International Chemical Co. Ltd, o amendă de 9 000 000 ECU, respectiv 5 803 173 UKL;
- xiv) Solvay & Cie, o amendă de 2 500 000 ECU, respectiv 109 608 750 BFR;
- xv) Statoil, Den Norske Stats Oljeselskap AS (care în prezent include Saga Petrokjemi), o amendă de 1 000 000 ECU, respectiv 644 797 UKL.

Articolele 4 și 5

[...]"

16 La 8 iulie 1986, procesul-verbal definitiv al audierilor cuprinzând corecturile, completările și eliminările de text solicitate de întreprinderi le-a fost trimis acestora.

Procedura

17 În aceste împrejurări, printr-o cerere depusă la grefa Curții la 6 august 1986, reclamanta a introdus prezenta acțiune vizând anularea deciziei. Treisprezece din ceilalți paisprezece destinatari ai deciziei respective au introdus, de asemenea, o acțiune vizând anularea acesteia (cauzele T-1/89–T-4/89, T-6/89–T-12/89, T-14/89 și 15/89).

18 Printr-un act separat depus în aceeași zi, ICI a solicitat Curții să ordone, în temeiul articolului 91 din Regulamentul de procedură al Curții, prezentarea documentelor pe care Comisia refuzase să i le comunice. Această cerere a fost respinsă prin Ordonanța Curții din 11 decembrie 1986, ICI/Comisia (212/86 R, nepublicată în *Recueil*).

19 Procedura scrisă s-a derulat în întregime în fața Curții.

20 Prin Ordonanța din 15 noiembrie 1989, Curtea a trimis această cauză și pe celelalte treisprezece în fața Tribunalului, în conformitate cu articolul 14 din Decizia Consiliului din 24 octombrie 1988 de instituire a Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene (denumită în continuare „Decizia Consiliului din 24 octombrie 1988”).

21 În conformitate cu articolul 2 alineatul (3) din Decizia Consiliului din 24 octombrie 1988, președintele Tribunalului a desemnat un avocat general.

22 Prin scrisoarea din 3 mai 1990, grefierul Tribunalului a invitat toate părțile să participe la o reuniune informală pentru a stabili regulile de organizare a procedurii orale. Această reuniune a avut loc la 28 iunie 1990.

23 Prin scrisoarea din 9 iulie 1990, grefierul Tribunalului a solicitat părților să își prezinte observațiile cu privire la o eventuală conexiune a cauzelor T-1/89–T-4/89 și T-6/89–T-15/89 în vederea procedurii orale. Niciuna dintre părți nu a formulat vreo obiecție în această privință.

24 Prin Ordonanța din 25 septembrie 1990, Tribunalul a conexas cauzele citate anterior în vederea procedurii orale, în temeiul conexității acestora, în conformitate cu articolul 43 din Regulamentul de procedură al Curții, la acea dată aplicabil *mutatis mutandis* procedurii în fața Tribunalului în temeiul articolului 11 paragraful al treilea din Decizia Consiliului din 24 octombrie 1988.

25 Prin Ordonanța din 15 noiembrie 1990, Tribunalul s-a pronunțat cu privire la cererile de tratament confidențial introduse de reclamantele din cauzele T-2/89, T-3/89, T-9/89, T-11/89, T-12/89 și T-13/89 și le-a admis parțial.

26 Prin scrisorile depuse la grefa Tribunalului între 9 octombrie și 29 noiembrie 1990, părțile au răspuns la întrebările care le-au fost adresate de Tribunal prin scrisorile grefierului din 19 iulie.

27 Având în vedere răspunsurile la aceste întrebări și în urma raportului judecătorului raportor, după ascultarea avocatului general, Tribunalul a hotărât să inițieze procedura orală fără să dispună măsuri prealabile de cercetare judecătorească.

28 În cadrul ședinței desfășurate în perioada 10-15 decembrie 1990, au fost ascultate susținerile orale ale părților și răspunsurile acestora la întrebările Tribunalului.

29 Concluziile avocatului general au fost ascultate în ședința din 10 iulie 1991.

Pretențiile părților

30 Societatea ICI solicită Tribunalului:

1) să anuleze Decizia Comisiei din 23 aprilie 1986 (IV.31/149-Polipropilenă), în măsura în care privește societatea ICI;

2) să anuleze sau să reducă amenda aplicată societății ICI;

3) în cazul în care ICI este obligată să plătească amenda în această etapă fără a putea să suspende plata acesteia, să ordone Comisiei să ramburseze valoarea amenzii plătite sau a părții corespunzătoare, majorată cu o dobândă de 1 % peste rata dobânzii stabilite de banca din Regatul Unit indicată la articolul 4 din decizie;

4) să oblige Comisia la plata cheltuielilor de judecată.

În ceea ce o privește, Comisia solicită Tribunalului:

- să respingă acțiunea;
- să oblige reclamanta la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la fond

31 Tribunalul consideră că este necesar să se examineze, în primul rând, obiecțiile reclamantei referitoare la încălcarea dreptului la apărare prin aceea că de fapt Comisia a omis să îi comunice documentele pe care și-a bazat decizia (1), prin aceea că reclamanta nu a primit comunicarea raportului consilierului-auditor (2) și Comisia a adoptat o hotărâre prematură pornind de la idei preconcepute (3); în al doilea rând, obiecțiile referitoare la dovedirea încălcării care privește, pe de o parte, constatările de fapt operate de Comisie (1) și, pe de altă parte, aplicarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE la aceste fapte (2), prin aceea că nu a fost încadrată corect încălcarea de către Comisie (A), în sensul că nu a apreciat corect obiectul sau efectul restrictiv asupra concurenței (B) și efectul asupra comerțului dintre statele membre (C); în al treilea rând, obiecțiile referitoare la motivarea deciziei; în al patrulea rând, obiecțiile referitoare la stabilirea amenzii, care a fost parțial prescrisă (1) și care nu corespunde nici duratei (2), nici gravității (3) încălcării pretinse.

Cu privire la dreptul la apărare

1. Omiterea comunicării documentelor în cadrul comunicării privind obiecțiile

32 Reclamanta afirmă că atunci când a trimis comunicarea obiecțiilor, Comisia nu i-a transmis paisprezece documente sau serii de documente pe care și-a întemeiat decizia și că astfel a pus-o în imposibilitatea de a da explicații privind conținutul acestora. Este vorba despre documente colectate de la ATO, referitoare la schimbul de informații privind livrările efectuate de producătorii francezi și la aplicarea cotelor pe piața franceză în 1979 [decizie, punctul 15 litera (h)], despre un document pretins a fi fost descoperit la Solvay datat 6 decembrie 1977 (decizie, punctul 16 penultimul paragraf), despre două procese-verbale ale reuniunilor interne ale Shell desfășurate respectiv la 5 iulie și 12 septembrie 1979 (decizie, punctele 29 și 31), despre un document intern al Solvay care compară „prețurile realizate” pentru octombrie și noiembrie 1980 cu „prețurile de catalog” pentru ianuarie 1981 (decizie, punctul 32), despre un memento al Solvay către birourile acesteia de vânzări din 17 iulie 1981 (decizie, punctul 35), despre un document al Shell referitor la stabilirea unui preț-țintă la 1 noiembrie 1981 (decizie, punctul 36 primul paragraf), despre o notă a Hercules care arată că în decembrie 1981 prețul-țintă a fost revizuit în sens descendent (decizie, punctul 36 paragraful al doilea), despre o notă internă a Hoechst datată 6 iunie 1983 de stabilire a unui preț minimal de la 1 iulie al acestui an și despre un telex al Linz din 8 iunie 1983 (decizie, punctul 49), despre două documente ale Shell intitulate „PP W. Europe Pricing” și „Market quality report” (decizie, punctul 49), despre o notă internă a ATO datată 28 septembrie 1983 (decizie, punctul 51) și, în ultimul rând, despre un document de lucru referitor la primul trimestru din 1983 găsit la sediul Shell (decizie, punctul 63 paragraful al treilea și punctul 64).

33 Comisia susține că documentele menționate la punctele 15, 32 sau 35 din decizie au fost puse la dispoziția reclamantei în cadrul procedurii de acces la dosar. Aceasta adaugă că telexul societății Linz din 8 iunie 1983 a fost trimis în anexa Linz H1 la scrisoarea din 29 martie 1985. Aceasta precizează că, într-un număr foarte limitat de cazuri, a considerat că documentele conțineau informații comerciale sensibile despre un anumit producător și, prin urmare, a interzis accesul celorlalți producători. Aceasta a ajuns la concluzia că în orice caz niciunul dintre documentele citate de reclamantă nu este semnificativ pentru prezenta cauză,

din moment ce documentele respective fie nu privesc societatea ICI, fie nu fac decât să confirme alte documente. De altfel, reclamanta nu a încercat să explice în ce mod dreptul său la apărare a putut fi afectat de necomunicarea documentelor în cauză.

34 Tribunalul constată că din jurisprudența Curții rezultă că ceea ce contează nu sunt documentele ca atare, ci concluziile pe care le-a desprins Comisia din acestea și că, dacă documentele respective nu au fost menționate în comunicarea obiecțiilor, întreprinderea respectivă a putut, în mod întemeiat, să considere că documentele nu prezentau importanță pentru cauză. Întrucât nu a informat o întreprindere că anumite documente vor fi utilizate în decizie, Comisia a împiedicat-o să își exprime în timp util opinia cu privire la valoarea probatorie a acestor documente. Rezultă că aceste documente nu pot fi considerate mijloace de probă valabile în ceea ce o privește (Hotărârea din 25 octombrie 1983, AEG/Comisia, 107/82, Rec., p. 3151, punctul 27, precum și Hotărârea din 3 iulie 1991, AKZO Chimie/Comisia, C-62/86, Rec., p. I-3359, punctul 21).

35 În acest caz, trebuie subliniat că numai documentele menționate în comunicarea generală sau specifică a obiecțiilor sau în scrisoarea din 29 martie 1985, ori cele anexate la acestea fără a fi în mod specific menționate, pot să fie considerate mijloace probă opozabile reclamantei în cadrul prezentei cauze. Cu privire la documentele anexate la comunicările obiecțiilor, dar care nu sunt menționate acolo, ele nu pot fi folosite în decizie împotriva reclamantei decât dacă aceasta a putut să deducă în mod rezonabil din comunicările obiecțiilor concluziile pe care Comisia intenționa să le desprindă din acestea.

36 Din considerațiile precedente rezultă că, printre documentele citate de reclamantă, numai telexul societății Linz din 8 iunie 1983 poate fi acceptat ca probă împotriva reclamantei, din moment ce a fost menționat în scrisoarea din 29 martie 1985, în cadrul căreia constituie, de asemenea, anexa Linz H1. Celelalte documente citate de reclamantă nu pot fi considerate mijloace de probă opozabile reclamantei în cadrul prezentei cauze.

37 Întrebarea dacă aceste din urmă documente constituie un suport esențial pentru constatările de fapt efectuate de Comisie împotriva reclamantei în decizie se încadrează în examinarea de către Tribunal a temeiniciei acestor constatări.

2. Lipsa comunicării raportului consilierului-auditor

38 Reclamanta susține că raportul consilierului-auditor nu i-a fost pus la dispoziție, în pofida cererii pe care a adresat-o în acest sens Comisiei. Aceasta reamintește că a solicitat Curții, în temeiul articolului 91 din Regulamentul de procedură, să ordone Comisiei să prezinte acest raport în care consilierul-auditor a recunoscut existența unei concurențe intense pe piață. Deși știe că cererea respectivă a fost respinsă prin Ordonanța Curții din 11 decembrie 1986, ICI/Comisia, citată anterior, punctele 5-8, aceasta invită totuși Tribunalul să ordone prezentarea raportului respectiv sau, măcar, să ia cunoștință despre acesta ca urmare a punctelor slabe ale argumentației Comisiei cu privire la fond.

39 Comisia își întemeiază pe ordonanța adoptată de Curte la 11 decembrie 1986 (punctul 7) cu privire la cererea societății ICI autoritatea de a refuza să comunice raportul consilierului-auditor. Aceasta consideră că nu există niciun motiv pentru a reveni asupra acestei ordonanțe.

40 Tribunalul subliniază că dreptul la apărare nu presupune ca întreprinderile implicate într-o procedură în temeiul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE să poată comenta raportul consilierului-auditor, care reprezintă un document exclusiv intern al Comisiei. În acest sens, Curtea a considerat că raportul respectiv are valoarea unui aviz pentru Comisie, că

aceasta nu este deloc obligată să se conformeze acestuia și că, în aceste condiții, raportul respectiv nu prezintă deloc un aspect decisiv de care trebuie să țină seama instanța comunitară pentru a-și exercita controlul (a se vedea Ordonanța din 11 decembrie 1986, 212/86 R, citată anterior, punctele 5-8). Respectarea dreptului la apărare este asigurată potrivit legii dacă diversele instanțe implicate în întocmirea deciziei finale au fost informate în mod corect cu privire la argumentele formulate de întreprinderi, ca răspuns la obiecțiile pe care le-a comunicat Comisia, precum și la dovezile prezentate de Comisie în sprijinul obiecțiilor respective (Hotărârea Curții din 9 noiembrie 1983, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Comisia*, 322/81, Rec., p. 3461, punctul 7).

41 În acest sens, trebuie subliniat că raportul consilierului-auditor nu are ca obiect completarea sau corectarea argumentelor întreprinderilor, nici formularea unor obiecții noi sau furnizarea unor noi probe împotriva acestora, ci exprimarea opiniei unui funcționar al Comisiei în vederea adoptării unei decizii de către aceasta. Rezultă, pe de o parte, că întreprinderile nu au dreptul, în temeiul respectării dreptului la apărare, de a solicita comunicarea raportului consilierului-auditor pentru a-l putea comenta (a se vedea Hotărârea Curții din 17 ianuarie 1984, *VBVB și VBBB/Comisia*, 43/82 și 63/82, Rec., p. 19, punctul 25) și, pe de altă parte, că nu există niciun motiv pentru Tribunal să ordone Comisiei să prezinte acest raport.

42 În consecință, această obiecție trebuie să fie respinsă.

3. Hotărâre prematură și opinii preconcepute

43 Reclamanta susține despre Comisie că nu și-a îndeplinit obligațiile pe care i le impun jurisprudența Curții și propria doctrină (Hotărârea din 21 februarie 1984, *Hasselblad/Comisia*, 86/82, Rec., p. 883, concluzii p. 914 și 915, precum și punctul 45 din Al cincisprezecelea raport al Comisiei privind politica în domeniul concurenței), abordând cauza fără a avea o viziune deschisă și adoptând o hotărâre prematură, cu toate că și-a moderat poziția într-o oarecare măsură, în urma observațiilor prezentate de ICI și a audierii acesteia. Această hotărâre prematură a condus Comisia la concluzia că încălcările au fost de o „gravitate extremă”, la aplicarea unei amenzi atât de mari și la refuzul, în pofida avizului contrar al consilierului-auditor, de a recunoaște existența unei concurențe intense pe piață în perioada de referință și lipsa totală de efect asupra pieței, în special asupra prețurilor, a oricărui acord eventual încheiat între producători. Astfel, Comisia s-a arătat hotărâtă să nu permită ca ideile sale preconcepute să fie influențate de numeroasele mărturii, studii și expertize.

44 Comisia susține că nu i se poate reproșa că a dat dovadă de o hotărâre prematură, din moment ce poziția adoptată în decizie este justificată și Comisia a ajuns la aceasta după ce a luat în considerare argumentele părților. Astfel, în acest caz Comisia a fost convinsă de numeroasele mijloace de probă, care nu se pot reconcilia cu argumentul invocat de reclamantă cu privire la existența unei „concurențe intense”.

45 Tribunalul consideră că întrebarea dacă într-adevăr Comisia a adoptat o hotărâre prematură pe baza unor idei preconcepute se confundă cu întrebarea dacă constatările de fapt efectuate de Comisie în decizie sunt sprijinite de probele pe care le-a prezentat. Fiind vorba despre o problemă de fond legată de dovedirea încălcării, este necesar să fie examinată ulterior, împreună cu celelalte întrebări legate de dovedirea încălcării.

Cu privire la dovedirea încălcării

46 În conformitate cu decizia (punctul 80 primul paragraf), începând din 1977 producătorii de polipropilenă care aprovizionau Comunitatea au participat la un întreg set de planuri, mecanisme și măsuri adoptate în cadrul unui sistem de reuniuni periodice și contacte permanente. Decizia (punctul 80 paragraful al doilea) adaugă că planul tuturor producătorilor urmărea să organizeze întâlniri pentru a ajunge la un acord expres asupra unor puncte specifice.

47 În aceste condiții, este necesar să se verifice, în primul rând, dacă într-adevăr Comisia a dovedit potrivit legii constatările de fapt referitoare la acordul privind prețurile minimale și la reuniunea „European Association for Textile Polyolefins” (denumită în continuare „EATP”) din 22 noiembrie 1977 (A), la sistemul de reuniuni periodice (B), inițiativele de prețuri (C), măsurile pentru facilitarea punerii în aplicare a inițiativelor de prețuri (D) și stabilirea tonajelor-țintă și a cotelor (E), ținând seama de actul atacat (a) și de argumentele părților (b), înainte de aprecierea acestora (c); în al doilea rând, este necesar să se verifice aplicarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE la aceste fapte.

1. Constatările de fapt

A — Acordul privind prețurile minimale și reuniunea EATP din 22 noiembrie 1977

a) Actul atacat

48 Decizia (punctul 16 primul paragraf, paragraful al doilea și paragraful al treilea; a se vedea, de asemenea, punctul 67 primul paragraf) precizează că în cursul anului 1977, după apariția celor șapte noi producători de polipropilenă în Europa de Vest, producătorii existenți au început discuții pentru a încerca să evite o cădere bruscă a prețurilor și pierderile care ar rezulta. În cadrul acestor discuții, producătorii principali, Monte, Hoechst, ICI și Shell, au luat inițiativa pentru un „acord privind prețurile minimale”, care trebuia să intre în vigoare la 1 august 1977. Acordul inițial nu prevedea nicio reglementare a volumelor, dar, în caz de reușită, au fost prevăzute unele restricții la tonaje pentru 1978. Acest acord ar fi trebuit să fie pus în aplicare pe o perioadă inițială de patru luni, iar dispozițiile acestuia ar fi fost comunicate celorlalți producători, în special societății Hercules, al cărei director de marketing a notat ca prețuri minimale pentru calitățile principale, pentru fiecare stat membru, un curs indicativ de 1,25 DM/kg pentru calitatea rafie.

49 Conform deciziei (punctul 16 paragraful al cincilea), ICI și Shell recunosc că au avut contacte cu alți producători pentru a studia mijloacele pentru eliminarea căderii prețurilor. În opinia ICI, este posibil să fi fost făcută o sugestie cu privire la nivelul prețurilor sub care este interzis să se coboare. ICI și Shell confirmă că discuția nu s-a limitat la cei „patru mari”. Nu s-a putut obține niciun detaliu precis cu privire la funcționarea acordului privind prețurile minimale. Cu toate acestea, în noiembrie 1977, când prețul rafiei se pare că scăzuse în jur de 1,00 DM/kg, Monte și-a anunțat intenția de a-l aduce la 1,30 DM/kg începând de la 1 decembrie și, la 25 noiembrie, presa de specialitate a citat sprijinul acordat de ceilalți trei mari acestei inițiative și intenția acestora de a proceda la creșteri similare la aceeași dată sau în decembrie.

50 Decizia (punctul 17 primul paragraf și paragraful al doilea) arată că la puțin timp după acest moment a început sistemul de reuniuni periodice ale producătorilor de polipropilenă și că ICI susține că înainte de decembrie 1977 nu a avut loc nicio reuniune, dar recunoaște că producătorii mențineau contacte între ei deja de dinainte, probabil prin telefon și atunci când se vedea necesar. Shell a recunoscut posibilitatea ca membrii conducerii „să fi discutat prețurile cu Monte în noiembrie 1977 sau în jurul acelei date și Monte să fi menționat o

eventuală majorare a prețurilor și să fi suscitată reacția (Shell) față de această eventualitate”. Decizia (punctul 17 paragraful al treilea) precizează că, deși nu există nicio dovadă directă că reuniunile grupului au avut loc înainte de decembrie 1977 pentru stabilirea prețurilor, producătorii informau deja o asociație profesională de clienți, EATP, în cadrul reuniunilor din mai și noiembrie 1977, cu privire la ceea ce considerau necesitatea de a organiza o acțiune comună pentru a ameliora nivelul prețurilor. Din mai 1977, Hercules a subliniat că inițiativa ar trebui să vină de la „liderii tradiționali” din sector, în timp ce Hoechst a dat de înțeles că este de părere că prețurile ar trebui să crească cu 30-40 %.

51 Acesta este contextul în care decizia (punctul 17 paragraful al patrulea, punctul 78 paragraful al treilea și punctul 104 paragraful al doilea) acuză reclamanta că a declarat, ca și Hercules, Hoechst, Linz, Rhône-Poulenc, Saga și Solvay, că va sprijini anunțul făcut de Monte prin intermediul unui articol apărut la 18 noiembrie 1977 în presa de specialitate (*European Chemical News*, denumită în continuare „ECN”) privind intenția de a aduce prețul pentru rafie la 1,30 DM/kg de la 1 decembrie. Diversele declarații făcute în acest sens în cadrul reuniunii EATP desfășurate la 22 noiembrie 1977, astfel cum reies din procesul-verbal, dovedesc că prețul de 1,30 DM/kg stabilit de Monte fusese adoptat de ceilalți producători ca „țintă” pentru întregul sector.

b) Argumentele părților

52 Reclamanta susține că, deși au existat contacte telefonice între producători în cursul anului 1977, acestea nu au avut ca rezultat un acord autentic din moment ce, dacă aceasta ar fi fost situația, părțile ar fi încercat să îl pună în aplicare. Însă, în acest caz, contactele respective nu au avut niciun efect asupra pieței, întrucât prețul minimal nu a fost atins. Documentul pe care se bazează Comisia în acest sens, respectiv o notă scrisă de mână a directorului de marketing al Hercules (anexa 2 la comunicarea generală a obiecțiilor, denumită în continuare „comunicarea generală, anexă”), este ambiguu.

53 Aceasta remarcă, de asemenea, că reuniunile EATP nu au putut în niciun caz să constituie cadrul punerii în aplicare a acordului respectiv, din moment ce reuniunile respective aveau loc la cererea clienților industriali care doreau să fie informați, în special, cu privire la evoluția previzibilă a prețurilor și că, prin urmare, este absurd să fie considerați un forum menit să permită producătorilor să prezinte un front unic în fața clienților lor.

54 Comisia afirmă că și-a întemeiat concluzia că un acord privind prețurile minimale fusese încheiat între cei „patru mari” din 1977 pe nota scrisă de mână a directorului de marketing al Hercules. Existența acestui acord este susținută de mai multe acte din dosar: în primul rând, de răspunsurile date de Shell și ICI la comunicarea obiecțiilor, în care acestea au recunoscut că producătorii se aflau în contact unii cu alții pentru a stabili modalitatea de a opri căderea prețurilor și, în ceea ce privește ICI, că nivelurile prețurilor minimale „se poate să fi fost sugerate”; în al doilea rând, de anunțul făcut de Monte în ECN privind o creștere a prețurilor cu o sumă care le aducea la un nivel apropiat de prețul minimal (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 3), iar în al treilea rând de sprijinul acordat simultan acestei creșteri de către ceilalți trei „mari” și alți șase producători în cadrul reuniunii EATP din 22 noiembrie 1977 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 6).

c) Aprecierea Tribunalului

55 Este necesar să se examineze în primul rând dacă reclamanta a subscris la acordul privind prețurile minimale, despre care Comisia afirmă că a fost încheiat la mijlocul anului

1977 și, în al doilea rând, dacă reclamanta a participat la stabilirea unui preț-țintă de 1,30 DM/kg pentru 1 decembrie 1977.

56 Cu privire la prima întrebare, Tribunalul constată că reclamanta a recunoscut, în răspunsul la comunicarea obiecțiilor, că la mijlocul anului 1977

„The producers were faced with the inevitable prospect of heavy losses. In the light of this, producers may well have made contact with each other to see what could be done to halt the slide in prices and suggested a price level below which prices should not be allowed to fall if the burden of losses was to be stemmed. This would almost certainly have been done by telephone discussions between producers since there were not then in existence the various meetings of producers of the kind that started at the end of 1977...”

(„Producătorii se confruntau cu perspectiva inevitabilă a unor pierderi mari. Având în vedere această situație, este perfect posibil ca aceștia să se fi contactat reciproc în scopul de a examina ce se putea face pentru a opri deriva prețurilor și să fi sugerat un nivel al prețurilor sub care prețurile nu puteau să scadă dacă se dorea limitarea pierderilor. Aceste contacte cel mai probabil s-au realizat prin intermediul convorbirilor telefonice între producători din moment ce în acea perioadă nu existau reuniuni ale producătorilor de tipul celor care au început la sfârșitul anului 1977...”)

Acesta constată de asemenea că reclamanta neagă că discuțiile respective au avut ca rezultat un acord limitat la cei „patru mari”:

« The ICI employees are certain that there was no agreement or arrangement between the four named producers in mid-1977 to the exclusion of the other producers. If there had been discussions on ‘floor prices’ at that time as the note (of Hercules) appears to suggest then it is most unlikely that any such discussions would have been confined only to the four main producers but would have also included most of the polypropylene producers. »

[„Angajații ICI sunt siguri că la mijlocul anului 1977 nu a existat niciun acord sau aranjament între cei patru producători menționați pentru excluderea celorlalți producători. Dacă ar fi existat discuții privind „prețurile minimale” la data pe care nota (Hercules) pare să o sugereze, atunci este improbabil ca discuțiile respective să se fi limitat numai la cei patru producători principali, ci ar fi inclus de asemenea majoritatea producătorilor de polipropilenă.”]

57 În lumina acestor elemente este necesar să se examineze nota întocmită de directorul de marketing al Hercules (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 2), în care Comisia vede expresia intențiilor comune ale celor „patru mari”. Conform acestei note:

« Major producers have made agreement (Mont., Hoechst, Shell, ICI) 1. No tonnage control; 2. System floor prices - DOM less for importers; 3. Floor prices from July 1. definitely Aug. 1st when present contracts expire; 4. Importers restrict to 20 % for 1 000 tonnes; 5. Floor prices for 4 month period only - alternative is for existing; 6. Com.(panies) to meet Oct. to review progress; 7. Subject (of the) scheme working - Tonnage restrictions would operate next year. »

[„Principalii producători (Mont., Hoechst, Shell, ICI) au convenit asupra următoarelor: 1. Fără control asupra tonajelor; 2. Sistem de prețuri minimale pentru DOM (producători naționali) cu excepția importatorilor; 3. Prețuri minimale de la 1 iulie sau cel târziu 1 august când expiră contractele actuale; 4. Importatorii limitează la 20 % pentru 1 000 tone; 5. Prețuri minimale pentru o perioadă de numai 4 luni – alternativa este pentru ce există; 6. Societățile trebuie să

se întâlnească în octombrie pentru a evalua progresul; 7. Tema regimului în vigoare – restricțiile asupra tonajelor se vor aplica de anul viitor”] (urmează o listă de prețuri pentru trei calități de polipropilenă în patru monede naționale, cu 1,25 DM/kg pentru rafie).

58 Dat fiind că reclamanta nu neagă în mod specific că un acord privind prețurile minimale a fost încheiat, ci numai că acesta a fost limitat la cei „patru mari”, că nu prezintă nicio dovadă de natură să infirme concluziile desprinse de Comisie din nota directorului de marketing al Hercules și că recunoaște că în acea perioadă producătorii discutau despre prețurile sub care nu trebuia să se coboare, Tribunalul consideră că a apărut o intenție comună privind stabilirea prețurilor minimale între diverși producători, printre care se numără și reclamanta, fără să fie necesar să se stabilească dacă și alți producători decât cei „patru mari” au fost de acord cu aceste prețuri.

59 Faptul că prețurile minimale convenite nu au putut fi realizate nu este de natură să infirme aderarea reclamantei la prețurile respective, din moment ce Tribunalul consideră că, presupunând că s-a dovedit acest fapt, ar tinde cel mult să demonstreze că prețurile minimale nu au fost puse în aplicare. Însă decizia (punctul 16 ultimul paragraf), departe de a afirma că prețurile minimale au fost realizate, precizează că prețul rafiei a scăzut în jur de 1,00 DM/kg în noiembrie 1977.

60 În continuare, este necesar să se examineze a doua întrebare, și anume dacă declarațiile făcute de reclamantă și de ceilalți producători în cadrul reuniunii EATP din 22 noiembrie 1977 constituie expresia unei intenții comune între aceștia privind un preț-țintă de 1,30 DM/kg pentru 1 decembrie 1977, în lumina contactelor menținute între anumiți producători în cursul anului 1977 și a stabilirii prețurilor minimale de către unii dintre aceștia.

61 Tribunalul consideră că aceasta este situația în speță. Trebuie subliniat că, în cadrul reuniunii EATP din 27 mai 1977, reclamanta a declarat, după ce Hercules a sugerat ca „liderii” tradiționali din sector să facă ordine în haosul de pe piață, că ICI „would give every support to such a move providing through all this that they could see a reasonable return for themselves in the future” („va acorda sprijin total pentru această operațiune cu condiția de a putea obține din toate acestea un profit rezonabil pentru sine în viitor” (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 5); la mijlocul anului 1977, un preț minimal de 1,25 DM/kg a fost stabilit de către cei „patru mari” cel puțin și Hercules a fost informată în această privință; în cadrul reuniunii EATP din 22 noiembrie 1977, reclamanta a subliniat că:

«We will seek every opportunity to increase our polymer prices and do earnestly request your support in this. The announcement by MONTEDISON last Friday in European Chemical News shows that there is an upward movement in prices already and we support MONTEDISON in this. I do not have specific details of what we propose but we will be informing our customers very shortly. (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 6) (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 6)

(„Vom încerca să profităm de orice posibilitate pentru a crește prețurile polimerilor noștri și vă solicităm în mod formal sprijinul pentru aceasta. Anunțul făcut de MONTEDISON vinerea trecută în European Chemical News arată că deja există o tendință ascendentă a prețurilor și sprijinim MONTEDISON în această acțiune. Nu deținem detalii specifice cu privire la ceea ce propunem, dar îi vom informa în curând pe clienți. Obiectivul nostru pe termen lung este de 1,60 DM/kg.”)

În cadrul reuniunii din 26 mai 1978, producătorii au efectuat o examinare a rezultatelor reuniunii precedente, iar reclamanta a declarat:

« ICI is very disappointed that the price levels and stability discussed in Paris (le 22 novembre 1977) have not been achieved, because I think they would have been beneficial to the industry as a whole.» (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 7)

[„ICI este foarte dezamăgită că nivelurile prețurilor și stabilitatea discutate la Paris (22 noiembrie 1977) nu au fost atinse. Eu cred că acestea ar fi fost benefice pentru întregul sector.”]

62 Prezența organizată a clienților la diverse reuniuni ale EATP nu slăbește forța constatărilor precedente, din moment ce declarațiile care au fost făcute acolo aveau ca obiectiv să îi convingă pe clienți de necesitatea de a vedea o creștere a prețurilor și de caracterul inevitabil al creșterilor anunțate.

63 Din cele de mai sus rezultă că într-adevăr Comisia a stabilit potrivit legii, pe de o parte, că reclamanta se numără printre producătorii între care a apărut o intenție comună privind prețurile minimale la mijlocul anului 1977 și, pe de altă parte, că în sprijinul acesteia a făcut declarații în cadrul reuniunii EATP din 22 noiembrie 1977 care au constituit, de asemenea, expresia intențiilor comune ale reclamantei și ale celorlalți producători privind stabilirea unui preț-țintă de 1,30 DM/kg pentru 1 decembrie 1977.

B – Sistemul de reuniuni periodice

a) Actul atacat

64 Decizia (punctul 17) precizează că sistemul de reuniuni periodice ale producătorilor de polipropilenă a început la sfârșitul lui noiembrie 1977 aproximativ. Documentul menționează că nu a avut loc nicio reuniune înainte de decembrie 1977 (adică după anunțul societății Monte), dar admite că producătorii se menținuseră deja în contact de dinainte.

65 Conform deciziei (punctul 18 primul paragraf), în 1978 au avut loc cel puțin șase reuniuni între directorii însărcinați cu administrarea sectorului polipropilenei reprezentând unii producători („patroni”). Acest sistem a fost în curând completat de reuniuni la un nivel mai puțin înalt între cadre specializate în marketing („experți”, se face trimitere la răspunsul societății ICI la cererea de informații în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17, comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8). Decizia reproșează reclamantei că a participat periodic la reuniunile respective până în septembrie 1983 și că a asigurat președinția acestora de la mijlocului anului 1982, răspundere pe care a acceptat-o cu condiția ca producătorii să urmărească cu mai multă hotărâre eforturile lor pentru majorarea prețurilor înainte de sfârșitul anului (punctul 18 paragraful al treilea și punctul 19 paragraful al doilea).

66 Decizia (punctul 21) afirmă că obiectivul reuniunilor periodice respective era, în special, stabilirea prețurilor-țintă și a volumelor vânzărilor, precum și verificarea respectării acestora de către producători.

67 Conform deciziei (punctul 68 paragraful al doilea și paragraful al treilea), la sfârșitul anului 1982, cei „patru mari” au început să se întâlnească în sesiuni restrânse în ziua anterioară fiecărei reuniuni a „patronilor”. Aceste „pre-reuniuni” au oferit celor patru mari producători un cadru corespunzător pentru a conveni o poziție comună înainte de ședința plenară, în scopul de a încuraja o mișcare de stabilizare a prețurilor prin prezentarea unui front unic. ICI a recunoscut că subiectele discutate în cadrul pre-reuniunilor erau identice cu cele menționate în cadrul reuniunilor „patronilor” care le urmau; în schimb, Shell a negat că

reuniunile celor „patru mari” au pregătit, în vreun mod, reuniunile plenare sau că au servit la coordonarea unei poziții comune înainte de reuniunea următoare. Cu toate acestea, decizia afirmă că procesele-verbale ale acestor reuniuni (octombrie 1982 și mai 1983) contrazic afirmația societății Shell.

b) Argumentele părților

68 Reclamanta nu contestă că a participat la reuniunile a căror existență este invocată de Comisie, dar consideră că totuși Comisia exagerează importanța acestora. Aceasta precizează că reuniunile erau puține și fără caracter regulat și că valoarea probatorie a proceselor-verbale ale acestora este îndoielnică, din cauză că acestea erau completate după reuniuni de remarci și comparații personale.

69 Reclamanta subliniază, cu privire la obiectul reuniunilor, că acestea nu au avut decât rareori ca rezultat un acord veritabil și că, în orice caz, lipsea angajamentul necesar pentru punerea în aplicare a unui asemenea acord. Pe de altă parte, acordurile nu aveau un caracter sistematic, iar inițiativele privind prețurile și volumele vânzărilor aveau un caracter aleatoriu. În ultimul rând, reclamanta susține că discuțiile priveau și alte subiecte decât schimbul de opinii privind prețurile și volumele, ca de exemplu examinarea pieței prin intermediul sistemului Fides de schimb de informații, pe care Comisia nu le menționează.

70 Reclamanta susține că în fapt Comisia supraestimează rolul pe care l-a jucat asigurând președinția reuniunilor respective după mijlocul anului 1982, în măsura în care rolul acesteia aparent activ nu era decât o funcție pur administrativă care nu implica o răspundere deosebită. Aceasta adaugă că, de asemenea, Comisia exagerează importanța celor câteva reuniuni ale celor „patru mari”.

71 Comisia afirmă că participarea ICI la reuniunile cartelului rezultă din răspunsul acesteia la cererea de informații (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8), care prezintă în anexa 1 toate reuniunile „patronilor” și „experților” la care ICI a participat (adică 54 de reuniuni desfășurate între ianuarie 1980 și septembrie 1983). La aceste reuniuni adaugă și reuniunea din 26 și 27 septembrie 1979 la care ICI a recunoscut, în cuprinsul răspunsului, că a participat, precum și o reuniune din 10 martie 1982 despre care Comisia deține un proces-verbal întocmit de Hercules (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 23) și pretinde că dispune de un proces-verbal întocmit de ICI.

72 Aceasta declară că procesele-verbale ale reuniunilor desfășurate între 13 mai și 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 24-26 și 28-33) demonstrează că reuniunile constituiau un forum permanent care le permitea producătorilor să comunice și să încheie acorduri, că acestea erau organizate cu mult timp înainte, că producătorii erau obligați să respecte acțiunile care fuseseră stabilite și că acestea se încadrau într-un mecanism caracterizat prin continuitate.

73 Aceasta afirmă că procesele-verbale ale reuniunilor din 20 august, 6 octombrie, 2 noiembrie și 21 decembrie 1982, împreună cu o notă internă a societății ICI (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 28, 31, 32, 34 și 35) dovedesc rolul de lider jucat de ICI în cadrul acestor reuniuni și în cartel.

74 Comisia consideră, în legătură cu punctele 67 și 68 din decizie, că în calitate de membru al „clubului” celor „patru mari” ICI are o răspundere specială în încălcările comise. Rolul societății în această calitate reiese din numeroase documente (comunicarea generală a

obiecțiilor, anexele 8, 9, 19, 64, 87, 94-100), care în mare parte relatează discuțiile dintre cei „patru mari”.

c) Aprecierea Tribunalului

75 Tribunalul constată că reclamanta nu contestă că a participat la reuniunile a căror desfășurare este invocată de Comisie în decizie. Cu toate acestea, reclamanta contestă semnificația și scopul acestor reuniuni.

76 În această privință, Tribunalul consideră că într-adevăr Comisia a fost îndreptățită să considere, pe baza informațiilor care au fost prezentate de reclamantă în răspunsul la cererea de informații (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8) și care au fost confirmate de numeroase procese-verbale ale reuniunilor (a se vedea comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 12, 17 și 23-34), că obiectivul reuniunilor era, în special, stabilirea prețurilor-țintă, pe de o parte, și a volumelor vânzărilor, pe de altă parte. Răspunsul respectiv conține următoarele pasaje:

„‘Target prices’ for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule...”;

precum și:

„A number of proposals for the volume of individual producers were discussed at meetings.”

(„Totuși, în general, ideea de a recomanda «prețuri-țintă» a fost elaborată în cadrul primelor reuniuni, care au avut loc în 1978”; „«Prețurile-țintă» pentru calitatea de bază din fiecare categorie de propilenă astfel cum au fost propuse de producători periodic după 1 ianuarie 1979 sunt prezentate în anexă...”)

precum și:

(„Un oarecare număr de propuneri referitoare la volumul vânzărilor diverșilor producători au fost discutate în cursul reuniunilor”).

77 În legătură cu valoarea probatorie a proceselor-verbale ale reuniunilor cu privire la obiectivul acestora, trebuie remarcat că cuprinsul acestora este confirmat de diverse documente, ca de exemplu un oarecare număr de tabele cu date referitoare la volumele vânzărilor diverșilor producători, dintre care unele au fost găsite la sediul reclamantei, și instrucțiuni privind prețurile corespunzând în mare parte, atât prin valoarea acestora, cât și prin data intrării în vigoare a acestora, a prețurilor-țintă menționate în respectivele procese-verbale ale reuniunilor. În mod asemănător, răspunsurile diverșilor producători la cererile de informații care le-au fost adresate de către Comisie susțin, în general, conținutul proceselor-verbale menționate.

78 În consecință, Comisia a fost în măsură să considere că procesele-verbale ale reuniunilor găsite la sediul ICI reflectau în mod suficient de obiectiv conținutul reuniunilor, care au fost prezidate de diverși membri din personalul ICI, ceea ce accentua necesitatea ca aceștia să informeze în mod corect cu privire la conținutul reuniunilor, întocmind procese-verbale ale acestora, pe aceia dintre membrii personalului ICI care nu participau la vreuna dintre reuniuni.

79 Cu privire la adăugarea unor remarci și comparații personale la procesele-verbale ale reuniunilor, trebuie remarcat că acestea, presupunând că au fost dovedite, trebuie în mod necesar să se încadreze în continuarea reuniunilor și că nu denaturează conținutul acestora. În special, comparațiile efectuate în unele procese-verbale ale reuniunilor, ca de exemplu cele desfășurate între septembrie și noiembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 30-32), dacă au fost adăugate ulterior, trebuie să fi fost bazate pe date prezentate de ceilalți producători fie în cadrul reuniunilor, fie pe marginea acestora.

80 În plus, în explicarea organizării, pe lângă reuniunile „patronilor”, a unor reuniuni ale „experților” în marketing începând de la sfârșitul anului 1978 sau începutul anului 1979, răspunsul societății ICI la cererea de informații precizează că discuțiile referitoare la stabilirea prețurilor-țintă și a volumelor vânzărilor se făceau din ce în ce mai concrete și precise, deși în 1978 „patronii” se limitaseră la elaborarea conceptului de prețuri-țintă în sine.

81 Pe lângă pasajele precedente, se poate citi extrasul următor în răspunsul societății ICI la cererea de informații: „Only ‘Bosses’ and ‘Experts’ meetings came to be held on a monthly basis” („Numai reuniunile «patronilor» și «experților» se desfășurau lunar”). Astfel Comisia a putut deduce în mod corect din răspunsul respectiv, precum și din natura și obiectul identic al reuniunilor, că acestea se încadrau într-un sistem de reuniuni periodice.

82 Rolul special jucat de reclamantă începând din august 1982 în cadrul reuniunilor rezultă în primul rând din procesul-verbal al primei reuniuni desfășurate sub președinția acesteia (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 28), în care se precizează următoarele:

„This was the first ‘bosses’ meeting under the new arrangements. It was stressed that acceptance of responsibility for leading the group was conditional on seeing real progress on prices before the end of the year. The ground rules were:

- a) Apart from the well known exceptions all companies should participate.
- b) The level of participation had to be right i.e. individuals had to be capable of committing their companies.
- c) Companies had to give the highest priority to making progress by making available the right amount of effort/time.
- d) Accept + agree a control system on market shares to be ready for use by the beginning of 1983.

In order to overcome the current lack of trust and confidence it was stressed that companies should only commit themselves when they knew they could deliver. If after agreeing to a particular course of action a company found the consequences too onerous they should at least wait to the next meeting/call for an extraordinary meeting before abandoning the planned action.”

(„Aceasta a fost prima reuniune a „patronilor” organizată în conformitate cu noua reglementare. S-a subliniat că asumarea răspunderii pentru conducerea grupului era condiționată de constatarea unui progres real în privința prețurilor până la sfârșitul anului. Regulile de bază erau următoarele:

- a) În afară de excepțiile bine cunoscute, toate societățile trebuie să participe.

- b) Nivelul participării trebuie să fie corect, adică reprezentanții trebuie să aibă capacitatea de a angaja societățile respective.
- c) Societățile trebuie să acorde prioritate absolută realizării progresului dedicând efortul necesar și timpul dorit.
- d) Acceptarea și agrearea unui sistem de control asupra cotelor de piață care să fie pregătit pentru funcționare până la începutul anului 1983.

Pentru a depăși actuala lipsă de sinceritate și încredere, s-a accentuat că societățile trebuie să își asume angajamente numai când au certitudinea că le pot respecta. În cazul în care, după ce a acceptat un anumit tip de acțiune, o societate consideră consecințele prea oneroase, aceasta ar trebui măcar să aștepte până la următoarea înainte de a abandona acțiunea planificată.”)

83 În calitate de președinte al reuniunilor, reclamanta a luat numeroase inițiative, în special cu privire la stabilirea volumelor-țintă ale vânzărilor. Astfel a fost situația în special în decembrie 1982, când reclamanta a inițiat, în scopul stabilirii cotelor pentru 1983, discuții bilaterale cu diverși producători (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 74-84) și a efectuat, pe această bază, o sinteză (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 85-87) și a propus planuri de cote (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 70 și 84).

84 Cu privire la rolul special jucat de cei „patru mari” în sistemul de reuniuni, trebuie precizat că ICI nu contestă faptul că reuniuni ale celor „patru mari” au avut loc la 15 iunie 1981, în absența societății Hoechst, la 13 octombrie și 20 decembrie 1982, la 12 ianuarie, 15 februarie, 13 aprilie, 19 mai și 22 august 1983 (decizie, tabelul 5, precum și comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 64).

85 După decembrie 1982, aceste reuniuni ale celor „patru mari” au avut loc în ziua anterioară reuniunilor „patronilor” și aveau ca obiectiv stabilirea acțiunilor pe care le puteau întreprinde împreună pentru a determina o creștere a prețurilor, astfel cum o dovedește nota rezumat întocmită de un angajat al ICI pentru a-l informa pe unul dintre colegii săi despre conținutul prereuniunii din 19 mai 1983 la care participaseră cei „patru mari” (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 101). Această notă menționează o propunere care va fi prezentată la reuniunea „patronilor” din 20 mai. Însă ICI precizează în răspunsul său la cererea de informații cu privire la această notă că:

„A meeting of the ‘Big Four’ which had taken place on 19 May 1983 immediately prior to a ‘Bosses’ meeting held on 20 May. The ‘Big Four Pre-meeting’ took place in Barcelona... the outcome of the meeting was a proposal for a ‘Target Price’ for raffia of DM 1.85/kg with effects from 1 July 1983.”

(„O reuniune a celor «patru mari» care avusese loc la 19 mai 1983 chiar înainte de o reuniune a «patronilor» desfășurată la 20 mai. «Prereuniunea celor patru mari» a avut loc la Barcelona... Rezultatul acestei reuniuni a fost o propunere privind un «preț-țintă» de 1,85 DM/kg pentru calitatea rafie, cu efect de la 1 iulie 1983.”)

De asemenea, trebuie remarcat că procesul-verbal al reuniunii „experților” din 1 iunie 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 40) precizează:

„Those present reaffirmed complete commitment to the 1.85 move to be achieved by 1st July. Shell was reported to have committed themselves to the move and would lead publicly in ECN.”

(„Participanții au reafirmat angajamentul total pentru obiectivul de 1,85 care urmează a fi realizat până la 1 iulie. S-a spus despre Shell că s-a angajat în această mișcare și că o va anunța public în ECN.”)

În nota de sinteză citată anterior se precizează: „Shell to lead – ECN article 2 weeks. ICI informed” („Shell va prelua conducerea – articol în ECN în 2 săptămâni. ICI informat”).

86 Din considerațiile precedente rezultă că într-adevăr Comisia a stabilit potrivit legii că reclamanta a participat la toate reuniunile periodice ale producătorilor de polipropilenă despre care afirmă între decembrie 1977 și septembrie 1983, că aceste reuniuni aveau ca obiectiv, în special, stabilirea obiectivelor de preț și de volume ale vânzărilor, că reclamanta a asigurat președinția acestora din august 1982 și că aceste reuniuni se încadrau într-un sistem.

C – Inițiativele de prețuri

a) Actul atacat

87 Conform deciziei (punctele 28-51), a fost pus în aplicare un sistem de stabilire a prețurilor-țintă prin intermediul inițiativelor de prețuri dintre care șase au putut să fie identificate, prima datând din perioada iulie-decembrie 1979, a doua din perioada ianuarie-mai 1981, a treia din perioada august-decembrie 1981, a patra din perioada iunie-iulie 1982, a cincea din perioada septembrie-noiembrie 1982 și a șasea din perioada iulie-noiembrie 1983.

88 În ceea ce privește prima inițiativă de prețuri, Comisia (decizie, punctul 29) subliniază că nu deține amănunte privind reuniunile desfășurate sau inițiativele prevăzute pentru prima parte a anului 1979. Procesul-verbal al reuniunii din 26 și 27 septembrie 1979 arată cu toate acestea că era prevăzută o inițiativă pe baza unui preț de 1,90 DM/kg pentru calitatea rafie începând de la 1 iulie și de 2,05 DM/kg începând de la 1 septembrie. Comisia deține instrucțiuni privind prețurile date de diverși producători, inclusiv ICI, din care reiese că acești producători dăduseră birourilor lor de vânzări ordinul de a aplica acest nivel de preț sau echivalentul acestuia în moneda națională începând de la 1 septembrie, în majoritatea cazurilor înainte ca acea creștere a prețurilor planificată să fie anunțată în presa de specialitate (decizie, punctul 30).

89 Cu toate acestea, din cauza greutăților la majorarea prețurilor, producătorii au decis, în cursul reuniunii din 26 și 27 septembrie 1979, să amâne cu câteva luni data prevăzută pentru atingerea țintei, adică până la 1 decembrie 1979, noul plan constând în „menținerea” pe tot parcursul lunii octombrie a nivelurilor deja atinse, cu posibilitatea unei creșteri intermediare în noiembrie, care ar aduce prețul la 1,90 sau 1,95 DM/kg (decizie, punctul 31 primele două paragrafe).

90 În ceea ce privește a doua inițiativă de prețuri, decizia (punctul 32), cu toate că recunoaște că nu a fost găsit niciun proces-verbal al reuniunilor desfășurate în 1980, afirmă că producătorii s-au întâlnit de cel puțin șapte ori în anul respectiv (se face trimitere la tabelul 3 din decizie). La începutul anului, presa de specialitate a anunțat că producătorii erau în favoarea unei creșteri semnificative a prețurilor în cursul anului 1980. Cu toate acestea, s-a constatat o scădere substanțială a cursurilor pieței, care au scăzut la nivelul de 1,20 DM/kg, sau chiar mai jos, înainte de a se stabili începând cu aproximație din septembrie. Instrucțiunile privind prețurile trimise de unii producători (DSM, Hoechst, Linz, Monte, Saga și ICI) arată că, pentru restabilirea nivelului prețurilor au fost stabilite ținte pentru decembrie 1980-ianuarie 1981 în baza a 1,50 DM/kg pentru rafie, 1,70 DM/kg pentru homopolimer și

1,95 la 2,00 DM/kg pentru copolimer. Un document intern al Solvay conține un tabel care compară „prețurile realizate” pentru octombrie și noiembrie 1980 cu „prețurile de catalog” pentru ianuarie 1981, care s-au stabilit la 1,50/1,70/2,00 DM/kg. Inițial, s-a prevăzut aplicarea acestor niveluri de la 1 decembrie 1980 – întrucât avusese loc o reuniune la Zürich la 13-15 octombrie – dar această inițiativă a fost amânată pentru 1 ianuarie 1981.

91 Decizia (punctul 33) menționează în continuare participarea societății ICI la două reuniuni în ianuarie 1981, în cursul cărora a reieșit necesitatea de a efectua o creștere a prețurilor, stabilită în decembrie 1980 pentru 1 februarie 1981, în baza a 1,75 DM/kg pentru rafie, în două etape: ținta a rămas fixată la 1,75 DM/kg pentru februarie și o țintă de 2,00 DM/kg va fi introdusă de la 1 martie „fără excepție”. Un tabel cu prețurile-țintă ale celor șase calități a fost întocmit în cele șase monede naționale, iar punerea în aplicare a acestuia a fost stabilită pentru 1 februarie și 1 martie 1981.

92 Conform deciziei (punctul 34), planul de creștere a prețurilor la 2,00 DM/kg la 1 martie nu pare cu toate acestea să fi reușit. Producătorii și-au modificat perspectivele și au sperat să atingă nivelul de 1,75 DM/kg în martie. O reuniune a „experților”, de la care nu a rămas niciun proces-verbal, a avut loc la Amsterdam la 25 martie 1981, însă imediat după aceasta cel puțin BASF, DSM, ICI, Monte și Shell au dat instrucțiuni pentru aducerea prețurilor-țintă (sau a „prețurilor de catalog”) la un nivel echivalent cu 2,15 DM/kg pentru rafie de la 1 mai. Hoechst a dat instrucțiuni identice pentru 1 mai, cu o întârziere de circa 4 săptămâni față de celelalte. Unii producători au lăsat birourilor de vânzări o oarecare marjă de flexibilitate permițându-le să aplice prețuri „minimale” sau „minimale absolute” relativ mai mici decât țintele convenite. Prețurile au crescut semnificativ în prima parte a anului 1981, dar, deși creșterea de la 1 mai a fost sprijinită puternic de producători, ritmul a scăzut. Spre mijlocul anului, producătorii au preconizat fie să stabilizeze prețurile, fie chiar să le reducă puțin, întrucât cererea a scăzut pe parcursul verii.

93 În ceea ce privește a treia inițiativă de prețuri, decizia (punctul 35) afirmă că în iunie 1981 Shell și ICI au preconizat deja o nouă inițiativă de prețuri pentru septembrie-octombrie 1981, în timp ce creșterea prețurilor din primul trimestru înregistrase o încetinire. Shell, ICI și Monte s-au întâlnit la 15 iunie 1981 în scopul de a discuta metodele pentru punerea în aplicare a creșterii prețurilor pe piață. La câteva zile după această reuniune, ICI și Shell au transmis amândouă instrucțiuni birourilor lor de vânzări să pregătească piața pentru o creștere substanțială în septembrie, axată pe un preț nou de 2,30 DM/kg pentru rafie. De asemenea, la 17 iulie 1981 Solvay a reamintit biroului de vânzări din Benelux necesitatea de a aviza clienții despre o creștere substanțială de la 1 septembrie, a cărei valoare a fost stabilită în cursul ultimei săptămâni din iulie, când a fost stabilită o reuniune a „experților” pentru 28 iulie 1981. Proiectul inițial axat pe un preț de 2,30 DM/kg în septembrie 1981 a fost probabil revizuit în cursul acestei reuniuni; nivelul pentru august a fost stabilit la 2,00 DM/kg pentru rafie. Cel din septembrie ar fi trebuit să fie de 2,20 DM/kg. O notă scrisă de mână găsită la Hercules și datată 29 iulie 1981 (adică a doua zi după reuniune, la care Hercules nu a asistat cu siguranță) menționa prețurile respective, considerate „oficiale” pentru august și septembrie și se referea disimulat la sursa informației. Noi reuniuni au avut loc la Geneva la 4 august și la Viena la 21 august 1981. În urma acestor reuniuni, producătorii au trimis instrucțiuni noi stabilind ținta la 2,30 DM/kg pentru 1 octombrie. BASF, DSM, Hoechst, ICI, Monte și Shell au dat instrucțiuni aproape identice pentru aplicarea prețurilor respective în septembrie și octombrie.

94 Conform deciziei (punctul 36), noul proiect prevăzuse pentru septembrie și octombrie 1981 creșterea prețurilor la un „preț de bază” de 2,20-2,30 DM/kg pentru rafie. Un document al societății Shell preciza că o etapă suplimentară, care să ridice prețul la 2,50 DM/kg la 1 noiembrie, a fost discutată, dar s-a renunțat la aceasta ulterior. Rapoartele diversilor

producător indicau că prețurile crescuseră în septembrie și că inițiativa a fost pusă în aplicare în octombrie 1981, prețurile practicate pe piață situându-se în jurul valorii de 2,00-2,10 DM/kg pentru rafie. O notă a societății Hercules arată că în decembrie 1981 ținta de 2,30 DM/kg a fost revizuită în sens descendent și stabilită la un nivel mai realist de 2,15 DM/kg, dar nota adaugă că „grație hotărârii tuturor, prețurile au ajuns la 2,05 DM/kg, adică valoarea cea mai apropiată atinsă vreodată în raport cu țintele publicate (sic!)”. La sfârșitul anului 1981, presa de specialitate a anunțat pe piața polipropilenei prețuri de 1,95-2,10 DM/kg pentru rafie, adică cu aproximativ 20 pfennig mai puțin decât prețurile-țintă ale producătorilor. În ceea ce privește capacitățile, acestea au fost utilizate în proporție de 80 %, procent considerat „sănătos”.

95 A patra inițiativă de prețuri din iunie-iulie 1982 se încadrează în contextul unei reveniri a pieței la echilibrul dintre cerere și ofertă. Această inițiativă a fost decisă în cursul reuniunii producătorilor din 13 mai 1982, la care ICI a participat și în cursul căreia a fost întocmit un tabel detaliat cu prețurile-țintă la 1 iunie pentru diversele calități de polipropilenă, în diverse monede naționale (2,00 DM/kg pentru rafie) (decizie, punctele 37-39, primul paragraf).

96 Reuniunea din 13 mai 1982 a fost urmată de instrucțiuni privind prețurile formulate de ATO, BASF, Hoechst, Hercules, Hüls, ICI, Linz, Monte și Shell, corespunzând, cu câteva excepții minore, prețurilor-țintă stabilite în cursul reuniunii (decizie, punctul 39 paragraful al doilea). În cursul reuniunii din 9 iunie 1982, producătorii nu au putut anunța decât creșteri modeste.

97 Conform deciziei (punctul 40), reclamanta a participat de asemenea la a cincea inițiativă de prețuri din septembrie-noiembrie 1982, stabilită în cadrul reuniunii din 20 și 21 iulie 1982 pentru atingerea unui preț de 2,00 DM/kg la 1 septembrie și de 2,10 DM/kg la 1 octombrie.

98 În cadrul reuniunii din 20 august 1982, ICI a succedat societății Monte la președinția reuniunilor și cu această ocazie s-a încercat să se obțină de la producători noi expresii ale „angajamentului” acestora pentru realizarea unei creșteri semnificative a prețurilor pentru sfârșitul anului, precum și un acord privind instaurarea unui sistem de control al cotelor care să fie gata de utilizare la începutul anului 1983. În acest scop, un cadru superior din Divizia de produse petrochimice și plastice a ICI a făcut vizite succesive la fiecare dintre ceilalți producători. Aceste vizite au făcut obiectul unei note pregătitoare intitulată „scopul vizitelor”, notă găsită la sediul ICI, care enumeră un număr de întrebări de adresat celorlalți producători cu privire la angajamentul acestora față de inițiativa planificată să intre în vigoare la 1 septembrie.

99 În urma reuniunilor din 20 august și 2 septembrie 1982, ATO, DSM, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte și Shell au dat instrucțiuni privind prețurile conforme cu prețurile-țintă stabilite în cursul reuniunilor respective (decizie, punctul 43).

100 Conform deciziei (punctul 44), la reuniunea din 21 septembrie 1982, la care a participat reclamanta, a fost efectuată o examinare a măsurilor luate pentru realizarea țintei stabilite anterior, iar întreprinderile în ansamblu și-au exprimat sprijinul pentru propunerea de a crește prețul la 2,10 DM/kg pentru noiembrie-decembrie 1982. Această creștere a fost confirmată în cursul reuniunii din 6 octombrie 1982.

101 În urma reuniunii din 6 octombrie 1982, BASF, DSM, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte, Shell și Saga au dat instrucțiuni privind prețurile de aplicare a creșterii hotărâte (decizie, punctul 44 paragraful al doilea).

102 La fel ca și ATO, BASF, DSM, Hercules, Hüls, ICI, Linz, Monte și Saga, reclamanta a prezentat Comisiei instrucțiuni privind prețurile adresate birourilor lor de vânzări locale, care corespundeau nu numai unele cu celelalte în privința valorilor și a termenelor, ci corespundeau de asemenea tabelelor cu prețuri-țintă anexate la procesul-verbal întocmit de ICI pentru reuniunea „experților” din 2 septembrie 1982 (decizie, punctul 45 paragraful al doilea).

103 Conform deciziei (punctul 46 paragraful al doilea), reuniunea din decembrie 1982 a avut ca rezultat un acord conform căruia nivelul prevăzut pentru noiembrie-decembrie trebuia să fie introdus până la sfârșitul lui ianuarie 1983.

104 Conform deciziei (punctul 47), reclamanta a participat la cea de-a șasea inițiativă privind prețurile din iulie–noiembrie 1983. În cursul reuniunii din 3 mai 1983, s-a convenit ca producătorii să facă eforturi pentru aplicarea unui preț-țintă de 2,00 DM/kg în iunie 1983. Cu toate acestea, în cursul reuniunii din 20 mai 1983, ținta stabilită anterior a fost amânată până în septembrie și s-a stabilit o țintă intermediară pentru 1 iulie (1,85 DM/kg). Ulterior, în cursul reuniunii din 1 iunie 1983, producătorii prezenți, inclusiv ICI, au reafirmat hotărârea lor fermă de a efectua creșterea de 1,85 DM/kg. Cu această ocazie, s-a convenit ca Shell să ia inițiativa în mod public în ECN.

105 Decizia (punctul 49) precizează că după reuniunea din 20 mai 1983 ICI, DSM, BASF, Hoechst, Linz, Shell, Hercules, ATO, Petrofina și Solvay au transmis birourilor lor de vânzări instrucțiuni pentru aplicarea unui tarif de 1,85 DM/kg pentru rafie de la 1 iulie. Aceasta adaugă că instrucțiunile privind prețurile găsite la ATO și Petrofina nu sunt decât parțiale, dar că acestea confirmă faptul că societățile menționate au ridicat nivelul prețurilor lor, cu o oarecare întârziere în cazurile societăților Petrofina și Solvay. În decizie se concluzionează că astfel s-a demonstrat că, exceptând Hüls, în privința căreia Comisia nu a găsit nicio instrucțiune pentru iulie 1983, toți producătorii care au participat la reuniuni ori s-au angajat să sprijine noua țintă de 1,85 DM/kg au dat instrucțiuni pentru aplicarea noului preț.

106 Decizia (punctul 50) precizează, pe de altă parte, că alte reuniuni au avut loc la 16 iunie, 6 și 21 iulie, 10 și 23 august, precum și la 5, 15 și 29 septembrie 1983, la care au fost prezenți toți participanții obișnuiți. La sfârșitul lui iulie și începutul lui august 1983, BASF, DSM, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Solvay, Monte și Saga au trimis birourilor lor naționale de vânzări instrucțiuni aplicabile de la 1 septembrie, bazate pe un preț de 2,00 DM/kg pentru rafie, în timp ce o notă internă a societății Shell din 11 august cu privire la prețurile pentru Regatul Unit precizează că filiala acesteia din Regatul Unit se străduia „să promoveze” prețuri de bază aplicabile de la 1 septembrie și conforme cu țintele stabilite de ceilalți producători. Cu toate acestea, la sfârșitul lunii, Shell a dat instrucțiuni biroului său de vânzări din Regatul Unit să amâne creșterea totală până când ceilalți producători ating nivelul de bază dorit. Decizia precizează că, în afara unor excepții minore, instrucțiunile respective sunt identice din punct de vedere al calității și monedei.

107 Conform deciziei (punctul 50 ultimul paragraf), instrucțiunile primite de la producători demonstrează că ulterior s-a hotărât să se mențină tendința din septembrie, cu etape noi, în baza unui preț de 2,10 DM/kg la 1 octombrie pentru rafie și a unei creșteri până la 2,25 DM/kg la 1 noiembrie. Decizia (punctul 51 primul paragraf) mai precizează că BASF, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte și Solvay au transmis birourilor lor de vânzări instrucțiuni de stabilire a unor prețuri identice pentru octombrie și noiembrie, Hercules stabilind inițial prețuri puțin mai mici.

108 Decizia (punctul 51 paragraful al treilea) precizează că o notă internă a ATO datată 28 septembrie 1983 conține un tabel intitulat „Rappel du prix de cota (sic)”, care prezintă pentru diverse țări prețurile aplicabile în septembrie și octombrie pentru cele trei calități principale ale propilenei, prețuri identice cu cele ale societăților BASF, DSM, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte și Solvay. În cadrul verificării efectuate la ATO în octombrie 1983, reprezentanții întreprinderii au confirmat că aceste prețuri fuseseră comunicate birourilor de vânzări.

109 Conform deciziei (punctul 105 paragraful al patrulea), indiferent de data ultimei reuniuni, încălcarea a durat până în noiembrie 1983, în măsura în care acordul a continuat să își producă efectele cel puțin până în momentul respectiv, noiembrie fiind ultima lună în care se știe că au fost convenite prețuri-țintă și că au fost date instrucțiuni privind prețurile.

110 În decizie se concluzionează (punctul 51 ultimul paragraf) că la sfârșitul anului 1983, conform presei de specialitate, prețurile polipropilenei s-au consolidat, prețul rafiei pe piață ajungând la 2,08 DM până la 2,15 DM/kg (comparativ cu o țintă raportată de 2,25 DM/kg).

b) Argumentele părților

111 Cu toate că reclamanta nu contestă participarea sa la vreuna dintre inițiative, aceasta contestă un număr de afirmații formulate de Comisie în decizie referitoare la instrucțiunile privind prețurile, la legăturile dintre inițiativele de prețuri și sistemul de reuniuni, precum și la evoluția prețurilor reale în raport cu prețurile-țintă.

112 În ceea ce privește raportul dintre prețurile-țintă și instrucțiunile privind prețurile, reclamanta afirmă despre Comisie că stabilește o legătură artificială între „țintele” comunicate agențiilor comerciale și prețurile-țintă care au fost uneori stabilite în cursul reuniunilor producătorilor. Afirmațiile Comisiei cu privire la caracterul uniform și simultan al instrucțiunilor privind prețurile și la caracterul reprezentativ al perioadelor pe care le-a ales pentru a demonstra acest caracter nu sunt sprijinite de fapte și sunt infirmate de o analiză detaliată a propriilor tabele, care denotă cum Comisia a selecționat instrucțiunile și a utilizat uneori instrucțiuni anterioare reuniunilor.

113 În această privință, reclamanta reproșează Comisiei că a selecționat în mod arbitrar patru luni din perioada cuprinsă între ianuarie 1982 și septembrie 1983 pentru a putea dovedi concordanța dintre instrucțiunile privind prețurile date de ICI și cele date de ceilalți producători. Dacă se iau în considerare cele șaisprezece luni din această perioadă pentru care sunt disponibile instrucțiuni privind prețurile, acestea concordă pe o perioadă de numai patru luni dacă nu se ține seama de reducerile acordate și pe o perioadă de numai o lună dacă se ține seama de acestea.

114 Reclamanta contestă, de asemenea, simultaneitatea instrucțiunilor privind prețurile date de diverși producători. Astfel, aceasta precizează că, în anul 1982, au trecut adeseori câteva săptămâni între prima instrucțiune privind prețurile dată de un producător și ultima (între trei și opt săptămâni). Aceasta subliniază că același lucru este valabil pentru instrucțiunile privind prețurile date pentru iulie și septembrie 1983. De asemenea, atât în 1982, cât și în 1983, unele instrucțiuni privind prețurile au fost date înainte de reuniunile în cursul cărora prețurile-țintă pe care erau menite să le pună în aplicare au fost stabilite conform Comisiei. Astfel, doi producători (BASF și DSM) au dat, la 3 mai 1982, instrucțiuni ca prețul rafiei să fie adus la 2,00 DM/kg la 1 iunie, adică anterior reuniunii din 13 mai 1982 în cursul căreia se pretinde că a fost stabilit acest preț-țintă. De asemenea, cinci producători au dat instrucțiuni pentru aducerea prețului la 1,85 DM/kg la 1 iulie 1983, înainte de reuniunea din 1 iunie 1983 în cursul căreia a fost stabilit acest preț-țintă.

115 Reclamanta contestă, de asemenea, uniformitatea instrucțiunilor privind prețurile date de diverși producători. Aceasta afirmă despre Comisie că a omis să ia în considerare, în analiza instrucțiunilor privind prețurile date pentru iunie 1982, instrucțiunile diferite privind prețurile date de DSM și Hercules și, pentru iulie 1983, instrucțiunile privind prețurile date de Hercules și Shell. De asemenea, Comisia a omis să ia în considerare faptul că unele instrucțiuni privind prețurile corespunzătoare prețurilor-țintă au fost corectate ulterior prin instrucțiuni noi, care difereau atât de instrucțiunile privind prețurile date de ceilalți producători, cât și de prețurile-țintă.

116 Aceasta mai reproșează Comisiei că a selecționat în mod arbitrar, din instrucțiunile privind prețurile folosite în vederea comparației, uneori prețul de catalog și alteori prețul minimal și a selectat sistematic prețul care corespundea prețului-țintă. În această situație au fost instrucțiunile privind prețurile date de Monte și Hercules pentru iulie 1983 și cele date de BP pentru septembrie 1983.

117 În ultimul rând, reclamanta subliniază că nu a fost luat în considerare de Comisie faptul că anumite instrucțiuni privind prețurile date de DSM și Hercules lăsașu birourilor de vânzări o semnificativă marjă de apreciere și că sistemul de stabilire a prețurilor al ICI avea ca rezultat faptul că instrucțiunile privind prețurile date de aceasta erau indicative și deschise discuțiilor în funcție de evoluția pieței.

118 Aceasta subliniază, pe de altă parte, că deși Comisia a făcut dovada unei uniformități foarte pronunțate între instrucțiunile privind prețurile, aceasta mai trebuie să dovedească – ceea ce nu a făcut – faptul că această uniformitate își avea în originea într-un consens în privința prețurilor-țintă și nu într-un paralelism conștient și normal pe o piață de oligopol. În orice caz, existența unui raport între prețurile-țintă și instrucțiunile privind prețurile date de producători nu poate să constituie dovada unei aplicări sau a unui efect al cartelului asupra pieței decât în cazul în care, desigur, existența unui raport între instrucțiunile privind prețurile și prețurile obținute este stabilit simultan prin intermediul unor dovezi la fel de probatorii.

119 În ceea ce privește raportul dintre instrucțiunile privind prețurile și prețurile obținute, reclamanta subliniază că instrucțiunile privind prețurile nu au efect asupra prețurilor obținute pe piață, în special din cauza sistemului de formare internă a prețurilor al reclamantei și din cauză că acestea nu erau decât rareori comunicate clienților. Diferențele dintre instrucțiunile privind prețurile și prețurile obținute nu au fost rezultatul reducerilor, ci al unei politici de prețuri autonome. Comisia, care de altfel pare să fi recunoscut lipsa unui raport între instrucțiunile privind prețurile și prețurile obținute (decizie, punctul 74), ar fi trebuit să ajungă la concluzia că măsurile incriminate nu au avut niciun efect asupra prețurilor sau asupra concurenței.

120 În ceea ce privește raportul dintre prețurile-țintă și prețurile obținute, reclamanta declară că există o mare diferență între prețurile-țintă și prețurile obținute de aceasta, astfel cum o demonstrează în special un audit efectuat de Coopers & Lybrand, un cabinet de experți-contabili independent (denumit în continuare „Coopers și Lybrand”), precum și de un studiu econometric efectuat de profesorul Budd. Acesta din urmă explică în special faptul că raportul causal este invers decât cel pretins de Comisie: „țintele” nu făceau decât să sprijine modificările prețurilor constatate deja, dar acestea nu au avut efect asupra modificărilor ulterioare ale prețurilor. Fără îndoială, Comisia contestă aceste explicații, dar o face într-un mod care nu este precis și detaliat și care denotă lipsa acesteia de înțelegere a problemelor economice.

121 Conform reclamantei, nivelurile prețurilor depind de un mare număr de variabile, iar în perioada în cauză tendințele prețurilor puteau fi explicate în mod satisfăcător, de exemplu, prin dezechilibrul dintre cerere și ofertă, fluctuațiile prețurilor materiilor prime și contextul economic general, astfel cum arată studiul profesorului Budd și mărturia domnului Freeman, „chief economist” al ICI. Acest fapt a fost acceptat de Comisie (decizie, punctul 73), dar este în contradicție cu punctul 90 din decizie, unde afirmă despre cartel că a avut efecte importante.

122 Pe de altă parte, aceasta constată că, prin selectarea anumitor „inițiative” care se întind pe o perioadă de 26 de luni (în comparație cu perioada de 77 de luni a cartelului pretins), Comisia are posibilitatea de a ignora perioadele în cursul cărora diferențele dintre „ținte” și prețurile obținute sunt și mai evidente.

123 În ultimul rând, reclamanta contestă luarea în considerare a perioadei ulterioare ultimei reuniuni, deoarece a încetat eventualele încercări de la începutul anchetei Comisiei.

124 Comisia afirmă că producătorii încercau să stabilească prețurile de vânzare reale și că stabileau în mod efectiv prețurile de vânzare ținte, chiar dacă eforturile lor nu au avut întotdeauna ca rezultat un succes total.

125 Conform Comisiei, procesele-verbale ale reuniunilor (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 17, 24, 27-30, 33 și 38) arată că prețurile-țintă reflectau acorduri concrete încheiate de producători, că aceștia își propuneau să le aplice și în general se așteptau să fie puse în aplicare, în special prin exercitarea de presiuni asupra producătorilor mai puțin cooperanți.

126 Aceasta consideră că exista un raport între prețurile-țintă puse în aplicare sub forma unor instrucțiuni adresate serviciilor comerciale și prețurile-țintă discutate în cursul reuniunilor. Argumentul conform căruia este vorba despre o simplă coincidență (instrucțiunile privind prețurile rezultând din deciziile individuale adoptate de producători) este puțin credibil și nu poate fi confirmat de dovezile din dosar.

127 În opinia Comisiei, studiile econometrice sunt ineficiente în fața documentelor doveditoare. Acestea pot servi numai la stabilirea faptului că paralelismul prețurilor nu este imputabil unei coluziuni atunci când nu există vreo dovadă a coluziunii, ceea ce nu este valabil în acest caz, deoarece sunt disponibile numeroase procese-verbale ale reuniunilor producătorilor.

128 Comisia subliniază, în special, în ceea ce privește inițiativa de prețuri din ianuarie–mai 1981, că procesul-verbal al reuniunilor din ianuarie 1981 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 17) arată că în cursul acestor reuniuni s-a ajuns la acorduri privind prețurile pentru februarie și martie, din moment ce în procesul-verbal se precizează:

„It was generally agreed that a step change in prices was needed and that... the industry should be aiming for a minimum of DM 2.00/kg.”

(„Participanții au convenit că este necesară o modificare graduală a prețurilor și că... sectorul ar trebui să vizeze un minim de 2,00 DM/kg.”)

Aceasta adaugă că documentul respectiv este un indicator al caracterului foarte concret al deciziilor adoptate în cursul reuniunilor și al voinței de a le aplica, care este susținută de instrucțiunile privind prețurile concordante ale diverșilor producători (anexa 9 la comunicarea

specifică a obiecțiilor adresată societății ICI, denumită în continuare „comunicarea specifică, ICI, anexa”; comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 19; scrisoarea din 29 martie 1985, anexa C).

129 De asemenea, Comisia consideră că participarea ICI la inițiativa de prețuri din iunie-iulie 1982 este stabilită de procesele-verbale ale reuniunilor din 13 mai 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 24) și din 9 iunie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 25). Conform acestor documente, un preț-țintă de 2,00 DM/kg pentru 1 iunie 1982 a fost stabilit și pus în aplicare prin instrucțiuni privind prețurile date de numeroși producători (scrisoarea din 29 martie 1985, anexa F).

130 Conform Comisiei, procesele-verbale ale reuniunilor desfășurate între 21 iulie 1982 și 21 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 26-34) stabilesc participarea societății ICI la inițiativa de prețuri din septembrie-decembrie 1982, care include stabilirea unei serii de prețuri-țintă și punerea acestora în aplicare prin instrucțiuni privind prețurile concordante date de majoritatea producătorilor (comunicarea specifică ICI, anexa 12; scrisoarea din 29 martie 1985, anexa G).

131 Aceasta declară că participarea ICI la inițiativa de prețuri din septembrie-decembrie 1982 rezultă, pe de o parte, din procesele-verbale ale reuniunilor desfășurate la 3 mai 1983 și 1 iunie 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 38 și 40), care arată că au fost stabilite prețuri-țintă pentru mai, iunie și iulie 1983 și, pe de altă parte, din instrucțiunile privind prețurile care au fost date, în urma reuniunilor, de majoritatea producătorilor și care privesc perioada iulie-noiembrie 1983 (scrisoarea din 29 martie 1985, anexele H și I; comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 42-51).

132 Comisia susține că, presupunând că a fost stabilită, lipsa unui raport între instrucțiunile privind prețurile și prețurile obținute pe piață nu are efect asupra încălcării, întrucât articolul 85 din Tratatul CEE interzice înțelegerile care au ca obiect denaturarea concurenței, indiferent de efectul acestora. Cu toate acestea, Comisia afirmă că prețurile-țintă serveau ca bază pentru negocierile cu clienții și că prețurile obținute au urmat o evoluție paralelă cu cea a prețurilor-țintă. Comisia recunoaște, astfel cum a făcut și în decizie (punctul 74), că prețurile-țintă nu au fost obținute întotdeauna – cu toate că diferența dintre prețurile-țintă și prețurile obținute este exagerată de reclamantă. Aceasta susține că dovada încălcării articolului 85 de către producători nu este condiționată de dovada că respectivul comportament ilegal a determinat rezultatul scontat.

133 Aceasta susține că argumentul ICI conform căruia raportul între prețurile-țintă și prețurile obținute constă exclusiv în faptul că acestea din urmă influențau prețurile-țintă – și nu invers – este artificial și contrar logicii. Dovezile concrete datând din perioada faptelor demonstrează, în schimb, că producătorii au utilizat prețurile lor țintă pentru a „forța” prețurile pieței (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 22, 24, 31, 36, 39, precum și comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 26, 28, 29 și 38). Aceste probe nu pot fi contrazise de un studiu econometric efectuat *a posteriori*.

134 În opinia Comisiei, este incorect să se afirme că toate mișcările prețurilor polipropilenei înregistrate în perioada de referință puteau fi explicate în mod satisfăcător prin factorii care acționează pe o piață normală. Această afirmație, întemeiată exclusiv pe analize economice teoretice, este infirmată de documente și fapte.

135 Comisia consideră, în cele din urmă, că a fost îndreptățită să incrimineze perioada posterioară încetării reuniunilor, din moment ce efectele încălcării au durat și după reuniuni,

astfel cum arată instrucțiunile privind prețurile concordante ale diverșilor producători care se refereau la o perioadă până în noiembrie 1983 (scrisoarea din 29 martie 1985, anexa I).

c) Aprecierea Tribunalului

136 Tribunalul constată că procesele-verbale ale reuniunilor periodice ale producătorilor de polipropilenă demonstrează că producătorii care au participat la reuniunile respective au convenit acolo inițiativele de prețuri menționate în decizie. Astfel, în procesul-verbal al reuniunii din 13 mai 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 24) se precizează:

„everyone felt that there was a very good opportunity to get a price rise through before the holidays + after some debate settled on DM 2.00 from 1st June (UK 14th June). Individual country figures are shown in the attached table.”

[„toți au considerat că este o ocazie foarte bună pentru a obține o creștere a prețurilor înainte de vacanță + stabilirea (după dezbateri) la 2 DM de la 1 iunie (14 iunie pentru Regatul Unit). Cifrele defalcate pe țări sunt prezentate în tabelul anexat.”]

137 Din moment ce s-a dovedit potrivit legii că reclamanta a participat la reuniunile respective, aceasta nu poate afirma că nu a sprijinit inițiativele de prețuri care au fost stabilite, organizate și controlate fără să furnizeze dovezi care să susțină această afirmație. În absența unor asemenea dovezi, nu există niciun motiv să se considere că, spre deosebire de ceilalți participanți la reuniuni, reclamanta nu a sprijinit acele inițiative.

138 În această privință, trebuie subliniat că reclamanta nu contestă în mod specific participarea sa la vreuna dintre inițiativele de prețuri, ci susține că nu s-a angajat niciodată să respecte prețurile-țintă astfel cum atestă, în primul rând, politica sa internă privind prețurile în sensul că instrucțiunile acesteia privind prețurile nu au corespuns prețurilor-țintă stabilite în cursul reuniunilor și, în al doilea rând, politica sa externă privind prețurile în sensul că prețurile pe care le-a practicat pe piață au fost independente de prețurile-țintă și de instrucțiunile acesteia privind prețurile interne.

139 Niciunul dintre aceste două argumente nu poate fi acceptat ca dovadă pentru susținerea afirmației reclamantei, care pretinde că nu a sprijinit inițiativele de prețuri convenite.

140 În ceea ce privește primul argument, trebuie remarcat că criticile reclamantei, care au fost formulate în cursul procedurii administrative și la care se referă aceasta în cerere, cu privire la similaritatea și simultaneitatea instrucțiunilor acesteia privind prețurile în raport cu cele ale celorlalți producători și cu prețurile-țintă stabilite în cursul reuniunilor din 1982 și 1983, au fost luate parțial în seamă în decizie. În tabelele 7A-7N, aceasta reproduce atât convergențele, cât și divergențele dintre instrucțiunile privind prețurile ale reclamantei și cele ale celorlalți producători sau prețurile-țintă stabilite în cursul reuniunilor. În consecință, Comisia a descris în mod corect situația reclamantei. În această privință, trebuie adăugat că selecția efectuată de Comisie între diversele instrucțiuni privind prețurile ale reclamantei nu a denaturat situația reală a acesteia, dar că aceasta este inerentă sintezei efectuate în tabelele anexate deciziei.

141 În ceea ce privește selecția perioadelor care fac obiectul analizei instrucțiunilor privind prețurile ale diverșilor producători, trebuie remarcat că aceasta a fost dictată nu de prejudecăți, ci de mijloacele de probă de care dispunea Comisia, ca de exemplu existența concomitentă a proceselor-verbale ale reuniunilor care menționau prețurile-țintă și a instrucțiunilor privind prețurile date de diverși producători.

142 Cu privire la consecințele pe care reclamanta intenționează să le obțină din lipsa parțială de simultaneitate a instrucțiunilor sale privind prețurile pentru 1982 și 1983, Tribunalul consideră că în acest caz durata termenului care separă instrucțiunile privind prețurile ale diferiților producători între ele și în raport cu reuniunile în cursul cărora au fost stabilite prețurile-țintă nu este nici ea de natură să infirme probele prezentate de Comisie. Durata acestui termen nu permite să se considere că reclamanta a dat instrucțiuni privind prețurile în baza unei aprecieri autonome a pieței din moment ce aflase în cursul reuniunilor care urmau să fie prețurile avute în vedere de concurenții săi. În plus, trebuie subliniat că instrucțiunile privind prețurile ale reclamantei au fost date, aproape în totalitate, în termen de cinci zile după reuniunea în cursul căreia Comisia afirmă că a fost stabilit un preț-țintă [chiar dacă nu acesta este cazul instrucțiunii privind prețurile date, pentru noiembrie 1983, la 27 septembrie același an (a se vedea decizia, tabelul 7N)].

143 Pe de altă parte, în ceea ce privește inițiativa de prețuri din iunie–iulie 1982, Tribunalul constată că, în contradicție cu afirmațiile reclamantei, este incorect că doi producători (BASF și DSM) au dat instrucțiuni birourilor lor de vânzări la 3 mai 1982 ca prețul rafiei să fie adus la 2,00 DM/kg la 1 iunie, adică anterior reuniunii din 13 mai 1982 în cursul căreia se pretinde că a fost stabilit acest preț-țintă. Deși la 3 mai 1982 BASF a dat într-adevăr instrucțiuni biroului său de vânzări din Regatul Unit să aplice de la mijlocul lunii iunie 1982 prețuri exprimate în UKL pentru rafie, homopolimer și copolimer (scrisoarea din 29 martie 1985, anexa BASF F1), prețuri care s-au dovedit a fi fost adoptate în cursul reuniunii din 13 mai 1982 pentru a fi puse în aplicare de la mijlocul lunii iunie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 24), abia la 19 mai 1982 aceasta a dat propriile instrucțiuni privind prețurile, exprimate în DM, FF și LIT, birourilor de vânzări din Germania, Franța și Italia (scrisoarea din 29 martie 1985, anexa BASF F2). Aceste instrucțiuni sunt de 2,00 DM/kg pentru rafie și corespund, în general, prețurilor-țintă stabilite în cursul reuniunii din 13 mai 1982, astfel cum reiese din tabelul 7H din decizie. Cu privire la DSM, este suficient să se precizeze că, în cursul ședinței, acest producător a răspuns la o întrebare a Tribunalului că nu existau instrucțiuni privind prețurile date de acesta la 3 mai 1982, contrar afirmației în acest sens din scrisoarea Comisiei din 29 martie 1985, dar care nu a fost repetată în decizie și că nici reclamanta, nici Comisia, nu au contrazis acest răspuns al DSM. De asemenea, decizia se limitează la a constata că nu sunt disponibile instrucțiuni privind prețurile date de DSM pentru iunie 1982 (punctul 39 paragraful al treilea și tabelul 7H). În consecință, argumentul reclamantei nu infirmă cu nimic constatarea Comisiei, conform căreia prețurile-țintă stabilite în cursul reuniunii din 13 mai 1982 au fost puse în aplicare de producători prin intermediul instrucțiunilor privind prețurile menționate la punctul 39 paragraful al doilea și în tabelul 7H din decizie.

144 Trebuie remarcat că, astfel cum a trebuit să recunoască reclamanta în cursul ședinței, nu este adevărat că, în mai 1983, cinci producători au dat instrucțiuni privind prețurile anterioare reuniunii în cursul căreia afirmă Comisia că a fost stabilit prețul-țintă pe care aceștia erau dispuși să îl pună în aplicare. Din punctele 47 și 49 din decizie reiese că procesul stabilirii unui preț-țintă pentru iulie 1983 s-a desfășurat în cursul reuniunilor din 3 mai, 20 mai și 1 iunie 1983, fapt care este confirmat de procesele-verbale ale primei și ale celei de a treia dintre aceste reuniuni (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 38 și 40), nu numai în cursul reuniunii din 1 iunie 1983, cum a afirmat reclamanta în memoriile pe care le-a prezentat Tribunalului. Astfel, instrucțiunile privind prețurile date de Monte (17 mai), ICI (23 mai), DSM (25 mai), BASF (27 mai) și Hoechst (30 mai) au fost toate date în urma uneia dintre reuniunile relevante.

145 Cu privire la lipsa de uniformitate a instrucțiunilor privind prețurile date de diverși producători, ar trebui subliniat că, în contradicție cu afirmațiile reclamantei, Comisia a luat în deplină considerare în tabelul 7H din decizie caracterul divergent al instrucțiunilor privind prețurile date de Hercules pentru 1 iunie 1982 și că nu a reluat în acest tabel și nici la punctul 39 al doilea paragraf din decizie nicio instrucțiune privind prețurile dată de DSM, pe care a menționat-o la punctul 39 al treilea paragraf. Cu privire la instrucțiunea privind prețurile dată de Shell pentru copolimer, ar trebui precizat că în tabelul 7K din decizie Comisia a corectat eroarea pe care o comisese în scrisoarea din 29 martie 1985.

146 De asemenea, Comisia a avut dreptate să nu ia în considerare faptul că anumite întreprinderi, precum reclamanta, Shell sau Hoechst au corectat uneori instrucțiunile privind prețurile pe care le dăduseră în urma unei reuniuni, din moment ce aceste corecturi indică pur și simplu că, atunci când o inițiativă de prețuri se dovedea a fi un eșec, producătorii țineau seama de acesta și își modificau prețurile. Acest element a fost luat în considerare în decizie, în măsura în care aceasta a luat adeseori act de eșecul inițiativelor de prețuri.

147 Cu privire la actul Comisiei de a folosi, în propria analiză a instrucțiunilor privind prețurile, uneori prețurile de catalog și alteori prețurile minimale, este necesar să se precizeze că acest fapt rezultă din considerarea de către Comisie a diverselor grade de flexibilitate a sistemelor de stabilire a prețurilor ale diverșilor producători, care nu împărtășeau concepții identice cu privire la funcționarea prețurilor de catalog și a prețurilor minimale, astfel încât Comisia era obligată să se refere, pentru fiecare producător, la prețul pe care acesta îl utiliza ca bază în negocierea prețurilor cu clienții, indiferent de denumirea acestui preț.

148 Tribunalul constată că faptul că reclamanta nu a pus decât parțial în aplicare inițiativele de prețuri convenite nu poate infirma faptul că aceasta le-a sprijinit în cursul reuniunilor, mai ales că procesele-verbale ale reuniunilor nu dovedesc nicio divergență de opinii între reclamantă și ceilalți participanți la reuniuni cu privire la acele inițiative.

149 Trebuie subliniat, de asemenea, că reclamanta nu poate să se prevaleze de caracterul pur intern al instrucțiunilor privind prețurile din moment ce, deși sunt într-adevăr pur interne prin faptul că sunt adresate de sediul central birourilor de vânzări, acestea au fost totuși trimise cu scopul de a fi puse în aplicare și, deci, de a produce direct sau indirect efecte externe, ceea ce le face să își piardă caracterul intern.

150 Cu privire la al doilea argument care se raportează la politica de prețuri externă a ICI – adică la prețurile pe care aceasta le-a practicat pe piață – trebuie remarcat că decizia nu afirmă nicăieri că reclamanta a practicat prețuri corespunzătoare întotdeauna prețurilor-țintă convenite în cursul reuniunilor, ceea ce arată că actul atacat nu se bazează nici pe punerea în aplicare de către reclamantă a rezultatului reuniunilor pentru a dovedi participarea acesteia la stabilirea prețurilor-țintă respective. Însă o eventuală diferență între prețurile efectiv obținute pe piață de către reclamantă și prețurile-țintă convenite în cursul reuniunilor sau instrucțiunile acesteia privind prețurile, chiar dacă ar fi dovedită în fapt, nu ar fi de natură să contrazică participarea reclamantei la stabilirea prețurilor-țintă în cursul reuniunilor, ci ar demonstra cel mult că reclamanta nu a pus în aplicare rezultatul reuniunilor respective.

151 În consecință, reclamanta nu poate folosi ca argument în acest caz propria politică a prețurilor, internă sau externă, pentru a dovedi că nu a sprijinit inițiativele de prețuri stabilite, organizate și controlate în cursul reuniunilor la care a participat.

152 Trebuie adăugat că ar fi putut să fie dedus de Comisie în mod corect din răspunsul societății ICI la cererea de informații (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8), în care se precizează:

„Target prices’ for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule...”

(„«Prețurile-țintă» care au fost propuse periodic de către producători de la 1 ianuarie 1979 pentru calitatea de bază a fiecăreia dintre principalele categorii de polipropilenă sunt prezentate în anexă ...”),

că aceste inițiative se încadrau într-un sistem de stabilire a prețurilor-țintă.

153 Tribunalul constată că, deși ultima reuniune a producătorilor dovedită de Comisie este cea din 29 septembrie 1983, rămâne faptul că diverși producători (BASF, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte, Solvay și Saga) au trimis între 20 septembrie și 25 octombrie 1983 instrucțiunile privind prețurile concordante (scrisoarea din 29 martie 1985, anexa I) destinate să intre în vigoare la 1 noiembrie același an și că, prin urmare, Comisia a putut în mod rezonabil să considere că reuniunile producătorilor au continuat să își producă efectele până în noiembrie 1983.

154 În plus, trebuie remarcat că pentru a putea sprijini constatările de fapt precedente, Comisia nu a avut nevoie să recurgă la documente pe care nu le-a menționat în comunicările obiecțiilor sau documente pe care nu le-a comunicat reclamantei.

155 Din considerentele precedente rezultă că într-adevăr Comisia a dovedit potrivit legii că reclamanta se număra printre producătorii de polipropilenă între care au apărut intenții comune privind inițiativele de prețuri menționate în decizie și că acestea se încadrau într-un sistem.

D – Măsurile pentru facilitarea punerii în aplicare a inițiativelor de prețuri

a) Actul atacat

156 În decizie [articolul 1 litera (c) și punctul 27; a se vedea, de asemenea, punctul 42] i se reproșează reclamantei că a convenit cu ceilalți producători diverse măsuri pentru facilitarea punerii în aplicare a prețurilor-țintă, ca de exemplu limitări temporare ale producției, schimburi de informații detaliate privind livrările, desfășurarea unor reuniuni locale și, începând de la sfârșitul lui septembrie 1982, un sistem de „account management” având ca obiectiv punerea în aplicare a creșterilor de prețuri pentru anumiți clienți.

157 Cu privire la sistemul de „account management”, a cărui formă ulterioară și rafinată datată din decembrie 1982 este cunoscută sub denumirea de „account leadership”, reclamanta, ca și ceilalți producători, a fost desemnată coordonator sau „leader” cel puțin pentru un client major, pentru care era responsabilă să coordoneze în secret raporturile acestuia cu furnizorii săi. În temeiul acestui sistem, au fost identificați clienți în Belgia, Italia, Germania și Regatul Unit, iar un „coordonator” a fost desemnat pentru fiecare în parte. În decembrie 1982, a fost propusă o versiune generalizată a sistemului, care prevedea desemnarea unui conducător („leader”) având sarcina de a orienta, negocia și organiza mișcările prețurilor. Ceilalți producători, care tratau periodic cu clienții, erau cunoscuți sub denumirea de „contenders” și cooperau cu „account leader” atunci când făceau o ofertă clientului respectiv. Pentru a-i „proteja” pe „account leader” și „contenders”, oricare alt producător contactat de client a fost

determinat să ofere prețuri superioare țintei dorite. În pofida afirmațiilor societății ICI, conform cărora planul a eșuat după numai câteva luni din cauza aplicării parțiale și ineficiente, în decizie se afirmă că procesul-verbal complet al reuniunii din 3 mai 1983 preciza că în perioada respectivă a fost examinat în detaliu cazul unor clienți, precum și ofertele de prețuri făcute sau în curs de a fi făcute de către fiecare producător clienților săi și volumele livrate sau comandate.

158 Decizia (punctul 20) reproșează de asemenea societății ICI că a asistat la reuniunile locale care erau dedicate punerii în aplicare la nivel național a măsurilor convenite în cursul reuniunilor plene.

b) Argumentele părților

159 Reclamanta subliniază că creșterea exporturilor către piețele de peste mări nu constituie rezultatul unei coluziuni referitoare la deturnarea livrărilor către aceste piețe, coluziune în privința căreia Comisia nu aduce nicio dovadă probatorie, ci consecința nevoii producătorilor de a intensifica exploatarea capacității de producție a acestora. Această soluție ar fi fost de altfel complet nerealistă, în special din cauza timpului care ar fi fost necesar pentru punerea în aplicare a acesteia. Reclamanta subliniază, de asemenea, că nu a putut să se apere împotriva acestei obiecții, care nu a fost inclusă în comunicarea obiecțiilor.

160 Reclamanta susține că, deși producătorii au discutat într-adevăr, în cursul reuniunii din 21 iulie 1982, despre stocuri (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 26), comportamentul său a fost independent, în măsura în care stocurile sale au rămas ridicate fără să își reducă producția pentru a le diminua. De asemenea, aceasta declară că schimburile de informații privind prețurile practice (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 27-33) erau complet anonime, din moment ce se făceau prin sistemul Fides.

161 Reclamanta susține că la început sistemul de „account leadership” era foarte incomplet și că nu a fost pus în aplicare. Aceasta invocă drept dovadă faptul că procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33) arată că s-a propus ideea gestionării conturilor. Acest document dovedește, de asemenea, că sistemul de „account leadership” nu a fost adoptat în septembrie 1982.

162 Cu toate acestea, reclamanta recunoaște că singura tentativă de punere în aplicare a sistemului propus a avut loc în cursul reuniunii din martie 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 37), dar susține că reiese clar din procesul-verbal al reuniunii respective că aplicarea nu a depășit stadiul schimbului de informații. Concluzia societății ICI este că au existat într-adevăr tentative, dar că acestea nu puteau avea nicio influență asupra prețurilor obținute, astfel cum o demonstrează auditul Coopers & Lybrand.

163 Aceasta recunoaște, de asemenea, că a participat la numeroase reuniuni locale, dar consideră că acestea nu aveau importanța pe care le-o atribuie Comisia.

164 Comisia consideră că procesul-verbal al reuniunii din 26 și 27 septembrie 1979 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 12) arată că producătorii au încercat să direcționeze stocurile de polipropilenă către piețele de peste mări pentru a sprijini prețurile. Același lucru este valabil pentru procesele-verbale ale reuniunilor din 13 mai și 21 septembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 24 și 30), astfel cum s-a precizat la punctul 79 din comunicarea obiecțiilor.

165 Aceasta afirmă că din procesele-verbale ale reuniunilor din mai și august 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 24 și 26-28) rezultă că ICI a participat la eforturile făcute de producători pentru a cauza distorsiuni în fluxurile comerciale dintre state, în special pentru a contracara efectul sistemului de înghețare a prețurilor din Franța (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 27 și 28) și că aceasta a participat la schimburile de informații cu privire la reducerile unilaterale ale producției și la stocuri (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 24, 26 și 27).

166 Comisia declară că procesul-verbal al reuniunii din 2 septembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 29) arată că la această reuniune, la care ICI a participat, a fost creat conceptul sistemului de „account leadership”. Comisia afirmă că procesul-verbal arată că sistemul era complet încă de la început, din moment ce indica pentru foarte mulți clienți respectivii „account leader”, „contenders” și „interested suppliers”.

167 Aceasta adaugă că procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33) nu infirmă cu nimic adoptarea sistemului de „account leadership” din septembrie, cum afirmă ICI, în măsura în care precizează că s-a propus ideea gestionării conturilor în vederea unei adoptări generale. Acest document, care conține un tabel foarte detaliat cu clienții și „account leaders”, dovedește că acest sistem a fost pus în aplicare, din moment ce este improbabil ca producătorii să fi întocmit un asemenea tabel dacă nu ar fi existat un acord pentru punerea sa în aplicare.

168 Comisia consideră că procesul-verbal al reuniunii din martie 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 37) stabilește, ca și precedentele (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 29 și 33), participarea ICI la sistemul de „account leadership”.

169 Conform Comisiei, ICI a participat la numeroase reuniuni locale, precum cea din octombrie 1982, pentru care este disponibil un proces-verbal (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 10).

c) Aprecierea Tribunalului

170 Tribunalul consideră că punctul 27 din decizie trebuie interpretat în lumina punctului 26 paragraful al doilea, nu ca reproșând fiecărui producător că s-a angajat în mod individual să ia toate măsurile menționate acolo, ci ca reproșând fiecărui producător că a adoptat în diverse momente în cursul reuniunilor împreună cu ceilalți producători un set de măsuri, menționate în decizie, destinate să creeze condiții favorabile unei creșteri a prețurilor, în special prin reducerea artificială a ofertei de polipropilenă, măsuri a căror punere în aplicare a fost repartizată de comun acord între diverși producători în funcție de situația specifică a acestora.

171 Este necesar să se constate că prin participarea la reuniunile în cadrul cărora a fost adoptat acel set de măsuri [în special cele din 13 mai, 2 și 21 septembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 24, 29 și 30)], reclamanta a sprijinit acel set de măsuri, din moment ce nu prezintă nicio dovadă de natură să demonstreze contrariul. În această privință, adoptarea sistemului de „account leadership” reiese din următorul pasaj din procesul-verbal al reuniunii din 2 septembrie 1982:

„about the dangers of everyone quoting exactly DM 2.00 A.’s point was accepted but rather than go below DM 2.00 it was suggested & generally agreed that others than the major producers at individual accounts should quote a few pfs higher. Whilst customer tourism was clearly to be avoided for the next month or two it was accepted that it would be very difficult for companies to refuse to quote at all when, as was likely, customers tried to avoid paying

higher prices to the regular suppliers. In such cases producers would quote but at above the minimum levels for October.”

(„cu privire la riscurile ca toți să ceară fix 2,00 DM a fost acceptată observația lui A.; dar, în loc să se coboare sub 2,00 DM, s-a sugerat și în general a fost acceptată ideea ca producătorii, alții decât producătorii principali ai unui anumit client, să ceară un preț cu câțiva pfenning mai mare. Cu toate că în mod clar era de evitat o nouă cercetare în următoarea lună sau următoarele două luni, a fost acceptată ideea că le va fi foarte greu întreprinderilor să refuze să propună oferte în cazul în care, cum era probabil, clienții încercau să evite să plătească prețuri mai mari furnizorilor obișnuiți. În acest caz, producătorii făceau o ofertă de preț, dar la un nivel superior nivelurilor minime din octombrie”).

De asemenea, în cursul reuniunii din 21 septembrie 1982, la care reclamanta a participat, s-a declarat: „In support of the move, BASF, Hercules and Hoechst said they would be taking plant off line temporarily” („În sprijinul acțiunii, BASF, Hercules și Hoechst au declarat că temporar vor scoate din funcțiune una dintre uzine”), iar în cursul reuniunii din 13 mai 1982, Fina a afirmat: „Plant will be shut down for 20 days in August” („Uzina va fi închisă timp de 20 de zile în august”).

172 Cu privire la „account leadership”, Tribunalul constată că rezultă din procesele-verbale ale reuniunilor din 2 septembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 29), 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33) și din primăvara anului 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 37), la care reclamanta a participat, că în cursul acestora producătorii prezenți au aderat la sistemul respectiv. Cu privire la procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 1982, trebuie remarcat că acesta confirmă faptul că sistemul fusese deja adoptat în cursul reuniunii din septembrie, din moment ce precizează: „The idea of account management was proposed for more general adoption & a list of customers/account leaders drawn up” („Ideea gestionării conturilor a fost propusă în vederea unei adoptări generale și o listă a clienților/«account leaders» a fost întocmită”).

173 Punerea în aplicare a acestui sistem este atestată de procesul-verbal al reuniunii din 3 mai 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 38), în care se precizează:

„A long discussion took place on Jacob Holm who is asking for quotations for the 3rd quarter. It was agreed not to do this and to restrict offers to the end of June. April/May levels were at DKR 6.30 (DM 1.72). Hercules were definitely in and should not have been so. To protect BASF, it was agreed that CWH(uels) + ICI would quote DKR 6.75 from now to end June (DM 1.85)...”

[„A avut loc o discuție lungă cu privire la Jacob Holm, care a solicitat reducerea prețurilor pentru al treilea trimestru. Participanții la reuniune au decis să nu facă acest lucru și să restrângă ofertele la sfârșitul lunii iunie. Nivelurile prețurilor pentru lunile aprilie și mai se situau la 6,30 DKR (1,72 DM). Hercules era în mod clar implicată și nu trebuia să fie astfel. Pentru a proteja BASF, s-a convenit ca CWH(üls) + ICI să vândă la 6,75 DKR din acest moment până la sfârșitul lunii iunie (1,85 DM)...”]

Punerea în aplicare este confirmată de răspunsul reclamantei la cererea de informații (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8) care precizează cu privire la procesul-verbal al reuniunii:

„In the Spring of 1983 there was a partial attempt by some producers to operate the ‘Account Leadership’ scheme... Since Hercules had not declared to the ‘Account Leader’ its interest in

supplying Jacob Holm, the statement was made at this meeting in relation to Jacob Holm that 'Hercules were definitely in and should not have been so'. It should be made clear that this statement refers only to the Jacob Holm account and not to the Danish market. It was because of such action by Hercules and others that the 'Account Leadership' scheme collapsed after at most two months of partial and ineffective operation.

The method by which Hüls and ICI should have protected BASF was by quoting a price of DKR 6.75 for the supply of raffia grade polypropylene to Jacob Holm until the end of June.

(„În primăvara 1983 unii producători au încercat să pună parțial în aplicare sistemul de «account leadership»... Deoarece Hercules nu transmisese către „account leader” interesul de a-l aproviziona pe Jacob Holm, în cursul acestei reuniuni s-a declarat cu privire la Jacob Holm că «Hercules era în mod clar implicată și nu trebuia să fie astfel». Trebuie precizat că această declarație se referă exclusiv la contul Jacob Holm, și nu la piața daneză. Din cauza acestei acțiuni a Hercules și a celorlalți a eșuat sistemul de «account leadership» după cel mult două luni de funcționare parțială și ineficientă.

Metoda prin care Hüls și ICI ar fi trebuit să protejeze BASF consta în fixarea prețului la 6,75 DKR pentru furnizarea polipropilenei, calitate rafia, către Jacob Holm până la sfârșitul lunii iunie.”)

174 Tribunalul constată, de asemenea , că reclamanta a participat, în cursul reuniunii din 20 și 21 iulie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 26), la un schimb de informații privind stadiul stocurilor care a ajuns la următoarea concluzie:

„Stocks at the end of May had risen to 270 Kt + MP (Montepolimeri) estimated that they could reach 300 Kt by the end of August. This was at variance with professed statements about stock control policies where every company except Saga said stocks had to be kept down to 5-6 weeks cover + production reduced if the level looked like being exceeded. Saga said that they would be running their plant flat out + that stocks would rise to 9-9 1/2 weeks over the holiday period.”

[„La sfârșitul lunii mai stocurile crescuseră la 270 kt + MP (Montepolimeri) a considerat că poate ajunge la 300 kt până la sfârșitul lunii august. Această situație nu corespundea afirmațiilor făcute cu privire la politicile de control al stocurilor, în care toate societățile cu excepția Saga au declarat că stocurile trebuie ținute la un nivel scăzut acoperind 5-6 săptămâni și că producția trebuia redusă dacă va părea că nivelul va fi depășit. Saga a declarat că va opera fabrica la capacitate maximă + că stocurile vor crește la 9-9 ½ săptămâni pe perioada vacanțelor.”]

175 În ultimul rând, Tribunalul constată că reclamanta nu contestă participarea la reuniunile locale și că obiectul acestor reuniuni este atestat de procesul-verbal al reuniunii din 12 august 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 27), care arată că reuniunile respective erau destinate să asigure aplicarea la nivel local a unei anumite inițiative de prețuri, precum și de procesul-verbal al reuniunii locale desfășurate în Regatul Unit la 18 octombrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 10).

176 Din considerentele precedente rezultă că într-adevăr Comisia a dovedit potrivit legii că reclamanta se număra printre producătorii de polipropilenă între care au existat intenții comune privind măsurile pentru facilitarea punerii în aplicare a inițiativelor de prețuri menționate în decizie.

E – Tonajele-țintă și cotele

a) Actul atacat

177 Conform deciziei (punctul 31 paragraful al treilea), „necesitatea unui sistem strict de cote (a fost) recunoscută” în cursul reuniunii din 26 și 27 septembrie 1979, al cărei proces-verbal menționa un proiect propus sau convenit la Zürich pentru a limita vânzările lunare la 80 % din media atinsă în cursul primelor opt luni ale anului.

178 Decizia (punctul 52) mai precizează că diverse proiecte de repartizare a pieței fuseseră deja puse în aplicare anterior lunii august 1982. Deși fiecărui producător i s-a alocat un procent din volumul total estimat din comenzi, nu a existat totuși nicio limitare sistematică prealabilă a producției totale. De asemenea, estimările întregii piețe au fost revizuite periodic, iar vânzările fiecărui producător, exprimate în tonaje, au fost ajustate pentru a corespunde procentului autorizat.

179 Pentru 1979 au fost stabilite unele ținte în ceea ce privește volumul (exprimate în tone); acestea s-au bazat cel puțin parțial pe vânzările realizate în cursul celor trei ani anteriori. Tabelele descoperite la ICI indică „ținta ajustată” pentru fiecare producător pentru 1979, în comparație cu tonajul vândut în realitate în această perioadă în Europa de Vest (decizie, punctul 54).

180 La sfârșitul lunii februarie 1980, producătorii au convenit volume-țintă pentru 1980, exprimate încă în tonaje, în baza unei piețe anuale totale estimate la 1 390 000 tone. Conform deciziei (punctul 55), la sediile ATO și ICI au fost descoperite tabele care indicau „țintele convenite” aferente fiecărui producător pentru 1980. Întrucât această primă estimare a pieței totale s-a dovedit prea optimistă, cota fiecărui producător a trebuit să fie ajustată prin scădere pentru a corespunde unui consum total pe anul respectiv de numai 1 200 000 tone. Cu excepția întreprinderilor ICI și DSM, vânzările realizate de diverși producători corespundeau în general țintei lor.

181 Conform deciziei (punctul 56), repartizarea pieței pentru 1981 a făcut obiectul unor negocieri lungi și complexe. În cursul reuniunilor din ianuarie 1981, s-a convenit, ca măsură temporară, ca pentru a sprijini inițiativa de prețuri din februarie-martie, fiecare producător să își limiteze vânzările lunare la 1/12 din 85 % din „ținta” convenită pentru 1980. În așteptarea realizării unui plan permanent, fiecare producător a comunicat la reuniune tonajul pe care spera să îl vândă în 1981. Cu toate acestea, adăugarea „ambțiilor” respective a depășit în mare măsură estimările cererii totale. În pofida mai multor variante de compromis prezentate de Shell și ICI, nu s-a putut încheia niciun acord definitiv pentru 1981. Ca măsură temporară, în cursul reuniunii producătorii și-au alocat pentru restul anului aceeași cotă teoretică din anul precedent și au raportat vânzările lunare realizate. În consecință, vânzările realizate au fost verificate în lumina unei repartizări teoretice a pieței disponibile în baza cotei pentru 1980 (decizie, punctul 57).

182 Decizia (punctul 58) precizează că, pentru 1982, producătorii au făcut propuneri de cote complexe, în care au încercat să concilieze factori divergenți precum rezultatele anterioare, ambițiile pe piață și capacitățile disponibile. Piața totală de repartizat a fost estimată la 1 450 000 tone. Unii producători au propus planuri detaliate de repartizare a pieței, alții s-au mulțumit să comunice ambițiile proprii în materie de tonaje. În cursul reuniunii din 10 martie 1982, Monte și ICI au încercat să ajungă la un acord. Decizia (punctul 58 ultimul paragraf) menționează totodată că, tot ca în 1981, nu s-a putut încheia niciun acord definitiv și că în cursul reuniunilor din primul semestru al anului vânzările lunare ale fiecărui producător au

fost comunicate și comparate cu procentul realizat în cursul anului precedent. Conform deciziei (punctul 59), în cursul reuniunii din august 1982 s-au desfășurat negocieri pentru încheierea unui acord privind cotele pentru 1983, iar ICI a desfășurat cu fiecare dintre producători negocieri bilaterale pentru un sistem nou. Cu toate acestea, în așteptarea introducerii unui nou sistem de cote, producătorii au fost invitați să își limiteze vânzările lunare în al doilea semestru al anului 1982 la procentul din piața totală realizat de fiecare dintre ei în primele șase luni ale anului 1982. Astfel, în 1982, cotele de piață au atins un anumit echilibru (considerat de ATO un „cvasiconsens”) și, dintre cei mari, ICI și Shell au rămas la aproximativ 11 %, iar Hoechst la un nivel puțin inferior (10,5 %). Monte, care a rămas cel mai mare producător, a progresat ușor și ocupă 15 % din piață, față de 14,2 % anul precedent.

183 Conform deciziei (punctul 60), pentru 1983 ICI a invitat fiecare producător să comunice ambițiile și ideile proprii cu privire la cota de piață care ar trebui repartizată celorlalți. Astfel, Monte, Anic, ATO, DSM, Linz, Saga și Solvay, precum și producătorii germani, prin intermediul BASF, au prezentat propuneri detaliate. Ulterior, aceste propuneri diferite au fost prelucrate pe calculator pentru a obține o medie, care a fost apoi comparată cu aspirațiile fiecărui producător. Aceste operațiuni au permis societății ICI să propună orientări pentru un nou acord-cadru pe anul 1983. Aceste propuneri au fost discutate în cursul reuniunilor din noiembrie și decembrie 1982. O propunere limitată inițial la primul trimestru al anului a fost discutată în cursul reuniunii din 2 decembrie 1982. Procesul-verbal al acestei reuniuni întocmit de ICI arată că ATO, DSM, Hoechst, Hüls, ICI, Monte și Solvay, precum și Hercules au considerat „acceptabilă” cota care le-a fost repartizată (decizie, punctul 63). Aceste informații sunt susținute de rezumatul convorbirii telefonice dintre ICI și Hercules din 3 decembrie 1982.

184 Decizia (punctul 63 paragraful al treilea) afirmă că un document găsit la Shell confirmă că a fost încheiat un acord din moment ce această întreprindere a făcut eforturi să nu își depășească cota. Acest document confirmă de asemenea că un sistem de reglementare a volumelor a continuat să fie aplicat în al doilea trimestru din 1983 din moment ce, pentru a-și menține cota de piață în jur de 11 % în al doilea trimestru, societățile naționale de vânzări ale grupului Shell au primit ordinul de a-și reduce vânzările. Existența acestui acord este confirmată de procesul-verbal al reuniunii din 1 iunie 1983 care, deși nu precizează cotele, menționează un schimb de informații care a avut loc între experți cu privire la tonajele vândute de fiecare producător în luna precedentă, ceea ce pare să indice că era în funcțiune un sistem de cote (decizie, punctul 64).

b) Argumentele părților

185 În opinia reclamantei, Comisia, conștientă că niciun acord privind prețurile nu putea fi pus în aplicare fără limitarea volumelor vânzărilor, a încercat zadarnic să demonstreze existența unui sistem de cote, confundând propunerile provizorii și schimburile de opinii fără rezultat cu acorduri.

186 Aceasta precizează că argumentele Comisiei referitoare la punerea în aplicare de către ICI a presupușelor acorduri sunt și mai slabe. Niciun sistem de cote nu putea fi pus în aplicare dacă nu participau toți producătorii la acesta și dacă nu se conveneau niște mecanisme pentru aplicarea normelor de corectare sau reglementare în caz de nerespectare a cotelor propuse. Însă aceste condiții prelabile esențiale nu au fost întrunite în acest caz, în special din cauza intereselor divergente ale producătorilor. Drept dovadă, aceasta se bazează în special pe studiul profesorului Budd, care a demonstrat că modificările cotelor de piață nu au fost influențate de eventualele ținte referitoare la volumele vânzărilor.

187 Reclamanta consideră că probele prezentate de Comisie nu permit stabilirea participării acesteia la un sistem de cote în 1979. Tabelul găsit la sediul acesteia, intitulat „Producers’ Sales to West Europe” („Vânzările producătorilor în Europa de Vest”, comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 55) care prevede, în raport cu volumele vânzărilor diverșilor producători din anii 1976–1979, „revised targets 1979” („ținte revizuite 1979”), nu poate fi acceptat ca dovadă a existenței unui sistem de reglementare a volumelor, din moment ce niciun element nu indică faptul că „țintele” respective au constituit altceva decât ambiții individuale. Aceasta adaugă faptul că documentele găsite la ATO nu o privesc și că procesul-verbal al reuniunii din 26 și 27 septembrie 1979 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 12) demonstrează prin cuprinsul său că încă nu fusese adoptat niciun sistem de cote în 1979, din moment ce se preconiza adoptarea unui asemenea sistem. Pe de altă parte, reclamanta declară că din tabelul 8.1 al deciziei reiese clar că diverși producători nu s-au conformat țăintelor și că în 1979 cota de piață a ICI a fost cu 5,5 % inferioară țintelor proprii.

188 Aceasta precizează că de fapt niciun acord concret nu a fost încheiat în 1980 și că, în consecință, țintele nu au fost atinse. Aceasta consideră că există o diferență semnificativă între cifrele reale și țintele revizuite, astfel cum demonstrează cifrele din tabelul 8.2 la decizie.

189 În opinia reclamantei, Comisia a fost obligată să admită că nici un acord definitiv privind cotele nu a fost realizat pentru 1981. Aceasta consideră că, pus în context, pasajul din procesul-verbal al reuniunilor din ianuarie 1981 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 17) citat în decizie (punctul 56 paragraful al doilea) nu constituie expresia unui acord, ci un îndemn general. Aceasta susține că din procesele-verbale ale reuniunilor din mai și iunie (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 64) rezultă că niciun producător nu a considerat că un asemenea acord era în vigoare. Aceasta adaugă, încă o dată, că din tabelul 8.3 al deciziei rezultă că cifrele de vânzări s-au depărtat semnificativ de țintele pretinse. În final, aceasta consideră că actul producătorilor de a compara evoluția cifrelor lor de vânzări în funcție de o repartizare teoretică a pieței disponibile bazată pe cotele pentru 1980 nu poate, în niciun caz, să fie considerat un control asupra volumelor și nu putea avea decât un interes pur teoretic și istoric. Acesta este susținut de menționarea, în procesul-verbal al reuniunii din 20 august 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 28), a unei „cote teoretice”, și nu a unei cote reale.

190 Aceasta susține că, pentru anul 1982, Comisia recunoaște încă o dată absența unui acord privind ținte în materie de volume ale vânzărilor sau de cote. Reclamanta susține, cu privire la procesul-verbal al reuniunii din 20 august 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 28), că, distorsionând sensul acestuia, Comisia deduce că producătorii sunt invitați să își limiteze vânzările lunare în al doilea semestru al anului 1982 la procentul din piața totală realizat de fiecare dintre ei în primele șase luni ale anului 1982, în măsura în care în text se spune că întreprinderile ar trebui să aibă ca obiectiv limitarea volumelor vânzărilor proprii pentru septembrie la cota de piață obținută în perioada ianuarie-iunie. Aceasta adaugă că din tabelul 8.4 al deciziei reiese că nu s-a convenit și nici nu s-a pus în aplicare vreun control asupra volumelor în 1982 și că cifrele realizate de diverse întreprinderi nu concordau cu țintele. În final, aceasta susține că este eronat ceea ce afirmă Comisia, în baza raportului anual al ATO (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 72), că, în comparație cu anii anteriori, cotele de piață ale producătorilor de dimensiune medie au rămas stabile, în măsura în care unele întreprinderi, ca de exemplu Linz și Petrofina, au cunoscut evoluții importante.

191 Pentru anul 1983, reclamanta afirmă despre Comisie că a confundat o propunere cu un acord efectiv. Aceasta precizează că propunerea pe care a făcut-o (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 86) nu a fost considerată „acceptabilă” decât de nouă din șaisprezece producători și că unele „aprobări” au fost date numai cu anumite condiții, astfel cum reiese

din procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33). Aceasta a concluzionat că este clar că niciun acord concret nu a fost încheiat și că propunerea era destinată eșecului și, prin urmare, nu a putut fi pusă în aplicare. Aceasta susține, în plus, că orientările menționate la punctul 61 din decizie nu au fost discutate niciodată, în măsura în care acestea reprezentau un document de uz intern, astfel cum o arată unele observații chiar din notă. ICI declară că existența unui acord este infirmată de discrepanța dintre evoluția producției reale și țintele stabilite. Ca o concluzie, aceasta declară că, în contradicție cu argumentul Comisiei, cotele de piață ale celor „patru mari” au crescut între 1980 și 1982, astfel cum arată comparația celor două tabele prezentate de Comisie (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 61 și 87).

192 Comisia declară că decizia face la punctul 54 și următoarele o prezentare generală a sistemului de cote aplicat pe parcursul mai multor ani și în care ICI a fost implicată îndeaproape.

193 Pentru anul 1979, aceasta precizează că participarea reclamantei la un acord privind cotele reiese dintr-un tabel nedat, intitulat „Producers’ Sales to West Europe” („Vânzările producătorilor în Europa de Vest”), găsit la sediul ICI (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 55), care conține cifrele de vânzări ale tuturor producătorilor de polipropilenă din Europa de Vest exprimate în kilotone pentru 1976, 1977 și 1978, precum și cifrele menționate la rubricile „1979 actual” („cifre reale din 1979”) și „revised target” („țintă revizuită”). Datele exacte cuprinse în acest document sunt de tipul celor care nu sunt cunoscute de concurenți în caz de concurență „normală” și prin urmare presupun participarea ICI și a celorlalți producători la întocmirea documentului.

194 Pentru 1980, aceasta susține că a fost încheiat un acord privind cotele. Aceasta își întemeiază afirmația în principal pe un tabel din 26 februarie 1980, intitulat „Polypropylene – Sales target 1980 (kt)” [„Polipropilenă – Vânzări-țintă 1980 (kt)”], găsit la sediul ATO (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 60), care compară pentru toți producătorii din Europa de Vest „1980 target” („țintă 1980”), „opening suggestions” („sugestii inițiale”), „proposed adjustments” („ajustări propuse”) și „agreed targets 1980” („ținte convenite 1980”). Acest document arată procesul elaborării cotelor. Această analiză este confirmată de procesul-verbal al celor două reuniuni din ianuarie 1981 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 17), în cursul cărora volumele-țintă ale vânzărilor au fost comparate cu cantitățile vândute efectiv de diverși producători. Comisia subliniază faptul că obiectivul sistemului de cote era stabilizarea cotelor de piață. Din această cauză acordurile privesc cotele de piață care erau ulterior convertite în tonaje pentru a servi ca cifre de referință, întrucât în lipsa unei asemenea conversii nu ar fi fost posibil să se constate, din ce moment un participant la acord trebuia să își limiteze vânzările pentru a se conforma acordurilor. În acest scop, era indispensabil să se prevadă volumul total al vânzărilor. Pentru 1980, întrucât previziunile inițiale s-au dovedit prea optimiste, volumul total al vânzărilor prevăzut inițial ar fi trebuit să fie adaptat în mai multe etape, determinând o adaptare a tonajelor atribuite fiecărei întreprinderi.

195 Comisia recunoaște că niciun acord definitiv privind cotele nu a putut fi realizat pentru 1981. Însă aceasta afirmă, în primul rând, că producătorii au ajuns la începutul anului la un acord privind un sistem temporar constând în limitarea lunară a vânzărilor la 1/12 din 85 % din țintele care fuseseră convenite pentru 1981, cum atestă procesul-verbal al reuniunilor din ianuarie 1981 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 17). În al doilea rând, producătorii au procedat la o monitorizare lunară reciprocă a vânzărilor lor reale, astfel cum arată în special tabelul din 21 decembrie 1981 găsit la sediul reclamantei, care indica vânzările lunare ale diverșilor producători în 1981 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 67). În al treilea

rând, ICI, Shell și Monte s-au reunit în două rânduri la 27 mai și 15 iunie 1981 pentru a discuta propunerile de acorduri privind cotele (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 64).

196 Pentru 1982, aceasta afirmă că niciun acord definitiv privind cotele nu a putut fi realizat, în ciuda eforturilor în acest sens dovedite de diverse planuri privind cotele găsite. Cu toate acestea, o soluție provizorie a fost găsită sub forma unei orientări specifice a vânzărilor în funcție de cifrele din anul precedent. Comisia precizează că existența discuțiilor referitoare la stabilirea cotelor reiese dintr-un mare număr de documente. Printre aceste documente, trebuie remarcate în special procesele-verbale ale reuniunilor întocmite de ICI, din care rezultă că schimburile de informații priveau cantitățile vândute (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 24-26 și 31-33). Trebuie remarcate, de asemenea, diversele planuri găsite la sediul ICI (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 69 și 71), precum și o propunere destul de completă pentru 1982 formulată de ICI (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 70). Comisia declară că două documente (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 32 și comunicarea specifică, ICI, anexa 30) arată că atunci când producătorii doreau să obțină o creștere a cotelor lor de piață, erau obligați să își motiveze cererea.

197 Pentru 1983, Comisia susține că a putut fi încheiat un acord privind cotele. Aceasta își bazează afirmația pe procesele-verbale ale convorbirilor telefonice dintre ICI și alți producători (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 74-84), care arată că ICI a invitat fiecare producător să comunice propriile ambiții și idei cu privire la cota de piață care ar trebui repartizată celorlalți, cu privire la documentele referitoare la prelucrarea informatică a datelor astfel colectate (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 85), precum și la planurile întocmite de ICI (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 86 și 87). Mai multe procese-verbale ale reuniunilor descriu evoluția negocierilor privind o propunere limitată la primul trimestru al anului 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 32-34). Un document intern al Shell (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 90) arată că acest sistem a fost convenit pentru primele două trimestre din 1983. Acest fapt este coroborat de procesul-verbal al reuniunii din 1 iunie 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 40) care, deși nu menționează cote, relatează un schimb de informații privind tonajele vândute de fiecare producător în cursul lunii precedente.

c) Aprecierea Tribunalului

198 Trebuie reamintit că reclamanta a participat de la început și cu regularitate la sistemul de reuniuni periodice ale producătorilor de polipropilenă în cursul cărora au avut loc discuții referitoare la volumele vânzărilor diverșilor producători și au fost efectuate schimburi de informații pe această temă.

199 Trebuie subliniat, în paralel cu participarea societății ICI la reuniuni, că denumirea acesteia apare în diverse tabele găsite la sediul acesteia (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 55-61), tabele al căror conținut arată în mod clar că acestea erau destinate definirii volumelor-țintă ale vânzărilor. Însă majoritatea reclamantelor au recunoscut în răspunsurile la o întrebare scrisă adresată de Tribunal că nu era posibilă întocmirea tabelelor respective pe baza statisticilor din sistemul Fides. ICI a declarat de altfel în răspunsul la cererea de informații (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8) cu privire la unul dintre aceste tabele că „the source of information for actual historic figures in this table would have been the producers themselves” („sursa de informare privind cifrele concrete înregistrate din acest tabel au constituit-o probabil producătorii înșiși”). Prin urmare, Comisia era îndreptățită să considere că ICI furnizase conținutul tabelelor respective în ceea ce o privește în cursul reuniunilor la care participa.

200 Termenii utilizați în tabelele referitoare la anii 1979 și 1980 [ca de exemplu „revised target” („țintă revizuită”), „opening suggestions” („sugestii inițiale”), „proposed adjustments” („ajustări propuse”), „agreed targets” („ținte convenite”)] conduc la concluzia că au apărut intenții comune între producători.

201 În ceea ce privește în special anul 1979, trebuie subliniat în baza întregului proces-verbal al reuniunii din 26 și 27 septembrie 1979 (comunicarea generală a obiectiilor, anexa 12) și în baza tabelului nedatat găsit la sediul ICI (comunicarea generală a obiectiilor, anexa 55), intitulat „Producers’ Sales to West Europe” („Vânzările producătorilor în Europa de Vest”), care conține cifrele de vânzări ale tuturor producătorilor de polipropilenă din Europa de Vest exprimate în kilotone pentru 1976, 1977 și 1978, precum și cifrele menționate la rubricile „1979 actual” („cifre reale din 1979”), „revised target” („țintă revizuită”) și „79”, că necesitatea de a spori strictetea sistemului de cote convenit pentru 1979 în ultimele trei luni din anul menționat a fost recunoscută în cadrul acestei reuniuni. Termenul „tight” („strict”), interpretat în coroborare cu limitarea la 80 % a 1/12 din vânzările anuale prevăzute, arată că regimul prevăzut inițial pentru anul 1979 trebuia să devină mai strict în aceste ultime trei luni ale anului. Această interpretare a procesului-verbal este susținută de tabelul citat anterior, deoarece acesta conține la rubrica „79” din ultima coloană la dreapta coloanei intitulate „revised target” („țintă revizuită”) cifre care trebuie să corespundă cotelor stabilite inițial. A fost necesară revizuirea acestora într-un sens mai strict deoarece fuseseră stabilite pe baza unei piețe evaluate într-un mod prea optimist, astfel cum s-a întâmplat de asemenea în 1980. Aceste constatări nu au fost infirmate de referirea, făcută la punctul 31 paragraful al treilea din decizie, la un proiect „propus sau convenit la Zürich pentru a limita vânzările lunare la 80 % din media atinsă în cursul primelor opt luni ale anului”. Această referire, interpretată în coroborare cu punctul 54 din decizie, trebuie să fie înțeleasă în sensul că volumele-țintă ale vânzărilor fuseseră deja stabilite inițial pentru vânzările lunare din primele opt luni ale anului 1979.

202 În ceea ce privește anul 1980, tribunalul constată că stabilirea unor volume-țintă ale vânzărilor pentru întregul an reiese din tabelul datat 26 februarie 1980, găsit la ATO (comunicarea generală a obiectiilor, anexa 60), care includea o coloană „agreed targets 1980” („ținte convenite 1980”), precum și din procesul-verbal al reuniunilor din ianuarie 1981 (comunicarea generală a obiectiilor, anexa 17) în cursul cărora unii producători, printre care se număra și reclamanta, au comparat cantitățile vândute efectiv („Actual kt”) cu țintele convenite („Target kt”). Documentele respective sunt confirmate, de asemenea, de un tabel din 8 octombrie 1980 (comunicarea generală a obiectiilor, anexa 57), care compară două coloane ce conțin respectiv „1980 Nameplate Capacity” („capacitate nominală 1980”) și „1980 Quota” pentru diverși producători.

203 Cu privire la diferențele dintre cifrele menționate drept „cote” în tabele, trebuie remarcat, pe de o parte, că acestea sunt mici și, pe de altă parte, că acestea rezultă din adaptarea tonajelor corespunzătoare cotelor de piață atribuite diverșilor producători. Această adaptare, pe care evoluția întregii piețe a făcut-o necesară, trebuie să fie considerată o operațiune normală în cadrul sistemului de cote atunci când participanții la sistem comit o eroare în estimarea lor a cererii totale, cum a fost cazul pentru 1980.

204 Pentru anul 1981, tribunalul subliniază că producătorilor li se reproșează că au participat la negocieri pentru încheierea unui acord privind cotele pentru anul respectiv și că, în acest context, au comunicat „ambițiile” lor și că, în așteptarea unui asemenea acord, au convenit, ca măsură temporară, să limiteze vânzările lunare la 1/12 din 85 % din „ținta” convenită pentru 1980 în perioada februarie-martie 1981, că și-au alocat pentru restul anului aceeași cotă

teoretică din anul precedent, că în fiecare lună în cursul reuniunilor au raportat vânzările proprii și, în ultimul rând, că au controlat dacă vânzările respectau cota teoretică repartizată.

205 Existența negocierilor între producători pentru a institui un sistem de cote și comunicarea „ambțiilor” proprii în cursul acestor negocieri sunt atestate de diverse elemente probatorii ca de exemplu tabelele care conțin, pentru fiecare producător, cifrele „actual” și „targets” pentru anii 1979 și 1980, precum și „aspirations” pentru 1981 (comunicarea generală a obiectivelor, anexele 59 și 61); un tabel redactat în italiană (comunicarea generală a obiectivelor, anexa 62) care conține, pentru fiecare producător, cota pentru 1980, propunerile altor producători cu privire la cota care trebuie să îi fie repartizată pentru 1981 și propriile „ambții” pentru 1981, precum și o notă internă a societății ICI (comunicarea generală a obiectivelor, anexa 63) privind evoluția negocierilor respective în care se preciza:

„Taking the various alternatives discussed at yesterday’s meeting we would prefer to limit the volume to be shared to no more than the market is expected to reach in 1981, say 1.35 million tonnes. Although there has been no further discussion with Shell, the four majors could set the lead by accepting a reduction in their 1980 target market share of about 0.35 % provided the more ambitious smaller producers such as Solvay, Saga, DSM, Chemie Linz, Anic/SIR also tempered their demands. Provided the majors are in agreement the anomalies could probably be best handled by individual discussions at Senior level, if possible before the meeting in Zurich.”

(„Printre diversele soluții discutate în reuniunea de ieri, am prefera ca volumul de repartizat să fie limitat la un volum care nu depășește piața pe care sperăm să o atingem în 1981, respectiv 1,35 milioane de tone. Deși nu au existat alte discuții cu Shell, cei „patru mari” puteau să dea exemplu acceptând o reducere de circa 0,35 % din cota de piață țintă pentru 1980 cu condiția ca cei mai ambițioși dintre producătorii mai mici, ca de exemplu Solvay, Saga, DSM, Chemie Linz, Anic/SIR, să își tempereze și ei pretențiile. Cu condiția ca cei patru mari să fie de acord, modul optim pentru a rezolva anomaliile constă desigur în discutarea acestora la nivelul „patronilor”, dacă este posibil anterior reuniunii de la Zürich.”)

Acest document este însoțit de o propunere de compromis întemeiată pe date care compară rezultatul obținut de fiecare în raport cu 1980 („% of 1980 target”).

206 Adoptarea măsurilor temporare constând în limitarea vânzărilor lunare la 1/12 din 85 % din ținta convenită anul precedent în februarie și martie 1981 rezultă din procesul-verbal al reuniunilor din ianuarie 1981, în care se precizează:

„In the meantime [februarie-martie] monthly volume would be restricted to 1/12 of 85 % of the 1980 target with a freeze on customers.”

[„În perioada respectivă (februarie-martie) volumul lunar va fi limitat la 1/12 din 85 % din ținta pentru 1980 cu blocarea clienților.”]

Reclamanta nu poate pretinde că o indicație atât de precisă constituie un îndemn general.

207 Faptul că producătorii și-au alocat pentru restul anului aceeași cotă teoretică din anul precedent și au controlat dacă vânzările respectau această cotă făcând în fiecare lună schimburi de date privind vânzările proprii este dovedit de coroborarea a trei documente. Primul document este un tabel din 21 decembrie 1981 (comunicarea generală a obiectivelor, anexa 67) care conținea vânzările fiecărui producător defalcate pe luni și ale cărui ultime trei coloane referitoare la lunile noiembrie și decembrie și la totalul anual au fost adăugate de

mână. Al doilea document este un tabel nedatat, redactat în italiană, intitulat „Scarti per società” („diferențe defalcate pe societăți”) și găsit la sediul ICI (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 65), care compară pentru fiecare producător pentru perioada ianuarie-decembrie 1981 cifrele de vânzare „actual” cu cifrele „theoretic(al)” („teoretice”). Ultimul document este un tabel nedatat găsit la sediul ICI (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 68) care compară pentru fiecare producător pentru perioada ianuarie-decembrie 1981 cifrele de vânzări și cotele de piață cu cele din 1979 și 1980, făcând o prognoză pentru sfârșitul anului.

208 Primul tabel arată că producătorii au făcut schimburi reciproce de cifre privind vânzările lor lunare. În combinație cu comparațiile între aceste cifre și cele realizate în 1980 – comparații care au fost efectuate în celelalte două tabele pentru aceeași perioadă –, un asemenea schimb de informații, pe care un operator independent îl păstrează cu rigurozitate ca secret de afaceri, susține concluziile la care a ajuns decizia.

209 Participarea reclamantei la aceste activități diferite rezultă, pe de o parte, din participarea acesteia la reuniuni în cursul cărora au avut loc activitățile menționate și mai ales la reuniunile din ianuarie 1981 și, pe de altă parte, din menționarea denumirii acesteia în diversele documente menționate anterior. De altfel, în documentele menționate apar cifre în privința cărora trebuie reamintit că ICI a declarat în răspunsul la întrebarea scrisă adresată de tribunal – la care celelalte reclamante fac trimitere în răspunsul propriu – că nu ar fi fost posibil să se întocmească tabelele în baza statisticilor din sistemul Fides.

210 Pentru anul 1982, tribunalul subliniază că producătorilor li se reproșează următoarele: că au participat la negocieri pentru încheierea unui acord privind cotele pentru anul respectiv; că, în acest context, au comunicat „ambițiile” proprii în materie de tonaje; că, în lipsa unui acord definitiv, au raportat în cadrul reuniunilor cifrele de vânzări lunare în primul semestru, comparându-le cu procentul realizat în cursul anului precedent și că în al doilea semestru au făcut eforturi pentru a-și limita vânzările lunare la procentul din piața totală realizat în primul semestru al anului respectiv.

211 Existența unor negocieri între producători în scopul de a institui un sistem de cote și comunicarea ambițiilor proprii în cadrul acestora sunt atestate de: în primul rând, un document intitulat „Scheme for discussions «quota system 1982»” („Schemă de discuție privind un «sistem de cote 1982»”, comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 69), care menționează, pentru toți destinatarii deciziei, cu excepția societății Hercules, tonajul la care fiecare considera că are dreptul și, pentru unii destinatari (cu excepția Anic, Linz, Petrofina, Shell și Solvay), tonajul care considerau ei că trebuie să fie repartizat celorlalți producători; în al doilea rând, o notă a societății ICI intitulată „Polypropylene 1982, Guidelines” („Polipropilenă 1982, orientări”, comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 70 A), în care ICI analizează negocierile în desfășurare; în al treilea rând, un tabel datat 17 februarie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 70 B), în care se compară diverse propuneri de repartizare a vânzărilor - dintre care cea intitulată „ICI Original Scheme” („Sistem inițial ICI”) suferă, într-un alt tabel, întocmit de mână, ajustări minore efectuate de Monte într-o coloană intitulată „Milliavacca 27/1/82” (este vorba despre numele unui angajat al societății Monte, comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 70 C); în ultimul rând, de un tabel întocmit în italiană (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 71) care constituie o propunere complexă (descrișă la punctul 58 paragraful al treilea *in fine* din decizie).

212 Măsurile adoptate pentru primul semestru sunt stabilite în procesul-verbal al reuniunii din 13 mai 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 24), în care se precizează în special:

„To support the move a number of other actions are needed a) limit sales volume to some agreed prop. of normal sales.”

[„Ca sprijin, este necesar un anumit număr de alte măsuri (a) limitarea volumului vânzărilor la o prop.(orție) convenită din vânzările normale.”]

Punerea în aplicare a acestor măsuri este atestată de procesul-verbal al reuniunii din 9 iunie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 25) la care se anexează un tabel care precizează pentru fiecare producător cifra „actual” a vânzărilor din perioada ianuarie-aprilie 1982, comparată cu cifra „theoretical based on 1981 av(erage) market share” („cifra teoretică calculată în baza cotei de piață medii din 1981”), precum și de procesul-verbal al reuniunii din 20 și 21 iulie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 26) în ceea ce privește perioada ianuarie-mai 1982 și de cel din 20 august 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 28) în ceea ce privește perioada ianuarie-iulie 1982. În această privință, caracterul teoretic al cotei care servește de referință pentru comparația cu vânzările lunare reale rezultă din faptul că nicio cotă nu a putut fi convenită pentru tot anul 1981, dar acesta nu privează această comparație de semnificație ca metodă de monitorizare a vânzărilor lunare în comparație cu anul precedent.

213 Măsurile luate pentru al doilea semestru sunt dovedite de procesul-verbal al reuniunii din 6 octombrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 31) în care se precizează că „In October this would also mean restraining sales to the Jan/June achieved market share of a market estimated at 100 kt” („În octombrie, asta ar însemna totodată limitarea vânzărilor la cota de piață realizată în ianuarie/iunie dintr-o piață estimată la 100 Kt”), precum și că „Performance against target in September was reviewed” („Rezultatul obținut în raport cu ținta din septembrie a fost revizuit”). La acest proces-verbal se adaugă un tabel intitulat „September provisional sales versus target (based on Jan-June market share applied to demand est(imated) at 120 Kt)” [„Vânzări prognozate în septembrie în raport cu ținta (bazată pe cota de piață din ianuarie/iunie la o cerere estimată la 120 Kt)”. Menținerea acestor măsuri este confirmată de procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33), la care se adaugă un tabel care compară, pentru noiembrie 1982, vânzările „Actual” cu cifrele „Theoretical”, calculate pe baza „J-June % of 125 Kt” („procent ianuarie-iunie din 125 kt”).

214 Tribunalul constată că, în ceea ce privește anul 1981 și cele două semestre din 1982, Comisia a dedus în mod corect din supravegherea reciprocă, în cursul reuniunilor periodice, a punerii în aplicare a unui sistem de limitare a vânzărilor lunare în comparație cu o perioadă anterioară, că acest sistem fusese adoptat de participanții la reuniuni.

215 Cu privire la anul 1983, tribunalul constată că din documentele prezentate de Comisie (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 33, 85 și 87) rezultă că la sfârșitul anului 1982 și la începutul anului 1983 producătorii de polipropilenă au discutat despre un sistem de cote pentru anul 1983, că reclamanta a participat la reuniunile în cursul cărora au avut loc aceste discuții și că a furnizat cu această ocazie date referitoare la propriile vânzări.

216 Rezultă că reclamanta a participat la negocieri organizate în vederea stabilirii unui regim privind cotele pentru anul 1983.

217 Cu privire la întrebarea dacă negocierile respective s-au încheiat cu succes pentru primele două trimestre din 1983, astfel cum se afirmă în decizie (punctul 63 paragraful al treilea și punctul 64), tribunalul subliniază că rezultă din procesul-verbal al reuniunii din 1

iunie 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 40) că reclamanta a raportat în cursul acestei reuniuni cifrele de vânzări proprii din luna mai, precum alte nouă întreprinderi. De asemenea, în procesul-verbal al unei reuniuni interne a grupului Shell din 17 martie 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 90) se precizează:

„... and would lead to a market share of approaching 12 % and well above the agreed Shell target of 11 %. Accordingly the following reduced sales targets were set and agreed by the integrated companies.”

(„... și ar conduce la o cotă de piață apropiată de 12 % și mult peste ținta Shell convenită, de 11 %. De aceea, societățile din grup au fixat și au convenit următoarele ținte de vânzări, mai reduse.”)

Sunt comunicate noile tonaje, după care se precizează că:

„this would be 11.2 Pct of a market of 395 kt. The situation will be monitored carefully and any change from this agreed plan would need to be discussed beforehand with the other PIMS members.”

(„aceasta ar reprezenta 11,2 % dintr-o piață de 395 kt. Situația va fi monitorizată atent și orice abatere față de planul convenit va trebui să fie discutată în prealabil cu ceilalți membri ai PIMS.”)

218 În această privință, Tribunalul constată că a fost corectă deducția Comisiei din cele două documente combinate, conform căreia negocierile dintre producători conduseseră la instituirea unui sistem de cote. În fapt, nota internă a societății Shell arată că această societate solicita societăților naționale de vânzări să își reducă vânzările nu pentru a determina diminuarea volumului global de vânzări al grupului Shell, ci pentru a limita la 11 % cota de piață globală a grupului. O asemenea limitare exprimată în termenii unei cote de piață nu poate fi justificată decât în cadrul unui sistem de cote. În plus, procesul-verbal al reuniunii din 1 iunie 1983 constituie o dovadă suplimentară privind existența sistemului respectiv, căci un schimb de informații privind vânzările lunare ale diverșilor producători are ca scop principal controlarea respectării angajamentelor asumate.

219 În cele din urmă, trebuie subliniat că cifra de 11 % reprezentând cota de piață a grupului Shell apare nu numai în nota internă a societății Shell, ci și în alte două documente, și anume o notă internă a societății ICI, în care această societate precizează că Shell a propus respectiva cifră pentru sine, pentru Hoechst și ICI (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 87), precum și procesul-verbal, întocmit de ICI, al reuniunii din 29 noiembrie 1982 dintre ICI și Shell, în cursul căreia a fost menționată propunerea anterioară (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 99).

220 Trebuie adăugat că din cauza obiectivelor identice ale diverselor măsuri de limitare a volumelor vânzărilor – respectiv diminuarea presiunii exercitate asupra prețurilor prin oferta excedentară – Comisia a fost îndreptățită să considere că acestea se încadrau într-un sistem de cote.

221 În privința celorlalte aspecte, Tribunalul constată că argumentul reclamantei urmărește nu să demonstreze direct că nu a participat la stabilirea volumelor-țintă ale vânzărilor, ci să demonstreze că aceste ținte nu au fost respectate de către producători, ceea ce, în opinia acesteia, este de natură să infirme faptul că au fost stabilite ținte. În această privință, trebuie evidențiat faptul că decizia a luat act de faptul că volumele-țintă ale vânzărilor nu au fost

respectate, ceea ce arată că actul atacat nu se bazează nici pe punerea în aplicare de către reclamantă a rezultatului discuțiilor referitoare la stabilirea volumelor-țintă ale vânzărilor pentru a dovedi participarea acesteia la stabilirea acestor ținte.

222 De altfel, Tribunalul arată că prin participarea la reuniuni în cursul cărora diverși producători erau criticați atunci când nu respectau ceea ce fusese convenit, reclamanta a luat parte la aceste critici și, în acest mod, a exercitat presiuni asupra respectivilor producători.

223 De asemenea, trebuie remarcat că pentru a putea sprijini constatările de fapt precedente, Comisia nu a avut nevoie să recurgă la documente pe care nu le-a menționat în comunicările obiecțiilor sau documente pe care nu le-a comunicat reclamantei.

224 Având în vedere considerentele precedente, se impune concluzia că într-adevăr Comisia a stabilit potrivit legii că reclamanta se număra printre producătorii de polipropilenă între care au apărut intenții comune privind volumele-țintă ale vânzărilor pentru 1979, 1980 și prima jumătate a anului 1983, precum și privind limitarea vânzărilor lor lunare în comparație cu o perioadă anterioară pentru anii 1981 și 1982 menționate în decizie și care se încadrau într-un sistem de cote.

F – Concluzie

225 Din considerentele precedente rezultă că într-adevăr Comisia a dovedit potrivit legii constatările de fapt efectuate în actul atacat împotriva reclamantei și că, prin urmare, contrar afirmațiilor reclamantei, Comisia a respectat normele referitoare la sarcina probei. Rezultă, de asemenea, că astfel Comisia nu a adoptat o hotărâre prematură sau preconcepută pe baza dovezilor pe care le-a prezentat în sprijinul constatărilor de fapt.

2. Aplicarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE

A – Încadrarea juridică

a) Actul atacat

226 Conform deciziei (punctul 81 primul paragraf), setul de planuri și aranjamente adoptate în cadrul sistemului de reuniuni periodice și instituționalizate a constituit un „acord” unic și continuu în sensul articolului 85 alineatul (1).

227 În acest caz, producătorii, prin subscrierea lor la un plan comun de reglementare a prețurilor și aprovizionărilor pe piața polipropilenei, au participat la un acord-cadru care s-a concretizat într-o serie de acorduri subordonate mai detaliate, elaborate la intervale periodice (decizie, punctul 81 paragraful al treilea).

228 Decizia (punctul 82 primul paragraf) afirmă în continuare că, la punerea în aplicare detaliată a planului general, s-a încheiat un acord expres pe diverse puncte, ca de exemplu inițiativele individuale în materie de prețuri și planurile anuale de cote. Desigur că uneori producătorii nu au ajuns la un consens privind un proiect definitiv, ca de exemplu în cazul cotelor pentru 1981 și 1982. Cu toate acestea, faptul că aceștia au adoptat măsuri temporare, inclusiv schimbul de informații și compararea vânzărilor lunare cu rezultatele atinse în perioada de referință anterioară, implică nu numai un acord expres privind elaborarea și aplicarea unor asemenea măsuri, ci indică și existența unui acord implicit pentru a menține, în măsura posibilă, pozițiile respective ale producătorilor.

229 În ceea ce privește în special inițiativa din decembrie 1977, decizia (punctul 82 al treilea paragraf) afirmă că în cursul reuniunilor EATP unii producători, precum Hercules, Hoechst, ICI, Linz, Rhône-Poulenc, Saga și Solvay au subliniat, chiar de față cu clienții, că li se părea necesar să desfășoare o acțiune concertată pentru majorarea prețurilor. Producătorii mențineau contacte privind stabilirea prețurilor în afara reuniunilor EATP. În lumina acestor contacte recunoscute, Comisia consideră că mecanismul în temeiul căruia unul sau mai mulți dintre aceștia se plâneau de marjele lor de profit „insuficiente” și propuneau o acțiune comună, pe când alții își exprimau „sprijinul” pentru acele măsuri, se baza pe un acord privind prețurile. Aceasta adaugă că, chiar și în absența unui contact, mecanismul respectiv putea să indice în sine un consens suficient pentru crearea unui acord în sensul articolului 85 alineatul (1).

230 Concluzia conform căreia ar fi existat un singur acord permanent nu este deloc afectată de faptul că unii producători, în mod inevitabil, nu au participat la toate reuniunile. Studiarea și punerea în aplicare a unei „inițiative” ar fi durat mai multe luni și o absență ocazională nu împiedica cu nimic participarea unui producător (decizie, punctul 83 primul paragraf).

231 Conform deciziei (punctul 86 primul paragraf), instituirea unui cartel, ca urmare a faptului că se baza pe un plan comun și detaliat, a constituit un „acord” în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.

232 Decizia (punctul 86 paragraful al doilea) afirmă că noțiunea de „acord” și cea de „practică concertată” sunt diferite, dar că se poate întâmpla ca respectiva coluziune să prezinte elemente din ambele forme de cooperare ilicită.

233 Noțiunea de „practică concertată” se referă la o formă de coordonare între întreprinderi care, fără a fi ajuns la etapa încheierii unui acord propriu-zis, substituie cu bună știință o cooperare practică între acestea în detrimentul concurenței (decizie, punctul 86 paragraful al treilea).

234 Conform deciziei (punctul 87 primul paragraf), tratatul urmărea prin elaborarea unei noțiuni distincte de „practică concertată” să împiedice întreprinderile să eludeze aplicarea articolului 85 alineatul (1) prin înțelegeri contrare concurenței fără să constituie un acord definitiv, ca de exemplu prin informări reciproce prealabile cu privire la atitudinea preconizată de fiecare în scopul posibilității de a-și ajusta comportamentul comercial știind că la fel vor proceda și concurenții (a se vedea Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, ICI/Comisia, 48/69, Rec., p. 619).

235 Curtea a afirmat în Hotărârea din 16 decembrie 1975, Suiker Unie/Comisia (40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, Rec., p. 1663), că acele criterii de coordonare și cooperare definite de jurisprudența Curții, departe de a necesita elaborarea unui adevărat „plan”, trebuie să fie interpretate în lumina concepției inerente privind dispozițiile Tratatului CEE referitoare la concurență, conform căreia orice operator economic trebuie să stabilească în mod autonom politica pe care intenționează să o desfășoare pe piața comună. Deși este adevărat că cerința autonomiei nu exclude dreptul întreprinderilor de a se adapta în mod inteligent la comportamentul constatat sau anticipat al concurenților lor, aceasta exclude vehement orice contact direct sau indirect între ele ce are ca obiect fie influențarea comportamentului de pe piață al unui concurent actual sau potențial, fie informarea concurentului respectiv cu privire la comportamentul adoptat sau preconizat a fi adoptat pe piață (decizie, punctul 87 paragraful al doilea). Un asemenea comportament ar putea să intre sub incidența articolului 85 alineatul (1) ca „practică concertată”, chiar dacă părțile nu s-au înțeles în prealabil în privința unui plan comun de stabilire a acțiunii acestora pe piață, dar

adoptă sau aderă la mecanismele secrete care facilitează coordonarea comportamentului comercial al acestora (decizie, punctul 87 paragraful al treilea prima teză).

236 Decizia (punctul 87 paragraful al treilea a treia teză) subliniază că, într-un cartel complex, este posibil ca unii producători să nu își fi exprimat întotdeauna consimțământul formal pentru un comportament adoptat de ceilalți, arătându-și totodată sprijinul general pentru planul respectiv și acționând în consecință. În anumite privințe, cooperarea și coluziunea constante între producători la punerea în aplicare a acordului de ansamblu puteau prin urmare să capete anumite caracteristici specifice unei practici concertate (decizie, punctul 87 paragraful al treilea a cincea teză).

237 Conform deciziei (punctul 87 paragraful al patrulea), importanța noțiunii de „practică concertată” nu rezultă așadar din deosebirea dintre o asemenea practică și un „acord”, ci din deosebirea dintre o coluziune care intră sub incidența articolului 85 alineatul (1) și un simplu comportament paralel în absența oricărui element de concertare. Prin urmare, este de mică importanță forma precisă pe care coluziunea a avut-o în acest caz.

238 Decizia (punctul 88 primul paragraf și paragraful al doilea) constată că majoritatea producătorilor au pretins, în cursul procedurii administrative, că atitudinea lor în cadrul așa-numitelor „inițiative de prețuri” nu era rezultatul niciunui „acord” în sensul articolului 85 (a se vedea decizia, punctul 82) și că nu dovedește existența unei practici concertate, întrucât această noțiune implică „acte manifestate” pe piață; însă în cazul de față acestea lipsesc în totalitate, deoarece nicio listă de prețuri și niciun „preț-țintă” nu au fost vreodată comunicate clienților. Decizia respinge acest argument deoarece dacă ar fi necesar, în acest caz, să se bazeze pe existența unei practici concertate, obligația participanților de a adopta anumite măsuri pentru realizarea țintei lor comune ar fi stabilită pe deplin. Diversele inițiative în materie de prețuri au fost înregistrate în documente. De asemenea, este indubitabil că diverșii producători au acționat în paralel pentru a le pune în practică. Măsurile luate de producători, atât individual, cât și colectiv, reies din documente: procese-verbale ale reuniunilor, note interne, instrucțiuni și circulare către birourile de vânzări și scrisori către clienți. Este de mică importanță dacă aceștia „publică” sau nu listele de prețuri. Instrucțiunile privind prețurile în sine nu numai că ofereau cea mai bună dovadă posibilă a acțiunii întreprinse de fiecare producător pentru realizarea țintei comune, ci ofereau, prin conținutul și cronologia acestora, și dovada unei coluziuni.

b) Argumentele părților

239 Reclamanta contestă opinia Comisiei, care susține că, deși este posibil să se facă distincție în mod abstract între noțiunile de acord și de practică concertată, problema faptului care trebuie dovedit nu este modificată în mod semnificativ de aceasta. În opinia reclamantei, care se referă la concluziile domnului avocat general Gand în cauzele referitoare la chinină (Hotărârea Curții din 15 iulie 1970, ACF Chemiefarma/Comisia, 41/69, Rec., p. 661), distincția între cele două noțiuni nu este de „importanță neglijabilă”, în special în ceea ce privește faptul care trebuie dovedit.

240 Aceasta susține că pentru a stabili existența unui acord, trebuie să se dovedească existența nu numai a unui consens, ci și a unui angajament suficient față de obiectivele acordului și a unei reciprocități suficiente în obligații. În fapt, ICI recunoaște într-adevăr existența unor angajamente unilaterale care s-au concretizat în reiterarea de către întreprinderi a angajamentului lor personal în cursul reuniunilor. Dar aceasta afirmă despre Comisie că nu poate deduce vreo voință comună din aceste angajamente, al căror caracter unilateral demonstrează, din contră, absența unui angajament general prealabil și absența unui consens.

241 În opinia reclamantei, o practică concertată implică un comportament al operatorilor de pe piață, astfel cum indică termenul „practică”. Însă Comisia nu a dovedit existența unui asemenea comportament, care nu poate fi constituit de trimiterea unor instrucțiuni interne privind prețurile către serviciile de vânzări, astfel cum pretinde Comisia, dat fiind că instrucțiunile erau rareori comunicate clienților, că ICI nu publica practic liste de prețuri și că acestea erau de regulă destinate utilizării interne.

242 În schimb, în opinia Comisiei, întrebarea dacă o coluziune sau un cartel trebuie încadrate juridic ca acord sau practică concertată în sensul articolului 85 din Tratatul CEE sau dacă această coluziune implică elemente ale ambelor forme este de importanță neglijabilă. În fapt, Comisia declară că termenii „acord” și „practică concertată” înglobează diverse tipuri de aranjamente prin care concurenții, în loc să hotărască în independență totală comportamentul concurențial viitor, își impun reciproc o limitare a libertății lor de acțiune pe piață ca urmare a contactelor directe sau indirecte dintre aceștia.

243 Comisia susține că utilizarea diversilor termeni de la articolul 85 are ca scop interzicerea întregii game de coluziuni, și nu precizarea unui tratament diferit pentru fiecare dintre acestea. În consecință, este irelevant unde trebuie să se traseze linia de demarcație între termeni care au ca scop să cuprindă ansamblul comportamentelor interzise. *Ratio legis* al introducerii la articolul 85 a noțiunii de „practică concertată” constă în acoperirea, pe lângă acorduri, a tipurilor de coluziune care nu reflectă decât o formă de coordonare de fapt sau o cooperare practică și care sunt cu toate acestea în măsură să denatureze concurența (Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, 48/69, citată anterior, punctele 64-66).

244 Aceasta declară că din jurisprudența Curții (Hotărârea din 16 decembrie 1975, 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, citată anterior, punctele 173 și 174) rezultă că este vorba de a împiedica orice contact direct sau indirect între operatori ce are ca obiect sau ca efect fie influențarea comportamentului de pe piață al unui concurent actual sau potențial, fie informarea concurentului respectiv cu privire la comportamentul adoptat sau urmând a fi adoptat de operator pe piață. Prin urmare, existența unei practici concertate se situează deja la nivelul contactului dintre concurenți, prealabil oricărui comportament al acestora pe piață.

245 Pentru Comisie, există o practică concertată din moment ce există o concertare având ca obiect restrângerea autonomiei întreprinderilor unele în raport cu celelalte, chiar dacă pe piață nu s-a constatat niciun comportament concret. În opinia Comisiei, dezbaterile privește sensul termenului „practică”. Aceasta se opune argumentului societății ICI, conform căruia acest termen are sensul restrâns de „comportament pe piață”. În opinia Comisiei, acest termen poate să desemneze simplul fapt de a participa la contacte, în măsura în care acestea au ca obiect restrângerea autonomiei întreprinderilor.

246 Comisia adaugă că dacă ar fi necesare cele două elemente – concertare și comportament pe piață – pentru existența unei practici concertate, cum sugerează ICI, acest lucru ar duce la excluderea din domeniul de aplicare a articolului 85 a unei întregi varietăți de practici care au ca obiect, dar nu neapărat și ca efect, denaturarea concurenței pe piața comună. S-ar ajunge astfel la anularea unei părți din domeniul de aplicare a articolului 85. În plus, acest argument nu este în conformitate cu jurisprudența Curții privind noțiunea de „practică concertată” (Hotărârea din 14 iulie 1972, 48/69, citată anterior, punctul 66; Hotărârea din 16 decembrie 1975, 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, citată anterior, punctul 26; Hotărârea din 14 iulie 1981, Züchner, 172/80, Rec., p. 2021, punctul 14). Cu toate că această jurisprudență menționează de fiecare dată practici de pe piață, acestea nu sunt menționate ca

elemente constitutive ale încălcării, astfel cum susține reclamanta, ci ca elemente de fapt pe baza cărora se poate deduce concertarea. În conformitate cu această jurisprudență, nu se cere un comportament concret pe piață. Se cere numai existența unui contact între operatorii economici, caracteristic renunțării acestora la autonomia lor necesară.

247 Prin urmare, pentru Comisie, pentru existența unei încălcări a articolului 85, nu este necesar ca întreprinderile să fi pus în practică ceea ce au convenit. Faptul interzis de articolul 85 alineatul (1) există în totalitate din momentul în care intenția de a înlocui o cooperare cu riscurile concurenței se materializează într-o concertare, fără a fi necesar să existe, după aceea, comportamente pe piață care pot fi constatate.

248 Din aceasta, Comisia deduce, în ceea ce privește dovada, că acordul și practica concertată pot fi dovedite cu ajutorul probelor directe și indirecte. În acest caz, aceasta nu ar fi avut nevoie să recurgă la probe indirecte, ca de exemplu comportamentul paralel pe piață, din moment ce aceasta dispunea de probe directe ale coluziunii cum sunt, în special, procesele-verbale ale reuniunilor.

249 În concluzie, Comisia subliniază că era îndreptățită să încadreze încălcarea constatată în acest caz, în plan principal, drept acord și, în plan secundar și în măsura necesară, drept practică concertată.

250 Cu privire la existența unui acord, Comisia declară că producătorii și-au manifestat angajamentul în mai multe rânduri, fără să fi fost necesar să ia în considerare faptul că intensitatea sprijinului anumitor participanți putea să fi variat în acea perioadă. Acest angajament s-a concretizat în instrucțiunile privind prețurile date de producători, în special de ICI, instrucțiuni care confirmă realitatea acordurilor.

c) Aprecierea Tribunalului

251 Trebuie constatat că, în contradicție cu afirmațiile reclamantei, Comisia a încadrat fiecare element de fapt reținut împotriva reclamantei fie drept acord, fie drept practică concertată în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE. Din lectura combinată a punctului 80 paragraful al doilea, a punctului 81 paragraful al treilea și a punctului 82 primul paragraf din decizie rezultă că, în principal, Comisia a încadrat ca „acord” fiecare dintre aceste elemente diferite.

252 În același mod, din lectura combinată a punctului 86 paragraful al doilea și paragraful al treilea, a punctului 87 paragraful al treilea și a punctului 88 din decizie rezultă că, în subsidiar, Comisia a încadrat ca „practici concentrate” elementele încălcării, deși acestea nu făceau posibilă concluzia că părțile se înțeleaseră în prealabil în privința unui plan comun pentru acțiunea lor pe piață, ci adoptaseră sau aderaseră la mecanisme de coluziune care facilitau coordonarea politicilor lor comerciale, sau nu permiteau să se stabilească, din cauza caracterului complex al cartelului, faptul că unii producători își exprimaseră consimțământul formal pentru un comportament adoptat de ceilalți, arătându-și totodată sprijinul general pentru planul respectiv și acționând în consecință. Astfel, decizia a ajuns la concluzia că, în anumite privințe, cooperarea și coluziunea constantă între producători la punerea în aplicare a unui acord general puteau prezenta anumite caracteristici specifice unei practici concertate.

253 Tribunalul constată că, întrucât din jurisprudența Curții reiese că, pentru a exista un acord în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE, este suficient ca întreprinderile în cauză să își fi exprimat voința comună de a se comporta pe piață într-un mod stabilit (a se vedea Hotărârea din 15 iulie 1970, 41/69, Rec., p. 661, citată anterior, punctul 112, precum și

Hotărârea din 29 octombrie 1980, Van Landewyck/Comisia, 209/78-215/78 și 218/78, Rec., p. 3125, punctul 86), Comisia era îndreptățită să încadreze ca acorduri în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE intențiile comune ale reclamantei și celorlalți producători de polipropilenă pe care le-a dovedit potrivit legii și care priveau prețurile minimale din 1977, inițiativele de prețuri, măsurile pentru facilitarea punerii în aplicare a inițiativelor de prețuri, precum și volumele-țintă ale vânzărilor pentru 1979 și 1980 și prima jumătate a anului 1983, precum și măsurile de limitare a vânzărilor lunare în comparație cu o perioadă anterioară pentru anii 1981 și 1982.

254 În plus, este întemeiată concluzia Comisiei, după ce a stabilit potrivit legii că efectele inițiativelor de prețuri au continuat până în noiembrie 1983, că încălcarea a durat cel puțin până în noiembrie 1983. Din jurisprudența Curții reiese că articolul 85 se aplică, de asemenea, acordurilor care nu mai sunt în vigoare, dar care continuă să producă efecte și după încetarea oficială a acestora (Hotărârea din 3 iulie 1985, Binon, 243/83, Rec., p. 2015, punctul 17).

255 Pentru a defini noțiunea de practică concertată, este necesar să se facă trimitere la jurisprudența Curții, din care reiese că acele criterii de coordonare și cooperare pe care le-a stabilit anterior trebuie să fie înțelese în lumina concepției inerente dispozițiilor Tratatului CEE privind concurența, conform căreia orice operator economic trebuie să stabilească în mod autonom politica pe care intenționează să o urmeze pe piața comună. Cu toate că această condiție de autonomie nu exclude dreptul operatorilor economici de a se adapta în mod inteligent la comportamentul constatat sau anticipat al concurenților lor, ea exclude vehement orice contact direct sau indirect între operatori, ce are ca obiect sau ca efect fie influențarea comportamentului de pe piață al unui concurent actual sau potențial, fie informarea concurentului respectiv cu privire la comportamentul adoptat sau urmând a fi adoptat de operator pe piață (Hotărârea din 16 decembrie 1975, 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, citată anterior, punctele 173 și 174).

256 În acest caz, reclamanta a participat la reuniuni având ca obiect stabilirea prețurilor-țintă și a volumelor vânzărilor, reuniuni în cursul cărora concurenții făceau schimburi de informații privind prețurile pe care doreau să le vadă practicate pe piață, prețurile pe care intenționau să le practice, pragul lor de rentabilitate, limitele volumelor vânzărilor pe care le considerau necesare, cifrele lor de vânzări sau identitatea clienților lor. Prin participarea sa la aceste reuniuni, reclamanta a luat parte, împreună cu concurenții săi, la o concertare având ca obiect influențarea comportamentului acestora pe piață și dezvoltarea comportamentului pe care fiecare producător intenționa să îl adopte pe piață.

257 Astfel, reclamanta nu numai că a urmărit obiectivul de a elimina în avans incertitudinea referitoare la comportamentul viitor al concurenților săi, ci a trebuit în mod necesar să ia în seamă, direct sau indirect, informațiile obținute în cadrul reuniunilor respective pentru a stabili politica pe care intenționa să o aplice pe piață. De asemenea, concurenții acesteia a trebuit să ia în seamă în mod necesar, direct sau indirect, informațiile pe care reclamanta le-a dezvoltat cu privire la comportamentul pe care îl adoptase sau pe care urma să îl adopte pe piață pentru a stabili politica pe care ei intenționau să o aplice pe piață.

258 Rezultă că în subsidiar Comisia a putut în mod întemeiat să încadreze reuniunile periodice ale producătorilor de polipropilenă la care a participat reclamanta între decembrie 1977 și septembrie 1983, în temeiul obiectivului acestora, ca practici concertate în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.

259 Cu privire la întrebarea dacă într-adevăr era îndreptățită concluzia Comisiei privind existența unei încălcări unice, încadrate la articolul 1 din decizie drept „un acord și o practică

concertată”, Tribunalul reamintește că diversele practici concertate constatate și acorduri încheiate se încadrau, pe motivul obiectului lor identic, în sistemele de reuniuni periodice, de stabilire a prețurilor-țintă și de cote.

260 Trebuie subliniat că aceste sisteme se încadrau într-o serie de eforturi ale întreprinderilor în cauză pentru un obiectiv economic unic, acela de a denatura evoluția normală a prețurilor pe piața polipropilenei. Prin urmare, ar fi artificială subdivizarea acestui comportament continuu, caracterizat printr-un obiectiv unic, și considerarea acestuia ca mai multe încălcări diferite. Reclamanta a participat – timp de mai mulți ani – la un ansamblu integrat de sisteme care constituie o încălcare unică, concretizată treptat atât prin acorduri, cât și prin practici concertate ilicite.

261 Trebuie subliniat că, de asemenea, Comisia a încadrat în mod corect această încălcare unică drept „un acord și o practică concertată” din moment ce această încălcare conținea totodată elemente care trebuia să fie considerate „acorduri” și elemente care trebuia să fie considerate „practici concertate”. În fața acestei încălcări complexe, dubla încadrare efectuată de Comisie la articolul 1 din decizie trebuie să fie înțeleasă nu ca o încadrare care necesită simultan și cumulativ dovada că fiecare dintre aceste elemente de fapt prezintă elementele constitutive ale unui acord și ale unei practici concertate, ci ca o desemnare a unui ansamblu complex alcătuit din elemente de fapt, dintre care unele au fost încadrate drept acorduri, iar altele drept practici concertate în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE, care nu prevede o încadrare specifică pentru acest tip de încălcare complexă.

262 Prin urmare, obiecția reclamantei trebuie să fie respinsă.

B – Obiectul sau efectul restrictiv al concurenței

a) Actul atacat

263 Decizia (punctul 89 primul paragraf) reamintește că articolul 85 alineatul (1) din Tratatul CEE citează expres ca restrângând concurența acordurile care stabilesc, direct sau indirect, prețurile de vânzare sau care împart piețele între producători. Or, tocmai acestea sunt caracteristicile esențiale ale acordurilor care fac obiectul examinării.

264 Conform deciziei (punctul 89 paragrafele al doilea, al treilea și al patrulea), instituirea sistemului de reuniuni periodice și coluziunea permanentă a producătorilor aveau ca obiectiv fundamental realizarea creșterilor de prețuri prin intermediul unui set de acorduri și aranjamente. Prin organizarea unei acțiuni comune în cadrul inițiativelor în care prețurile-țintă erau stabilite în funcție de calitate și monedă și intrau în vigoare la o dată convenită de comun acord, producătorii au încercat să elimine riscurile inerente tentativelor unilaterale de majorare a prețurilor. Astfel, diversele sisteme de cote și celelalte mecanisme elaborate pentru a concilia interesele divergente ale producătorilor stabiliți și ale noilor veniți aveau toate ca obiectiv final crearea unor condiții de stabilitate artificiale, favorabile unei creșteri a prețurilor.

265 Pentru realizarea acestor obiective, producătorii au urmărit să organizeze piața polipropilenei pe un fundament care înlocuia funcționarea liberă a forțelor concurențiale cu o coluziune instituționalizată și sistematică între producători, echivalând cu un cartel (decizie, punctul 89 paragraful al cincilea).

266 Decizia (punctul 90 primul paragraf și paragraful al doilea) subliniază că pentru aplicarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE nu este necesar, având în vedere

obiectul vizibil anticoncurențial al acordului, să se demonstreze un efect contrar concurenței. Însă, în acest caz, totul arată că acordul a avut într-adevăr un efect vizibil asupra condițiilor concurenței.

267 Conform deciziei (punctul 90 paragrafele al treilea și al patrulea), acordul încheiat în cursul reuniunilor cu privire la prețuri diferite în funcție de calitate și de monedă a fost pus în aplicare de către producători, care au transmis cu toții instrucțiuni privind prețurile birourilor de vânzări sau agenților naționali, însărcinându-i să informeze clienții despre aceste modificări. Astfel, clienților li s-a aplicat un preț de bază uniform pentru fiecare calitate și în fiecare monedă. Deși este adevărat că unii clienți beneficiau de condiții speciale sau de reduceri, că unii producători aplicau creșterea prevăzută cu întârziere sau făceau concesii și că anumiți producători stabileau uneori pentru anumite calități sau pentru anumite țări prețuri reale ușor inferioare țintelor, stabilindu-le totodată în contextul unei acțiuni generale a celorlalți producători, rămâne faptul că fixarea unui anumit nivel de preț, care apoi era prezentat pe piață ca fiind „prețul de catalog” sau „prețul oficial”, însemna că posibilitățile clienților de a negocia cu producătorii erau deja reduse și că aceștia erau privați de un mare număr de avantaje pe care le-ar fi avut dacă exista o concurență liberă.

268 Decizia (punctul 90 ultimul paragraf) subliniază că documentele colectate, în special raporturile de piață întocmite de producătorii înșiși, demonstrează existența pe piață a inițiativelor de prețuri concertate, care îi implicau pe toți producătorii, precum și o legătură strânsă între aceste inițiative și sistemul de reuniuni periodice.

269 Deși decizia (punctul 91 primul paragraf) recunoaște că nivelul real al prețurilor era în întârziere față de „ținte” și că inițiativele de prețuri au tins să își piardă din vigoare, uneori ducând în cele din urmă la o reducere pronunțată a prețurilor, aceasta precizează totuși că graficele pe care se bazau producătorii înșiși arată, de-a lungul anilor, un sistem regulat de evoluție paralelă strânsă între nivelul țintelor și nivelul prețurilor practicate. În perioada acoperită de inițiativele de prețuri cunoscute, prețul realizat se apropie, de la lună la lună, de ținta convenită. În cazul unei „prăbușiri” bruște a prețurilor (în urma, de exemplu, a unei scăderi a prețurilor propilenei), căderea era oprită prin stabilirea unei noi ținte la un nivel mult inferior, iar creșterile și-ar fi reluat cursul, succesul acestei tactici fiind evident în special în iulie-noiembrie 1983.

270 Conform deciziei (punctul 91 paragraful al doilea), livrările majorității producătorilor pe parcursul anilor în care a fost în vigoare un sistem au corespuns în general alocărilor de cote sau de ținte.

271 Decizia (punctul 92 primul paragraf) ajunge la concluzia că faptul că această cartelizare a pieței a fost incompletă și nu a eliminat în totalitate funcționarea forțelor concurențiale, nu împiedică aplicarea articolului 85 din Tratatul CEE. Având în vedere numărul mare de producători, divergența intereselor comerciale ale acestora și absența oricărei măsuri legale de constrângere împotriva producătorilor care nu respectau aranjamentele, niciun cartel nu ar fi putut să controleze în totalitate activitățile participanților la acesta. De asemenea, decizia (punctul 92 ultimul paragraf) respinge argumentul întreprinderilor conform căruia evoluția pieței ar fi fost aceeași în absența aranjamentelor acestora, indicând că se pot face speculații cu privire la situația care ar fi existat în absența acordului, dar că este semnificativ faptul că producătorii înșiși au recunoscut eficacitatea reuniunilor lor prin refuzarea încetării acestora, idee care fusese lansată în mai 1982, considerând preferabil, din moment ce cererea și oferta se aflau în echilibru, să ia măsuri active pentru creșterea prețurilor, decât să lase forțele pieței să acționeze.

272 Pe de altă parte, decizia (punctul 73) arată că în orice caz Comisia nu a susținut niciodată că sistemul de reuniuni periodice a controlat în totalitate operațiunile și vânzările producătorilor sau că acesta a constituit singurul factor care a afectat nivelurile prețurilor polipropilenei. În schimb, mijloacele de probă pe care se bazează aceasta arată că producătorii recunoșteau influența exercitată pe piață de unele elemente precum fluctuațiile cererii sau creșterile prețurilor materiilor prime, care le scăpau de sub control. În deciziile referitoare la valoarea, data, modalitățile și șansele de succes ale unei inițiative privind prețurile proiectate, producătorii trebuia să țină seama de acești factori. Cu toate acestea, unul dintre scopurile principale ale reuniunilor era acela de a coordona, în măsura posibilă, reacția producătorilor față de asemenea factori. Se poate, de asemenea, ca prețul să fi fost stabilit în mare măsură de condițiile ofertei și cererii; dovezile colectate arată că prin intermediul controlului volumelor sau al stabilirii sistemelor de cote producătorii încercau să manipuleze aceste condiții.

b) Argumentele părților

273 Reclamanta precizează că, în opinia Comisiei, cartelul avea ca scop să înlocuiască funcționarea liberă a forțelor concurențiale cu o coluziune instituționalizată și sistematică organizată între producători, echivalând cu un cartel. Însă ceea ce contează pentru a stabili dacă un acord sau o practică concertată are un obiect anticoncurențial este aprecierea nu a intenției subiective a participanților, ci a obiectului efectiv al aranjamentelor. Acest obiect trebuie să fie evaluat în mod obiectiv, adică ținând seama de contextul economic real (Hotărârile Curții din 30 iunie 1966, *Maschinenbau Ulm*, 56/65, Rec., p. 337; din 9 iulie 1969, *Völk*, 5/69, Rec., p. 295, precum și din 10 iulie 1980, *Lancôme*, 99/79, Rec., p. 2511, punctul 24). De asemenea, Comisia ar trebui să demonstreze, bazându-se pe fapte obiective, că era suficient de probabil ca obiectul să fie realizabil. Evaluarea unui aranjament nu poate să fie disociată de efectele concrete ale acestuia asupra concurenței, chiar dacă examinarea nu privește decât obiectul aranjamentului. Acest lucru este cu atât mai adevărat în acest caz, în măsura în care nu este disponibil niciun acord scris.

274 Aceasta consideră că, având în vedere concurența intensă care domina sectorul polipropilenei și faptul că prețurile, volumele vânzărilor și orientările pieței erau dictate de concurență, era foarte improbabil ca o acțiune anticoncurențială să fi putut avea un efect minim asupra pieței. Prin urmare, Comisia condamnă întreprinderile pentru intenția acestora.

275 În opinia reclamantei, Comisia ar fi trebuit să facă o analiză a efectului economic al cartelului pentru justificarea constatării acesteia din decizie (punctele 90-92) privind existența unui efect apreciabil asupra pieței. Or, singura metodă admisă de Curte pentru evaluarea efectelor asupra concurenței este analiza economică ce ar permite stabilirea unui raport clar între obiect sau intenție, pe de o parte, și efectul real asupra pieței, pe de altă parte (Hotărârea Curții din 10 iulie 1980, 99/79, citată anterior).

276 Aceasta consideră că decizia este caracterizată printr-o absență aproape totală a argumentelor economice, Comisia limitându-se la simple afirmații și marcând preferința pentru „forța instinctivă” considerată superioară chiar și noțiunii de analiză economică. Astfel, Comisia nu a încercat să răspundă nici la analiza detaliată efectuată de ICI cu privire la pretinsul raport dintre reuniuni și faptele marcante ale pieței, nici la mijloacele de probă de ordin economic aduse de domnii Freeman și Budd și confirmate de profesorul Albach de la Universitatea din Bonn. Aceste studii și expertize arată că însușirile sectorului polipropilenei erau de așa natură încât orice tentativă de a constitui un cartel ar fi fost, cel mai probabil, destinată eșecului, că ICI și ceilalți producători au avut în întreaga perioadă de referință un comportament compatibil cu o concurență reală și incompatibilă cu o coluziune, că prețurile reale au fost determinate de tendințele pieței și nu de prețurile-țintă, că evoluția cotelor de

piață nu era în legătură cu cotele și că în consecință această perioadă a fost caracterizată de intensitatea concurenței, care nu a fost deloc denaturată de pretinsa coluziune.

277 Conform reclamantei, decizia și memoriul în apărare depus la Tribunal de către Comisie sunt confuze și ambigue cu privire la efectele acțiunilor producătorilor asupra condițiilor concurenței: aceste efecte sunt încadrate atât ca semnificative (decizie, punctul 90), cât și ca puțin importante (punctele 73 și 108), dar și ca inexistente (punctul 91). În special, cu privire la întrebarea dacă faptul de a prezenta clienților prețurile-țintă sub forma unor instrucțiuni privind prețurile a redus posibilitățile de negociere și au determinat prețuri mai mari decât cele care ar fi prevalat altminteri, cu privire la întrebarea dacă punerea în aplicare a unui sistem de cote s-a concretizat într-o scădere a producției și o creștere a prețurilor și dacă aranjamentele privind prețurile și volumele vânzărilor au denaturat concurența dezorganizând structura comerțului dintre statele membre, poziția Comisiei este obscură și, în orice caz, întemeiată pe simple ipoteze.

278 Aceasta subliniază, de asemenea, că metodele utilizate de Comisie pentru a compensa absența analizei economice sunt nesatisfăcătoare. Astfel, Comisia nu are temei să considere drept efect asupra pieței faptul că producătorii au participat la schimburi de opinii pe tema prețurilor și a volumelor vânzărilor sau faptul că au crezut că prețurile urmau să crească grație coluziunii. Pe de altă parte, utilizarea de către Comisie a terminologiei economice sau statistice nu poate masca faptul că afirmațiile acesteia nu sunt sprijinite de nicio analiză detaliată.

279 În final, reclamanta afirmă despre Comisie că ar fi trebuit să demonstreze că de fapt cotele sau tonajele-țintă au avut efect asupra producției reale într-o măsură cuantificabilă și că această producție nu a fost determinată de tendințele pieței; că, chiar dacă ar fi fost așa, stabilirea cotelor sau a țăintelor ar fi permis producătorilor să prevadă, cu suficientă certitudine, acțiunile concurenților acestora și că astfel cotele sau țăintele au avut un efect negativ care s-a concretizat într-o lipsă de condiții concurențiale propuse consumatorilor sau o lipsă de productivitate în detrimentul acestora (Decizia Comisiei din 23 decembrie 1971, IV/595-Nederlandse Cement-Handelsmaatschappij, JO L 22, p. 16).

280 Cu privire la rolul noilor producători, ICI susține că, în contradicție cu afirmația Comisiei, nu există o corelație vizibilă între evoluția cotelor de piață și apartenența la una dintre cele două categorii de producători: „noii producători” și „marile firme”.

281 Comisia răspunde că argumentul societății ICI cu privire la obiectul cartelului se bazează pe o analiză eronată a jurisprudenței. Din jurisprudență nu rezultă deloc că este necesar să se demonstreze efectele unui aranjament anticoncurențial atunci când, precum în acest caz, obiectul anticoncurențial iese în evidență din formularea și natura aranjamentului în sine. Din această jurisprudență se poate deduce cel mult cerința unui efect potențial.

282 Comisia susține că criticile reclamantei referitoare la efectele acordului țin în primul rând de concepția eronată a acesteia privind tipul de efect economic pe care Comisia ar fi trebuit, în opinia acesteia, să îl demonstreze pentru a putea dovedi încălcarea articolului 85 din Tratatul CEE. Comisia afirmă că a explicat foarte clar în decizie (punctele 90-92) ce fel de efect economic avusese cartelul.

283 Aceasta adaugă că, în prezenta cauză, a adus dovezi serioase ale efectelor atât potențiale, cât și reale, ale aranjamentelor, care răspundeau mai mult decât suficient cerințelor jurisprudenței.

284 Comisia declară că dovezile contemporane ale faptelor incriminate, precum procesele-verbale ale reuniunilor care arată că producătorii înșiși credeau că prețurile puteau fi și chiar erau ridicate, i se păreau de preferat elaborării *a posteriori* a unor teorii economice în sens contrar. Comisia susține că, pentru a aprecia eficacitatea cartelului, a putut să se bazeze în mod corect pe procesele-verbale ale reuniunilor, din care rezultă că producătorii nu s-au limitat numai la exprimarea dorinței lor ca prețurile să crească sau certitudinea lor că prețurile puteau fi ridicate grație coluziunii, ci au și afirmat eficacitatea eforturilor și au constatat creșterea prețurilor, astfel cum reiese de exemplu din următoarele pasaje:

« General determination got prices up to DM 2.05 the closest ever to published target prices. »

(„Hotărârea generală a adus prețurile la 2,05 DM, nivelul cel mai apropiat până acum de prețurile-țintă publicate.” (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 22)

„On the basis of this review everyone felt that there was a very good opportunity to get a price rise through before the holidays.”

[„În baza acestei examinări, toți au considerat că este o ocazie foarte bună pentru a obține o creștere a prețurilor înainte de vacanță.” (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 24)

„The need for security was emphasised as was our determination to have a concerted push rather than a protracted crawl towards higher prices.”

(„Am subliniat nevoia de securitate, precum și hotărârea noastră de a avea un efort concertat mai degrabă decât o evoluție lentă în direcția unor prețuri mai mari.”) (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 31)

„The fall in polypropylene prices appears to have halted... The producers, however, plan to increase prices and have set targets... They are reasonably confident of achieving these targets.”

(„Căderea prețurilor polipropilenei pare să se fi oprit... Cu toate acestea, producătorii plănuiesc să crească prețurile și au stabilit țintele... Sunt destul de încrezători în atingerea acestor ținte.” (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 36)

„It would be silly not to try for a price increase under these conditions and we are aiming for a raffia level of around 2 DM in September. It is obviously impossible to make such a jump in one step and we have therefore decided to make an interim move which will be implemented now ...”

(„Ar fi absurd să nu se încerce o creștere a prețurilor în aceste condiții și avem ca țintă pentru rafie un nivel de 2 DM în septembrie. Este evident imposibil să se facă un asemenea salt într-o singură etapă și prin urmare am decis să facem o mișcare provizorie care va fi aplicată acum...” (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 39)

285 În opinia Comisiei, Hotărârea Curții din 10 iulie 1980 (99/79), citată anterior, pe care reclamanta a invocat-o, nu prevede necesitatea de a efectua studii econometrice, ci pur și simplu de a „examina concurența în contextul real în care s-ar desfășura în lipsa acordului în litigiu”.

286 Aceasta susține că decizia este perfect clară și consecventă cu privire la efectele cartelului și că criticile societății ICI se bazează pe o denaturare a pasajelor din decizie

(punctele 73 și 74, 90-92 și 108) referitoare la efectul acordurilor privind prețurile și cotele. Efectele nu au fost absolute, dar au fost considerabile.

287 Comisia precizează că întrebarea dacă stabilirea cotelor s-a realizat total sau parțial este secundară. Comisia contestă argumentul societății ICI cu privire la condițiile necesare pentru a ajunge la concluzia că un acord privind cotele este ilicit în temeiul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE. Acest argument este întemeiat pe o interpretare incorectă a Hotărârii din 17 octombrie 1972, *Cementhandelaren/Comisia* (8/72, Rec., p. 977).

288 Comisia remarcă, cu privire la noii producători, că a afirmat doar că erau de așteptat unele fluctuații dată fiind instabilitatea pieței și că, de asemenea, nu a pretins că toți producătorii au respectat țintele care le-au fost atribuite.

c) Aprecierea Tribunalului

289 Tribunalul constată că argumentația reclamantei urmărește să demonstreze că participarea sa la reuniunile periodice ale producătorilor de polipropilenă nu intră sub incidența articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE din moment ce comportamentul său concurențial pe piață dovedește că această participare nu avea obiect sau efect anticoncurențial. Reclamanta pretinde, în special, despre condiția referitoare la obiectul anticoncurențial că trebuie să fie interpretată ca necesitând un efect potențial asupra concurenței și afirmă, în acest caz, că studiile economice pe care le-a prezentat au demonstrat imposibilitatea ca respectivul cartel să fi avut vreun efect asupra pieței.

290 Articolul 85 alineatul (1) din Tratatul CEE interzice ca fiind incompatibile cu piața comună orice acorduri între întreprinderi sau practici concertate care pot să afecteze comerțul dintre statele membre și care au ca obiect sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în interiorul pieței comune, în special cele care constau în stabilirea, în mod direct sau indirect, a prețurilor de cumpărare sau de vânzare sau a oricăror altor condiții de tranzacționare și împărțirea piețelor sau surselor de aprovizionare.

291 Tribunalul reamintește că din propriile aprecieri referitoare la constatările de fapt făcute de Comisie rezultă că reuniunile periodice la care a participat reclamanta împreună cu concurenții aveau ca obiect, în special, stabilirea prețurilor-țintă și a volumelor-țintă ale vânzărilor.

292 În această privință, trebuie precizat că mai multe reclamante au afirmat, în memoriile pe care le-au prezentat Tribunalului, că prețurile polipropilenei practicate pe piața europeană erau inferioare prețurilor mondiale ale polipropilenei. În aceste împrejurări, nu se poate exclude ideea că acordurile încheiate între o majoritate covârșitoare a producătorilor de polipropilenă, dacă erau respectate cu rigurozitate, ar fi putut avea un efect asupra pieței.

293 Chiar dacă acordurile nu au fost întotdeauna încununate de succes, acestea erau în măsură să aibă un efect asupra concurenței și aveau, prin urmare, un obiect anticoncurențial în sensul atribuit de reclamantă. În această privință, trebuie precizat că această analiză este susținută de opinia pe care producătorii înșiși o aveau despre efectul acordurilor lor, opinie atestată în special de pasajele din procesele-verbale ale reuniunilor citate de Comisie, precum și de analizele pe care producătorii le efectuau în cursul reuniunilor lor (a se vedea procesele-verbale din 21 septembrie, 6 octombrie, 2 noiembrie și 2 decembrie 1982, comunicarea generală a obiectivelor, anexele 30-33), care arată că prețurile-țintă stabilite în cursul reuniunilor au fost reflectate, în mare măsură, pe piață. Prin urmare, participarea reclamantei

la reuniunile respective nu era lipsită de obiect anticoncurențial în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.

294 În ceea ce privește amploarea efectelor reale ale încălcării pe care a constatat-o și dovedit-o Comisia, aceasta va fi examinată în analiza amenzii aplicate reclamantei.

295 Rezultă că această obiecție trebuie să fie respinsă.

C – Efectul asupra comerțului între statele membre

a) Actul atacat

296 Decizia (punctul 93 primul paragraf) afirmă că acordul între producători era în măsură să producă un efect vizibil asupra comerțului dintre statele membre.

297 În acest caz, caracterul universal al aranjamentelor coluzive, care cuprindeau practic ansamblul vânzărilor unui produs industrial de importanță majoră în întreaga Comunitate (și în alte țări din Europa de Vest), era în sine capabil să deturneze comerțul de la circuitele care s-ar fi format în absența unui asemenea acord (decizie, punctul 93 paragraful al treilea). Conform deciziei (punctul 93 paragraful al patrulea), stabilirea prețurilor la un nivel artificial printr-un acord, în loc să lase pieței sarcina de a-și găsi propriul echilibru, a denaturat structura concurenței în întreaga Comunitate. Întreprinderile au fost degrevate de necesitatea imediată de a reacționa la forțele pieței și de a aborda problema supracapacităților a căror existență o constataseră.

298 Decizia (punctul 94) precizează că stabilirea prețurilor-țintă în funcție de statul membru, discutate în cursul reuniunilor naționale, deși necesita să se țină cont într-o anumită măsură de situația locală, a denaturat în mod necesar regimul comercial și a redus diferențele de prețuri legate de eficacitatea mai mare sau mai mică a producătorilor. Sistemul de „account leadership” a agravat efectul aranjamentelor privind prețurile prin faptul că orienta clienții către anumiți producători identificați după nume. Comisia recunoaște că la stabilirea cotelor sau țințelor producătorii nu au defalcat alocările de volume în funcție de stat membru sau de regiune. Cu toate acestea, însăși existența unei cote sau ținte contribuie la restrângerea posibilităților unui producător.

b) Argumentele părților

299 Reclamanta susține că, deși ICI a arătat în cursul procedurii administrative că întotdeauna a existat un volum ridicat și chiar în creștere al comerțului dintre state pe piața polipropilenei, Comisia pretinde că schimburile comerciale dintre statele membre și structura concurenței au fost afectate considerabil de aranjamente, deși recunoaște că respectivele cote nu erau alocate în funcție de stat și de regiune și că nu era prevăzută nicio sancțiune în caz de nerespectare a cotelor.

300 Aceasta consideră, în temeiul studiilor economice, că discuțiile care au avut loc în cursul reuniunilor nu au avut nici cel mai mic efect asupra comerțului între statele membre, fie în sensul unei creșteri, fie al unei reduceri, precum și că acestea nu au avut nici cel mai mic efect asupra structurii concurenței. În opinia acesteia, Comisia nu a reușit să demonstreze contrariul (punctele 93 și 94 din decizie constituie simple afirmații).

301 Reclamanta susține despre Comisie că nu a reușit să ia în considerare efectele economice considerabile ale unui volum atât de mare al schimburilor comerciale între state și

că acest volum demonstrează transparența pieței, absența restricțiilor la vânzări sau a unui acord privind prețurile, precum și existența unei concurențe intense în privința prețurilor.

302 Comisia răspunde că un acord privind prețurile are în mod inevitabil ca efect deturnarea comerțului de la circuitele care s-ar fi format în absența unui asemenea acord și că fixarea prețurilor la un nivel artificial denaturează structura concurenței în întreaga Comunitate. Acest lucru nu este contestat de faptul recunoscut că a existat un volum considerabil al comerțului cu polipropilenă între statele membre.

303 Aceasta adaugă că, în contradicție cu afirmațiile societății ICI, împărțirea pieței nu este realizată în mod necesar prin interdicții la export. Orice acord între producători care are ca obiect limitarea livrărilor fiecăruia la un anumit nivel constituie o împărțire a pieței.

c) Aprecierea Tribunalului

304 Trebuie subliniat că, în contradicție cu afirmațiile reclamantei, nu era obligația Comisiei să demonstreze că participarea reclamantei la un acord și o practică concertată avusese un efect considerabil asupra comerțului dintre statele membre. Articolul 85 alineatul (1) din Tratatul CEE prevede doar ca acordurile și practicile concertate restrictive cu privire la concurență să fie în măsură să afecteze comerțul dintre statele membre. În acest sens, trebuie constatat că restrângerile constatate asupra concurenței erau în măsură să deturneze fluxurile comerciale de la tendința pe care ar fi avut-o altminteri (a se vedea Hotărârea Curții din 29 octombrie 1980, 209/78-215/78 și 218/78, citată anterior, punctul 172).

305 Prin urmare, Comisia a stabilit potrivit legii la punctele 93 și 94 din decizie că încălcarea la care a participat reclamanta era în măsură să afecteze comerțul dintre statele membre, fără să fie necesar să demonstreze că participarea individuală a reclamantei a afectat comerțul dintre statele membre.

306 Prin urmare, obiecția reclamantei nu poate fi admisă.

D – Natura acordurilor privind prețurile-țintă și privind volumele-țintă ale vânzărilor

307 Reclamanta susține că sunt ilicite, în temeiul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE, numai aranjamentele făcute pentru stabilirea prețurilor reale, marjele, reducerile sau condițiile de plată (Deciziile Comisiei din 20 iulie 1978, IV/28.852-GB-Inno-BM/Fedetab, JO L 244, p. 29, precum și din 3 iulie 1973, IV/25 962 – Boilere pe bază de gaz, JO L 217, p. 34), cele care au avut un efect real asupra prețurilor și au denaturat condițiile normale ale pieței sau cele care permit participanților să prevadă cu un grad rezonabil de certitudine politica prețurilor practică de concurenți (Hotărârea Curții din 17 octombrie 1972, 8/72, citată anterior).

308 Aceasta susține că, în schimb, fixarea prețurilor-țintă nu constituie în sine o încălcare articolului 85 din Tratatul CEE, chiar dacă stabilirea prețurilor de vânzare sau segmentarea pieței constituie încălcări. Pentru a stabili, într-un anumit caz, dacă stabilirea prețurilor-țintă constituie o încălcare de acest tip, este necesar pentru Comisie să demonstreze, cu sprijinul unor mărturii credibile privind circumstanțele speței, că prețurile-țintă au avut efect asupra prețurilor de vânzare într-o măsură cuantificabilă, că prețurile nu au fost determinate de tendințele pieței și că, chiar dacă ar fi fost așa, stabilirea prețurilor-țintă a permis vânzătorilor să prevadă, cu suficientă certitudine, politica de vânzare a concurenților. Reclamanta susține că nu a fost dovedit de către Comisie niciunul dintre aceste două puncte, care sunt, de altfel, infirmate de elementele de fapt și informațiile economice.

309 Comisia răspunde că, în contradicție cu afirmațiile reclamantei, un acord având ca obiect stabilirea prețurilor indicative intră sub incidența interdicției de la articolul 85 alineatul (1) din Tratatul CEE, chiar dacă nu s-a putut dovedi că a avut un efect real asupra pieței. Argumentul societății ICI este întemeiat pe o interpretare eronată a Hotărârii Cementhandelaren/Comisia, citată anterior, punctele 19 și 21, care interzice de asemenea stabilirea prețurilor-țintă. Comisia contestă argumentul societății ICI, conform căruia era necesar să se demonstreze că prețurile-țintă au avut un efect cuantificabil asupra prețurilor reale și că stabilirea acestor prețuri-țintă trebuia să permită producătorilor să prevadă politica de vânzare a concurenților.

310 Tribunalul consideră că, în sensul aplicării articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE, stabilirea prețurilor-țintă constituie o stabilire directă sau indirectă a prețurilor de vânzare, menționată ca exemplu la litera (a), care interzice orice acorduri între întreprinderi, orice decizii ale asocierilor de întreprinderi și orice practici concertate care au un obiect sau efect anticoncurențial.

311 Scopul articolului 85 alineatul (1), în special al literei (a), este de a interzice întreprinderilor să denatureze evoluția normală a prețurilor pe piață. Din procesul-verbal al reuniunii din 13 mai 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 24) rezultă că obiectul acordurilor încheiate de producători în cursul reuniunilor era de a stabili un nivel al prețurilor mai ridicat decât cel pe care îl puteau aștepta dacă își stabileau prețurile în mod independent. Astfel, în cursul acestei reuniuni, reclamanta a notat, după ce Solvay a propus încetarea reuniunilor în urma reechilibrării cererii și ofertei, că:

„The general response was that it was always better to talk than not and that if supply + demand were so closely in balance we should be taking active steps to move prices up rather than let them find their own level.”

(„Răspunsul general a fost că întotdeauna este mai bine să se discute și că dacă cererea și oferta erau atât de aproape în echilibru ar trebui să luăm măsuri pozitive pentru creșterea prețurilor în loc să le lăsăm să își găsească singure propriul nivel.”)

În aceste condiții, Tribunalul consideră că distincția făcută de reclamantă între stabilirea prețurilor-țintă și stabilirea prețurilor este o distincție pur semantică și lipsită de relevanță.

312 Rezultă că această obiecție trebuie să fie respinsă.

3. Concluzie

313 Din considerentele precedente rezultă că trebuie să fie respinse obiecțiile reclamantei cu privire la constatările de fapt și la aplicarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE efectuate de Comisie în actul atacat.

Cu privire la motivare

314 Reclamanta susține că decizia este motivată în mod incorect sau insuficient. Aceasta consideră că din jurisprudența Curții (Hotărârea din 4 iulie 1963, Germania/Comisia, 24/62, Rec., p. 131; Hotărârea din 26 noiembrie 1975, Papiers Peints, 73/74, Rec., p. 1491; Hotărârea din 14 noiembrie 1984, Intermills/Comisia, 323/82, Rec., p. 3809; Hotărârea din 13 martie 1985, Țările de Jos/Comisia, 296/82 și 318/82, Rec., p. 809; Hotărârea din 26 iunie 1986, Nicolet Instrument, 203/85, Rec., p. 2049, precum și Hotărârea din 7 mai 1987, Nippon

Seiko/Consiliul, 258/84, Rec., p. 1923, punctul 28) rezultă că o decizie trebuie să prezinte în motivele acesteia normele și faptele principale pe care se bazează și să prezinte în mod clar și neechivoc raționamentul autorității comunitare. În acest caz, decizia nu prezintă în mod clar și pertinent elementele pe care se bazează în ceea ce privește problemele de drept și de fapt, în special în ceea ce privește aspectele economice și amenzile. De asemenea, decizia nu precizează despre Comisie că a luat în considerare numeroasele dovezi aduse de reclamantă cu privire la comportamentul acesteia pe piață și absența efectelor cartelului.

315 În replică, reclamanta adaugă că pe tot parcursul procedurii administrative Comisia s-a abținut să identifice sau a identificat în mod insuficient natura afirmațiilor și a constatărilor atribuite producătorilor cu privire la efectul oricărui eventual acord privind prețurile și cotele. În special, Comisia a fost inconsecventă în cursul procedurii administrative și s-a contrazis singură cu privire la realizarea concretă a prețurilor-țintă și a cotelor-țintă.

316 Comisia răspunde că ICI face confuzie între motivarea suficientă și motivarea corectă. Aceasta adaugă că decizia este deosebit de lungă și detaliată și că tratează toate argumentele principale invocate în cursul procedurii administrative.

317 Comisia susține că motivul întemeiat pe lipsa de precizie a deciziei constituie un motiv nou care, ca atare, trebuie să fie respins în temeiul articolului 42 alineatul (2) din Regulamentul de procedură. În orice caz, acest motiv nu este întemeiat.

318 Tribunalul reamintește că din jurisprudența constantă a Curții (a se vedea în special Hotărârea din 29 octombrie 1980, 209/78-215/78 și 218/78, citată anterior, punctul 66, precum și Hotărârea din 10 decembrie 1985, Stichting Sigarettenindustrie/Comisia, 240/82-242/82, 261/82, 262/82, 268/82 și 269/82, Rec., p. 3831, punctul 88) reiese că, deși în temeiul articolului 190 din Tratatul CEE, Comisia are obligația de a-și motiva deciziile menționând elementele factuale și legale pe care se bazează justificarea legală a măsurii și considerentele care au determinat-o să ia această decizie, aceasta nu este obligată să discute toate elementele factuale și legale care au fost invocate de fiecare parte interesată în cursul procedurii administrative. Rezultă că nu este obligația Comisiei să răspundă la acele elemente care i se par lipsite de orice relevanță.

319 În această privință, trebuie reamintit că din aprecierile Tribunalului referitoare la dovedirea încălcării imputate reclamantei rezultă că documentele și argumentele prezentate de aceasta nu sunt de natură să dea o conotație diferită constatărilor de fapt făcute de Comisie. Acest lucru este valabil mai ales pentru documentele și argumentele referitoare la inițiativele de prețuri, la măsurile pentru facilitarea punerii în aplicare a inițiativelor de prețuri și la tonajele și cotele-țintă.

320 De asemenea, Tribunalul nu remarcă nicio contradicție intrinsecă în aceste constatări de fapt și consideră că poziția Comisiei în această privință nu s-a schimbat.

321 În consecință, această obiecție trebuie să fie respinsă.

Cu privire la amendă

322 Reclamanta afirmă că decizia a încălcat articolul 15 din Regulamentul nr. 17 întrucât nu a apreciat în mod corespunzător durata și gravitatea încălcării invocate împotriva sa.

1. Prescripția

323 Reclamanta susține că, deși un acord privind prețurile minimale a fost încheiat în 1977, acesta intră sub incidența prescripției de cinci ani prevăzută la articolul (1) Regulamentul (CEE) nr. 2988/74 al Consiliului din 26 noiembrie 1974 privind termenele de prescripție a acțiunilor și a aplicării sancțiunilor conform normelor Comunității Economice Europene privind transporturile și concurența (JO L 319, p. 1, denumit în continuare „Regulamentul nr. 2988/74”), din moment ce, din cauza naturii diferite a acordului privind prețurile minimale și a reuniunilor care s-au desfășurat, astfel cum recunoaște Comisia, după decembrie 1977, aceasta nu se poate prevala de caracterul continuu sau repetat al încălcării în sensul articolului 1 alineatul (2) din regulamentul citat anterior.

324 Comisia susține că acordul privind prețurile minimale nu intră sub incidența prescripției, din moment ce există o legătură evidentă între acordul privind prețurile minimale și acordurile privind perioadele ulterioare și că, în consecință, încălcarea trebuie să fie considerată continuă.

325 Tribunalul constată că, în conformitate cu articolul 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/74, prescripția de cinci ani pentru dreptul Comisiei de a impune amenzi începe să curgă din ziua în care a încetat încălcarea în cazul în care continuă încălcarea reglementărilor sau în cazul unor încălcări repetate.

326 În acest caz, rezultă din aprecierile Tribunalului referitoare la dovedirea încălcării că reclamanta a participat la o încălcare unică începând din noiembrie 1977, moment în care a subscris la acordul privind prețurile minimale, până în noiembrie 1983.

327 În consecință, reclamanta nu poate să se prevaleze de prescripția amenzilor.

2. Durata încălcării

328 În opinia reclamantei, Comisia greșește când plasează începutul încălcării la o dată anterioară lunii decembrie 1977, din moment ce nu dispune de dovezi suficiente privind încheierea unui acord privind prețurile minimale și, în orice caz, acesta intră sub incidența prescripției.

329 Aceasta precizează că decizia a recunoscut că încălcarea, sub formele sale cele mai grave, nu existase înainte de sfârșitul anului 1978 (punctul 107 paragraful al treilea).

330 De asemenea, reclamanta notează că încălcarea nu a fost permanentă, din moment ce inițiativele de prețuri au durat numai 26 de luni, sistemul de cote nu a făcut obiectul unui acord în 1981 și 1982, iar aplicarea simultană a acestor două sisteme, indispensabile funcționării cartelului, au durat numai o perioadă de cel mult zece luni. Din cauza caracterului sporadic al cartelului, Comisia nu era prin urmare îndreptățită să ia în considerare întreaga perioadă cuprinsă între 1977 și 1983.

331 Cu privire la încetarea încălcării, reclamanta susține că de fapt Comisia nu prezintă nicio dovadă în sprijinul afirmațiilor referitoare la participarea ICI „până în noiembrie 1983 cel puțin” sau la efectele acordului până la această dată. În consecință, Comisia ar fi trebuit să considere că încălcările încetaseră de când a început investigația, astfel cum s-a întâmplat în cauzele Peroxygènes și Zinc Producers Group (Decizia din 23 noiembrie 1984, Peroxygènes, JO L 35, p. 1, precum și Decizia din 6 august 1984 Zinc Producer Group, JO L 220, p. 27).

332 Reclamanta ajunge la concluzia că trebuie să beneficieze de o reducere a duratei participării sale la încălcare și, astfel, de o reducere substanțială și proporțională a amenzii

(Hotărârea Curții din 6 martie 1974, Commercial Solvents/Comisia, 6/73 și 7/73, Rec., p. 223, 262, precum și cea din 13 februarie 1979, Hoffmann-La Roche/Comisia, 85/76, Rec., p. 461).

333 Comisia răspunde că a apreciat în mod corect durata încălcării. În această privință, precizează că perioada anterioară anului 1979 trebuie să fie luată în considerare în pofida intensității minime a încălcării în această perioadă, lucru pe care l-a avut în vedere.

334 Comisia consideră că argumentul întemeiat pe caracterul sporadic al încălcării este infirmat de caracterul permanent al eforturilor făcute de producători pentru a aplica creșterile de prețuri convenite.

335 Cu privire la încetarea încălcării, Comisia susține că efectele acordului s-au resimțit până în noiembrie 1983 cel puțin, ultima lună pentru care s-a dovedit că au fost convenite și puse în aplicare prețuri-țintă și că a luat în considerare în mod întemeiat perioada cuprinsă între septembrie și noiembrie 1983 în vederea stabilirii amenzii.

336 Tribunalul reamintește constatarea sa privind corectitudinea aprecierii de către Comisie a duratei încălcării de către reclamantă a articolului 85 alinatul (1) din Tratatul CEE și că a fost corectă aprecierea acesteia că este vorba despre o încălcare unică.

337 Rezultă că această obiecție trebuie să fie respinsă.

3. Gravitatea încălcării

A – Rolul limitat al reclamantei

338 Reclamanta susține despre Comisie că afirmă, fără să prezinte o justificare minimă, că cei „patru mari” aveau o răspundere specială în această încălcare. Această afirmație este în contradicție cu cea conform căreia nicio distincție importantă nu poate fi făcută între producători în funcție de nivelul acestora de angajament față de aranjamentele convenite (decizie, punctul 109 paragraful al șaselea).

339 Aceasta adaugă că, în realitate, nu avea un angajament mai mare decât ceilalți producători, că rolul său aparent mai activ era pur administrativ, că participarea sa mai amplă se datora importanței acesteia pe piață – care nu poate fi luată în considerare a doua oară la acest nivel – și că cei „patru mari” nu influențau și nici nu conduceau reuniunile.

340 Comisia consideră, în legătură cu punctele 67 și 68 din decizie, că în calitate de membru al „clubului” celor „patru mari” ICI are o răspundere specială în încălcările comise. Rolul societății în această calitate reiese din numeroase documente (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 8, 9, 19, 64, 87, 94-100), care în mare parte relatează discuțiile dintre cei „patru mari”.

341 Tribunalul reamintește că, începând din august 1982, reclamanta a asigurat președinția reuniunilor periodice ale producătorilor de polipropilenă. Această președinție nu a fost pur administrativă, cum o demonstrează rolul pe care l-a jucat reclamanta în discuțiile desfășurate pentru încheierea unor acorduri privind cotele pentru anii 1982 și 1983, rol care este atestat de procesele-verbale ale reuniunilor din a doua jumătate a anului 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 28-34), procesele-verbale ale reuniunilor sau ale contactelor bilaterale între reclamantă și alți producători (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 75-77, 79-81, 83, 88, 89, 93, 95 și 98) sau cum o demonstrează, de asemenea, notele-rezumate și planurile de repartizare a pieței întocmite de reclamantă (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 33,

70, 84-87), precum și eforturile pe care le-a făcut în vederea asigurării respectării acordurilor privind prețurile, eforturi recunoscute în special de o notă a ICI intitulată „Pricing actions from December meeting” („Acțiuni privind prețurile din reuniunea din decembrie”, comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 34), care arată că reclamanta a contactat anumiți producători pentru a-i convinge să se conformeze acordurilor privind prețurile.

342 Trebuie reamintit, de asemenea, cu privire la rolul pe care l-a jucat reclamanta în încălcare, participarea acesteia la reuniunile pregătitoare ale celor „patru mari”. În această privință, în nota privind reuniunea reprezentanților ICI, Shell și Monte din 15 iunie 1981 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 64) se precizează că acești producători au luat în considerare următoarele soluții pentru a rezolva problemele întâmpinate pe piață:

„Possible solutions included (a) sanctions (not a great success so far on PVC), (b) control production which is within the power of the bosses (L. thought propylene availability might scupper this), (c) quotas which Z. favoured but L. discounted, (d) new initiative by the 4 majors whereby they accommodated the hooligans in Europe and made up the loss by sales in ROW markets. Given that W European sales would probably not exceed 105 kt/month for the next few months and then not over 125 kt for the remainder of the year say 115 kt average for July-Sept and exports continued at 30 kt/month there would still be a surplus of capacity of 10 kt/month. Shared by the Big Four each would have to drop 2.5 kt/m in Europe equivalent to 30 kt/yr of say 2.3 % market share. I said that despite L.’s contention about ROW prices that such a proposal would be totally unacceptable to us, (e) a flat price increase of say 20 pf/kg wef 1st July - this avoids unrealistic requirements for the lowest priced business.”

[„Soluțiile posibile includeau (a) sancțiuni (care nu au constituit un succes până în prezent în privința PVC), (b) controlul producției care stă în puterea patronilor (L. considera că actualele cantități disponibile de polipropilenă puteau compromite această soluție), (c) aplicarea de cote pe care Z. le-a agreat dar pe care L. le-a dezaprobat, (d) o nouă inițiativă a celor «patru mari» pentru a concilia «hooligans» din Europa și pentru a compensa pierderile prin vânzări pe piețele ROW («rest of the world» - «restul lumii»). Dat fiind că vânzările din Europa de Vest nu vor depăși probabil 105 kilotone pe lună în cursul următoarelor luni și nu vor depăși 125 kilotone în restul anului, reprezentând o medie de circa 115 kilotone pentru perioada iulie-septembrie, precum și că exporturile vor continua într-un ritm de 30 kilotone pe lună, tot ar rămâne un excedent de capacitate de 10 kilotone pe lună. Repartizat între cei «patru mari», fiecare ar trebui să renunțe la 2,5 kilotone pe lună în Europa, ceea ce echivalează cu 30 kilotone pe an, respectiv 2,3 % din cota de piață. Am declarat că, în pofida afirmațiilor lui L. cu privire la prețurile în afara Europei de Vest, o asemenea propunere ar fi complet inacceptabilă pentru noi, (e) o creștere netă a prețurilor cu 20 pf/kg de la 1 iulie – această soluție evită cerințele nerealiste pentru piețele cu prețurile cele mai mici.”]

De asemenea, o notă întocmită de un angajat al ICI intitulată „Sharing the pain” („Împărtășirea dificultății”) și datând de la începutul celei de a doua jumătăți a anului 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 98) precizează că instituirea sistemului de compensări pentru reducerea volumelor vânzărilor „might provide useful elements for the understanding between the «Big Four»” („ar putea furniza elemente utile pentru înțelegerea dintre cei «patru mari»”). În această privință, reclamanta a declarat în răspunsul său la cererea de informații (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8) că:

„The ‘understanding’ between the ‘Big Four’ was recognition that if the prices were to be increased then the ‘Big Four’ producers would have to give a strong lead, even at the expense of their own sales volume. It was thought that a ‘Compensation Arrangement’ between these

four producers might have made it easier for them to contemplate the possibility of a commitment on 'Target Prices'.

(„Înțelegerea» dintre cei «patru mari» consta în recunoașterea faptului că dacă prețurile urmau să crească, atunci cei «patru mari» ar trebui să preia energic conducerea mișcării, chiar și în detrimentul propriului volum al vânzărilor. S-a considerat că un «aranjament privind compensările» între cei «patru mari» le-ar fi permis să ia în considerare mult mai ușor posibilitatea unui angajament privind «prețurile-țintă.»)

Aceste elemente arată că cei „patru mari” erau conștienți de rolul special pe care trebuia să îl joace în inițiativele pentru creșterea prețurilor. Astfel, în plus, o notă internă a Shell din octombrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 94), face trimitere la inițiativele celor „patru mari” privind prețurile.

343 Tribunalul consideră că din elementele precedente și din aprecierile sale referitoare la dovedirea încălcării rezultă că a fost corectă aprecierea Comisiei privind rolul jucat de reclamantă în încălcare și că aceasta a precizat la punctul 109 primul paragraf din decizie că a ținut seama de acest rol la stabilirea valorii amenzii. În această privință, este necesar să se precizeze că nu există nicio contradicție între, pe de o parte, primele trei paragrafe ale punctului 109 și, pe de altă parte, paragraful al șaselea al acestui punct, din moment ce acesta din urmă nu vizează decât producătorii mai mici.

344 De asemenea, Tribunalul constată că faptele care au fost stabilite arată prin gravitatea lor intrinsecă – în special stabilirea prețurilor-țintă și a volumelor-țintă ale vânzărilor – că reclamanta nu a acționat din imprudență, nici măcar din neglijență, ci că a acționat cu intenție.

345 Rezultă că această obiecție trebuie să fie respinsă.

B – Lipsa individualizării criteriilor de stabilire a amenzilor

346 Reclamanta reproșează Comisiei că nu a indicat în ce măsură a ținut seama de fiecare dintre factorii implicați în stabilirea valorii amenzii. Aceasta solicită Comisiei să precizeze cum a ponderat acești factori diferiți și să prezinte formula pe care a utilizat-o, astfel cum a procedat în cauza Pastă de celuloză (Decizia IV/29.725 din 19 decembrie 1984 – Pastă de celuloză, JO L 1985, p. 1) și cum a obligat-o Curtea să procedeze în cauza IAZ (Hotărârea din 8 noiembrie 1983, IAZ/Comisia, 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 și 110/82, Rec., p. 3369).

347 Aceasta adaugă că totodată Comisia nu a explicat metoda de calcul a amenzilor și nu a avut o opinie consecventă cu privire la natura și domeniul de aplicare a factorilor care trebuie luați în considerare la stabilirea amenzii.

348 Comisia răspunde că a precizat la punctele 107-109 din decizie factorii diverși de care a ținut seama la stabilirea valorii amenzii și că, în consecință, a motivat potrivit legii amenda aplicată societății ICI.

349 Comisia subliniază că a acționat în conformitate cu politica sa bine stabilită și cu principiile formulate de Curte cu privire la amenzi când a aplicat sancțiunile în prezenta cauză. Aceasta subliniază că începând din 1979 s-a angajat într-o politică pentru asigurarea respectării regulilor de concurență prin aplicarea de sancțiuni mai aspre, în special pentru categoriile de încălcări bine definite în dreptul concurenței și pentru încălcările deosebit de grave, ca în acest caz, astfel încât să sporească efectul disuasiv al sancțiunilor. Această

politică a fost aprobată de Curte (Hotărârea din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française/Comisia, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctele 106 și 109), care a recunoscut în mai multe rânduri că stabilirea sancțiunilor implică aprecierea unui set complex de factori (Hotărârea din 7 iunie 1983, 100/80-103/80, citată anterior, punctul 120, precum și Hotărârea din 8 noiembrie 1983, 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 și 110/82, Rec., p. 52, citată anterior, punctul 52).

350 Comisia în special se află într-o poziție îndreptățită pentru a efectua o asemenea apreciere care nu poate fi sancționată decât în cazul unei erori semnificative de fapt sau de drept.

351 Cu privire la „metoda” de calcul a amenzilor, Comisia susține că nu este posibil să se aplice o formulă matematică simplă valabilă în toate cazurile și că este necesar să se aplice faptelor cauzei un set complex de factori.

352 Tribunalul constată că, pentru a stabili valoarea amenzii aplicate reclamantei, Comisia a definit, pe de o parte, criteriile pentru stabilirea valorii generale a amenzilor aplicate întreprinderilor destinate ale deciziei (decizie, punctul 108), iar, pe de altă parte, a definit criteriile pentru ponderarea echitabilă a amenzilor aplicate fiecărei întreprinderi (decizie, punctul 109).

353 Tribunalul consideră că criteriile menționate la punctul 108 din decizie justifică pe deplin valoarea generală a amenzilor aplicate întreprinderilor destinate ale deciziei. În acest sens, trebuie subliniat în special caracterul evident al încălcării articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE, în special literele (a), (b) și (c), pe care nu îl ignorau deloc producătorii de polipropilenă care acționau cu intenție și în cel mai mare secret.

354 Tribunalul consideră, de asemenea, că cele patru criterii menționate la punctul 109 din decizie sunt pertinente și suficiente pentru a ajunge la o ponderare echitabilă a amenzilor aplicate fiecărei întreprinderi.

355 Cu privire la primele două criterii, menționate la punctul 109 din decizie, respectiv rolul jucat de fiecare întreprindere în aranjamentele coluziunii și intervalul de timp în care acestea au participat la încălcare, trebuie reamintit că întrucât motivele referitoare la stabilirea valorii amenzilor trebuie să fie interpretate în lumina ansamblului motivelor din decizie, Comisia a individualizat suficient, în privința reclamantei, modul în care a ținut seama de criteriile respective.

356 Cu privire la ultimele două criterii, respectiv livrările corespunzătoare diversilor producători de polipropilenă în Comunitate și cifra de afaceri totală a fiecărei întreprinderi, Tribunalul constată, în baza datelor pe care le-a solicitat Comisiei și a căror corectitudine nu a fost contestată de reclamantă, că respectivele criterii nu au fost aplicate în mod inequitabil la stabilirea valorii amenzii aplicate reclamantei în raport cu amenzile aplicate celorlalți producători.

357 Tribunalul constată, de asemenea, că din propriile aprecieri referitoare la constatările de fapt făcute de Comisie pentru dovedirea încălcării rezultă că argumentele diverse despre care pretinde că nu au primit răspuns din partea Comisiei sunt lipsite de temei în fapt.

358 Rezultă că această obiecție trebuie să fie respinsă.

C – Considerarea efectelor încălcării

359 Reclamanta susține că, în conformitate cu doctrina și practicile Comisiei (Al treisprezecelea raport și Al cincisprezecelea raport al Comisiei privind politica în domeniul concurenței; Decizia din 23 noiembrie 1972, IV/26 894-Pittsburgh Corning, JO L 272, p. 35, precum și Decizia din 8 decembrie 1977, IV/29.132-Hugin-Liptons, JO L 22, p. 23) și cu jurisprudența Curții (Hotărârea din 15 iulie 1970, 41/69, citată anterior; cea din 16 decembrie 1975, 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, citată anterior, precum și cea din 30 ianuarie 1985, BAT/Comisia, 35/83, Rec. p. 363), efectele unei încălcări constituie un element esențial sau foarte important pentru stabilirea gravității acesteia. Comisia ar trebui să ia în considerare măsura în care încălcarea este contrară scopului regulilor de concurență. În acest sens, Comisia nu ar fi trebuit să ia în considerare expansiunea comerțului, comportamentul unilateral și autonom al întreprinderilor în cauză și avantajele pentru consumatori, care au beneficiat de pe urma prețurilor deosebit de mici.

360 Aceasta repetă cererea adresată Tribunalului pentru a ordona Comisiei să prezinte societății ICI și Tribunalului raportul consilierului-auditor, care conține elemente în apărarea acesteia, precum și documentele referitoare la declarațiile acordate presei de către reprezentanții Comisiei în perioada adoptării deciziei, declarații conform cărora cartelul a avut un efect de creștere a prețurilor de 15 până la 40 %. În acest sens, ICI consideră că probele prezentate în cursul procedurii și absența argumentelor Comisiei cu privire la efectele încălcării justifică cererea sa, în pofida ordonanței Curții din 11 decembrie 1986, citată anterior (212/86 R).

361 Comisia subliniază că protestele reclamantei cu privire la lipsa de efect a cartelului sunt lipsite de obiect. Aceasta afirmă că într-adevăr a ținut seama, la stabilirea valorii amenzilor, de faptul că în general inițiativele de prețuri nu și-au atins pe deplin scopul (decizie, punctul 108). Astfel, Comisia a făcut mai mult decât era obligată să facă, dat fiind că, în temeiul articolului 85, ar fi trebuit sancționate nu numai cartelurile care au ca efect împiedicarea concurenței, ci și cartelurile care au acest obiect. Pe de altă parte, Comisia nu era obligată să țină seama de expansiunea comerțului, de eforturile unilaterale ale producătorilor pentru a-și limita producția și a-și spori randamentul sau de nivelul relativ mic al prețurilor, factori care sunt irelevanți pentru stabilirea efectelor prejudiciabile ale cartelului cu privire la obiectivul regulilor de concurență.

362 Cu privire la prezentarea dosarului, Comisia nu vede niciun motiv pentru Tribunal să revină asupra ordonanței din 11 decembrie 1986, citată anterior, și subliniază că ICI nu reușește să demonstreze relevanța cererii sale.

363 Tribunalul constată că au fost deosebite de Comisie două tipuri de efecte ale încălcării. Primul tip constă în faptul că, după ce au convenit prețuri-țintă în cursul reuniunilor, producătorii au invitat cu toții serviciile lor de vânzări să atingă aceste niveluri de prețuri, „țintele” servind ca bază pentru negocierea prețurilor cu clienții. Acest lucru a permis Comisiei să ajungă la concluzia că, în cazul de față, totul arată că acordul a avut într-adevăr un efect vizibil asupra condițiilor concurenței (decizie, punctul 74 paragraful al doilea, trimitere la punctul 90). Al doilea tip constă în faptul că evoluția prețurilor facturate clienților, comparată cu prețurile-țintă stabilite în cadrul inițiativelor de prețuri determinate, concordă cu procesul-verbal al aplicării inițiativelor de prețuri, astfel cum reiese din documentele găsite la sediul ICI și la alți producători (decizie, punctul 74 paragraful al șaselea).

364 Trebuie subliniat că primul tip de efecte a fost dovedit potrivit legii de către Comisie, în temeiul numeroaselor instrucțiuni privind prețurile date de diverși producători, instrucțiuni

care concordă între ele și cu prețurile-țintă stabilite în cursul reuniunilor, care erau în mod evident menite să servească drept bază pentru negocierea prețurilor cu clienții.

365 Cu privire la al doilea tip de efecte, trebuie subliniat, pe de o parte, că de fapt Comisia nu avea motive să se îndoiască de corectitudinea analizelor efectuate de producători în cursul reuniunilor (a se vedea în special procesele-verbale ale reuniunilor din 21 septembrie, 6 octombrie, 2 noiembrie și 2 decembrie 1982, comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 30-33), care arată că prețurile-țintă stabilite în cursul reuniunilor erau în mare parte transpuse pe piață, iar, pe de altă parte, că, deși auditul Coopers & Lybrand și studiile economice efectuate la cererea unor producători ar fi trebuit să ajute la stabilirea caracterului eronat al analizelor efectuate de producătorii înșiși în cursul reuniunilor, această constatare nu este de natură să conducă la o reducere a amenzii, din moment ce Comisia a precizat la punctul 108 ultima liniuță din decizie că s-a bazat, pentru ponderarea valorii amenzilor, pe faptul că în general inițiativele de prețuri nu și-au atins pe deplin scopul și că nu exista în cele din urmă nicio măsură de constrângere de natură să asigure respectarea cotelor sau a altor aranjamente.

366 Întrucât motivele deciziei referitoare la stabilirea valorii amenzilor trebuie să fie interpretate în lumina celorlalte motive din decizie, trebuie să se considere că a fost corect modul în care Comisia a luat în considerare în totalitate primul tip de efecte și a ținut seama de caracterul limitat al celui de-al doilea tip de efecte. În acest sens, trebuie subliniat că reclamanta nu a precizat în ce măsură a fost insuficientă luarea în considerare a caracterului limitat al celui de-al doilea tip de efecte pentru ponderarea valorii amenzilor.

367 Cu privire la cererea reclamantei de prezentare a documentelor care au servit ca bază pentru conferința de presă în cursul căreia Comisia a declarat că încălcarea a avut ca efect o creștere a prețurilor de 15 până la 40 %, Tribunalul consideră că reclamanta nu i-a prezentat probe noi de natură să demonstreze că decizia a fost inspirată de motive diferite de cele pe care le menționează cu privire la efectele încălcării. În consecință, Tribunalul nu are motive să revină asupra ordonanței pronunțate de Curte la 11 decembrie 1986, ordonanță prin care a respins cererea de a prezenta documente interne ale Comisiei referitoare la conferința de presă în cauză.

368 În consecință, această obiecție trebuie să fie respinsă.

D – Insuficiența considerării contextului crizei economice

369 Reclamanta susține că ar fi trebuit să fie luat în considerare de Comisie contextul economic în care a fost comisă încălcarea: profituri realizate sau pierderi înregistrate, astfel cum a procedat în deciziile anterioare (a se vedea Decizia din 17 decembrie 1975, UBC, JO L 95, p. 1, precum și cea din 12 decembrie 1978, Kawasaki, JO L 16, p. 9) și cum a procedat Curtea în Hotărârea din 7 iunie 1983 (100/80–103/80), citată anterior; prejudiciile cauzate consumatorilor sau clienților, astfel cum a procedat Comisia în deciziile anterioare (a se vedea Decizia din 21 decembrie 1976, Theal-Watts, JO L 39, p. 19; Decizia din 12 decembrie 1978, Kawasaki, citată anterior, precum și Decizia din 28 noiembrie 1979, Floral, JO L 39, p. 51) și cum a procedat Curtea în Hotărârea din 16 decembrie 1975 (40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73), citată anterior; efectele încălcărilor, astfel cum a procedat în deciziile anterioare (a se vedea Decizia din 12 decembrie 1978, Kawasaki, precum și Decizia din 19 decembrie 1984 – Pastă de celuloză, citate anterior) și cum a procedat Curtea în Hotărârea din 30 ianuarie 1985 (35/83), citată anterior.

370 Comisia răspunde că a luat în considerare în mod corect contextul economic, ponderând valoarea amenzilor ca urmare a dificultăților economice din sector.

371 Tribunalul constată că, într-adevăr, Comisia a arătat în mod explicit la punctul 108 ultima liniuță din decizie că a ținut seama de faptul că întreprinderile au înregistrat pierderi substanțiale în exploatarea sectorului polipropilenei pe o perioadă foarte lungă, ceea ce dovedește nu numai că astfel Comisia a ținut seama de pierderi, ci și că, în consecință, a ținut seama de condițiile economice defavorabile din sector (Hotărârea Curții din 9 noiembrie 1983, 322/81, citată anterior, punctul 111 și următoarele) pentru a determina, având în vedere și celelalte criterii menționate la punctul 108, nivelul general al amenzilor.

372 Pe de altă parte, faptul că în cauzele anterioare Comisia a considerat că, având în vedere circumstanțele de fapt, este necesar să se țină seama de situația de criză în care se afla sectorul economic respectiv, nu o poate constrânge să țină seama în mod identic de o situație asemănătoare celei din prezenta cauză, din moment ce a stabilit potrivit legii că întreprinderile destinate ale deciziei au comis o încălcare deosebit de gravă a dispozițiilor articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.

373 Rezultă că această obiecție trebuie să fie respinsă.

E – Considerarea cifrei de afaceri a reclamantei

374 Reclamanta declară că amenda a fost stabilită greșit în funcție de cifra de afaceri totală a întreprinderii, în timp ce Comisia însăși a atras atenția asupra pericolelor unei asemenea practici în cauzele Pastă de celuloză (Decizia din 19 decembrie 1984 – Pastă de celuloză, citată anterior) și că Curtea denunțase de asemenea această practică în Hotărârea din 7 iunie 1983, citată anterior (100/80–103/80). Valoarea amenzii reprezintă un procent excesiv de mare din vânzările externe ale ICI în Comunitate pentru perioada 1979-1983.

375 Comisia afirmă că, deși a ținut seama de dimensiunea și cota de piață a întreprinderilor respective pentru a aprecia gravitatea încălcării, nu a acordat acestui factor o importanță deosebită. De asemenea, valoarea amenzii nu depășește 10 % din cifra de afaceri a ICI pe piața polipropilenei în cursul exercițiului financiar precedent deciziei nici, *a fortiori*, 10 % din cifra de afaceri totală a întreprinderii.

376 Tribunalul constată că din jurisprudența Curții (Hotărârea din 7 iunie 1983, 100/80–103/80, citată anterior, punctul 119) rezultă că referința de la articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17 și care stabilea 10 % din cifra de afaceri realizată în cursul exercițiului financiar precedent ca limită superioară a unei amenzi mai mari de un milion de ECU trebuie să fie înțeleasă ca având în vedere 10 % din cifra de afaceri totală.

377 Prin urmare, Comisia nu a depășit, în acest caz, limita stabilită la articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17.

378 În plus, ar trebui subliniat că la calcularea amenzii pe care i-a aplicat-o, Comisia nu s-a bazat în mod exclusiv sau preponderent pe cifra de afaceri a reclamantei.

379 Prin urmare, obiecția reclamantei trebuie să fie respinsă.

F – Principiul egalității de tratament

380 În fond, reclamanta susține despre Comisie că a încălcat principiul egalității de tratament în două moduri: pe de o parte, aplicând reclamantei o amendă disproporțională în

raport cu amenzile aplicate anterior și, pe de altă parte, aplicându-i o amendă excesivă în raport cu cele aplicate celorlalte întreprinderi destinate ale deciziei.

381 Aceasta declară că, deși Comisia este efectiv îndreptățită să stabilească nivelul amenzilor având în vedere efectul disuasiv al acestora, necesitatea descurajării nu ar trebui să difere semnificativ în cauzele de tip și gravitate asemănătoare (Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, 100/80–103/80, citată anterior, precum și Hotărârea din 10 decembrie 1985, 40/82-242/82, 261/82, 262/82, 268/82 și 269/82, citată anterior) pentru a evita discriminări între întreprinderile aflate în situații asemănătoare. În acest caz, pe de o parte, s-a făcut o distincție nejustificată între cei „patru mari” și celelalte părți incriminate. Pe de altă parte, amenda este discriminatorie și disproporționată în raport cu cele aplicate în celelalte decizii recente referitoare la încălcări ale articolului 85 cel puțin la fel de grave în care au fost fixate prețurile reale, piața a fost împărțită, clienții au fost lezați, iar concurența a fost eliminată (Decizia din 17 octombrie 1983, Cast-iron & Steels, JO L 317, p. 1; Decizia din 6 august 1984, Zinc Producer Group, citată anterior; Decizia din 7 decembrie 1988, Sticlă plană, JO L 33, p. 44; din 23 noiembrie 1984, Produse de peroxigen, citată anterior, precum și Decizia din 19 decembrie 1984, Pastă de celuloză, citată anterior).

382 Bazându-se în special pe opinia exprimată de însăși Comisia în Al treisprezecelea raport privind politica în domeniul concurenței, precum și de avocatul general Sir Gordon Slynn în concluziile sale din Hotărârea din 7 iunie 1983, citată anterior (100/80–103/80, Rec., p. 1930), reclamanta susține că, deși fiecare cauză trebuie să fie examinată efectiv în funcție de circumstanțele specifice, Comisia trebuie cu toate acestea să se bazeze pe precedente și pe hotărârile anterioare pentru a stabili valoarea amenzilor, pentru a nu se aduce atingere principiului încrederii legitime și pentru a se stabili un sistem coerent în domeniul concurenței.

383 Comisia răspunde că, în contradicție cu afirmația reclamantei, Curtea a admis în mod clar în Hotărârea din 7 iunie 1983, citată anterior (100/80-103/80), că, pentru a asigura aplicarea politicii comunitare în domeniul concurenței, Comisia poate decide în mod legitim într-o zi să ridice nivelul amenzilor pentru un anumit tip de încălcări. Având în vedere faptul că este greu de imaginat un caz de încălcare a dreptului concurenței mai flagrant decât prezentul caz, Comisia consideră că putea în mod justificat să decidă aplicarea unor amenzi cu adevărat disuasive.

384 În duplica sa, Comisia contestă interpretarea dată de reclamantă concluziilor prezentate de avocatul general Sir Gordon Slynn în Cauza Musique Diffusion française, citată anterior. Avocatul general a recunoscut dreptul Comisiei de a aplica întreprinderilor amenzi mai severe decât cele pe care le-a aplicat în trecut, chiar și pentru încălcări asemănătoare, pe care Curtea l-a confirmat în hotărârea pronunțată în această cauză.

385 Tribunalul constată că din jurisprudența Curții rezultă că unul din mijloacele atribuite Comisiei pentru a-i permite îndeplinirea misiunii de supraveghere, conferită de dreptul comunitar, este constituit de competența Comisiei de a aplica amenzi întreprinderilor care, în mod deliberat sau din neglijență, comit o încălcare a dispozițiilor articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE. Această misiune cuprinde, cu siguranță, sarcina de a investiga și de a pedepsi încălcările individuale, dar include, de asemenea, datoria de a duce o politică generală care să vizeze aplicarea în domeniul concurenței a principiilor stabilite de Tratatul CEE și orientarea, în acest sens, a comportamentului întreprinderilor. Din acest motiv, Curtea a hotărât că, pentru a aprecia gravitatea unei încălcări în vederea stabilirii valorii amenzii, Comisia trebuie să ia în considerare nu numai circumstanțele speciale ale speței, ci și contextul în care încălcarea respectivă se plasează și să asigure caracterul disuasiv al acțiunii

sale, în special pentru tipurile de încălcări care aduc atingere mai ales realizării obiectivelor Comunității. Curtea a considerat, de asemenea, că este dreptul Comisiei să ia în considerare faptul că, deși ilegalitatea acestora a fost stabilită de la începutul politicii comunitare în domeniul concurenței, încălcările de un anumit tip sunt încă relativ de frecvente din cauza profitului pe care unele întreprinderi interesate îl pot obține astfel și, prin urmare, are libertatea de a crește nivelul amenzilor pentru consolidarea efectului disuasiv al acestora. Curtea a ajuns astfel la concluzia că actul Comisiei de a aplica, în trecut, amenzi de un anumit nivel pentru anumite tipuri de încălcări nu o poate priva de posibilitatea de a crește acest nivel, în limitele indicate de Regulamentul nr. 17, dacă acesta este necesar pentru a asigura punerea în aplicare a politicii comunitare în domeniul concurenței (Hotărârea din 7 iunie 1983, 100/80-103/80, citată anterior, punctele 105-109).

386 În lumina acestor considerente, Tribunalul constată că într-adevăr Comisia a încadrat în mod întemeiat drept o încălcare deosebit de gravă și evidentă atât stabilirea prețurilor-țintă și a volumelor vânzărilor, cât și măsurile pentru facilitarea punerii în aplicare a prețurilor-țintă având scopul de a denatura evoluția normală a prețurilor pe piața polipropilenei.

387 De asemenea, Tribunalul consideră că nu reiese nicio discriminare din comparația făcută între amenda aplicată reclamantei și cele aplicate celorlalte destinatari ale deciziei, având în vedere durata și gravitatea deosebită a încălcării constatate împotriva acesteia.

388 Prin urmare, această obiecție trebuie să fie respinsă.

G – Gradul de cooperare a reclamantei

389 Reclamanta declară despre Comisie că nu a luat în considerare cooperarea societății ICI la anchetă, deși Comisia a considerat în cauzele anterioare (Decizia din 19 decembrie 1984, Pastă de celuloză, citată anterior) că o asemenea cooperare ar trebui să determine o reducere semnificativă a amenzii care ar putea ajunge până la 50 %. Aceasta susține, de asemenea, că din momentul în care a aflat despre anchetă a luat măsuri pentru a evita repetarea unor asemenea încălcări.

390 Comisia susține că, deși ICI a declarat că a cooperat cu Comisia în cursul anchetei și că a încetat încălcarea din momentul în care a aflat despre deschiderea acestei anchete, această atitudine a fost luată în considerare, dar că desigur nu este suficientă pentru a șterge încălcarea.

391 Cu titlu introductiv, Tribunalul constată că în răspunsul la o întrebare adresată în cursul ședinței, Comisia a confirmat că ICI se regăsea în „numărul foarte mic de producători” care au cooperat în ancheta Comisiei și care sunt menționați la punctul 109 ultimul paragraf din decizie.

392 Din analiza punctului 109 din decizie reiese că reclamanta a beneficiat, pentru cooperarea în ancheta Comisiei, de o reducere a amenzii de cel mult un milion de ECU. Al doilea și al treilea paragraf de la acest punct fac o distincție între, pe de o parte, Monte și ICI care au asigurat consecutiv președinția reuniunilor periodice ale producătorilor de polipropilenă și, pe de altă parte, Hoechst și Shell care, deși se numărau printre cei „patru mari”, au jucat un rol mai mic în cadrul „directoratului neoficial” format din acestea. Din acest motiv, celor două din urmă întreprinderi li s-a aplicat o amendă de 9 milioane de ECU, în timp ce amenda aplicată lui Monte se ridică la 11 milioane de ECU, iar cea aplicată reclamantei se ridică la 10 milioane de ECU. Diferența de un milion de ECU dintre amenda aplicată reclamantei și cea aplicată lui Monte nu se explică neapărat prin simpla luare în

considerare a cooperării societății ICI în anchetă, ci poate să rezulte, de asemenea, parțial, din luarea în considerare a „livrărilor de polipropilenă în Comunitate corespunzătoare” celor două întreprinderi, cele ale Monte fiind considerabil mai mari decât ale reclamantei.

393 Întrucât amenda aplicată reclamantei a fost redusă cu mai puțin de 10 % pe motivul cooperării acesteia în cadrul anchetei, Tribunalul consideră că, având în vedere caracterul foarte detaliat al răspunsului reclamantei la cererea de informații, care privea nu numai acțiunile reclamantei, ci și acțiunile tuturor întreprinderilor în cauză, răspuns fără de care Comisiei i-ar fi fost mult mai greu să constate și să pună capăt încălcării care face obiectul deciziei, ar trebui să se ia în considerare cooperarea reclamantei într-o măsură mai mare decât a făcut-o Comisia pentru a stabili valoarea amenzii care trebuia să îi fie aplicată. Chiar dacă această cooperare nu s-a manifestat decât după ce Comisia a descoperit documentele compromițătoare în spațiile reclamantei, Comisiei i-ar fi fost mult mai greu să înțeleagă semnificația acestor documente și a celor care au fost confiscate de la ceilalți producători și să deducă efectele acestora pentru a constata și a pune capăt încălcării, dacă nu ar fi putut să dispună de răspunsul reclamantei la cererea de informații.

394 În consecință, Tribunalul, exercitându-și competența de fond, consideră că este necesar să se reducă amenda aplicată reclamantei cu încă un milion de ECU.

395 De asemenea, deși este desigur important faptul că reclamanta a luat măsuri pentru a împiedica în viitor comiterea de noi încălcări ale dreptului comunitar al concurenței de către angajații acesteia, acest fapt nu schimbă cu nimic încălcarea concretă constatată în acest caz. În această privință, trebuie adăugat că, și aici, faptul că într-o cauză anterioară Comisia a considerat, având în vedere circumstanțele de fapt, că era necesar să ia în considerare măsurile luate de întreprinderea respectivă pentru a împiedica în viitor comiterea de noi încălcări ale dreptului comunitar al concurenței, nu o poate constrânge să țină seama în mod identic de măsurile asemănătoare din prezenta cauză din moment ce Comisia a subliniat în decizie (punctul 108) că încălcarea dispozițiilor articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE era deosebit de gravă și a fost comisă cu intenție și în cel mai mare secret. Prin urmare, nu este necesar să se reducă amenda pentru acest motiv.

396 De asemenea, este necesar să se constate că reclamanta solicită ca „dacă ICI este obligată să plătească amenda în această etapă fără a putea să suspende plata acesteia, în conformitate cu condițiile formulate în scrisoarea Comisiei către ICI care includea decizia”, Tribunalul „să ordone Comisiei să ramburseze valoarea amenzii plătite sau a părții corespunzătoare, majorată cu o dobândă de 1 % peste rata dobânzii stabilite de banca din Regatul Unit indicată la articolul 4 din decizie”.

397 Reiese chiar din formularea pretenției reclamantei că aceasta este condiționată în sensul că este subordonată condiției ca reclamanta să fie obligată la plata amenzii fără posibilitatea de a suspenda plata acesteia. Caracterul condițional al acestei pretenții în stadiul de anchetă se explică prin faptul că termenul stabilit la articolul 4 din decizie pentru plata amenzii era de trei luni de la data la care decizia este notificată reclamantei. Întrucât acest termen era mai mare decât termenul de introducere a acțiunii de către reclamantă în conformitate cu articolul 173 al treilea paragraf din Tratatul CEE, aceasta nu hotărâse, la data introducerii prezentei acțiuni, să plătească amenda sau să constituie o garanție bancară angajându-se să plătească dobânzi, astfel cum îi propusese Comisia în scrisoarea de notificare a Deciziei din 22 mai 1986.

398 Tribunalul constată că, în niciun stadiu al procedurii, ulterior expirării termenului stabilit la articolul 4 din decizie, moment în care reclamanta trebuia să decidă fie să plătească

amenda, fie să constituie o garanție bancară, reclamanta nu a eliminat caracterul condițional al pretenției examinate, limitându-se să declare în replica sa că repetă pretențiile din cererea sa. Astfel, prin faptul că nu a eliminat caracterul condițional al pretenției sale, reclamanta nu a formulat pretenția în mod suficient de clar. Prin urmare, această pretenție trebuie să fie considerată inadmisibilă în temeiul articolului 19 din Statutul CEE al Curții, al articolului 38 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, precum și al articolului 44 alineatul (1) din Regulamentul Tribunalului (Hotărârea Curții din 30 octombrie 1974, Grassi/Consiliul, 188/73, Rec. p. 1099, punctul 7).

Cu privire la redeschiderea procedurii orale

399 Prin scrisoarea depusă la grefa Tribunalului la 4 martie 1992, reclamanta a solicitat Tribunalului să redeschidă procedura orală și să ordone măsuri de cercetare judecătorească din cauza declarațiilor făcute de Comisie în cursul ședinței desfășurate în cauzele T-79/89, T-84/89–T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-102/89 și T-104/89.

400 După o nouă ascultare a avocatului general, Tribunalul consideră că nu este necesar să ordone, în conformitate cu articolul 62 din Regulamentul de procedură, redeschiderea procedurii orale, nici să ordone măsurile de cercetare judecătorească solicitate de reclamantă.

401 Este necesar să se sublinieze că Hotărârea din 27 februarie 1992, BASF ș.a./Comisia (T-79/89, T-84/89–T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-102/89 și T-104/89, Rec. p. II-315) nu justifică în sine redeschiderea procedurii orale în prezenta cauză. Tribunalul constată că un act notificat și publicat trebuie să fie presupus valabil. Prin urmare, este de competența celui care se prevalează de lipsa de validitate a condițiilor de formă sau de inexistența unui act să prezinte Tribunalului motive să privească dincolo de validitatea actului notificat și publicat formal. În acest caz, reclamantele din prezenta cauză nu au prezentat nicio dovadă de natură să sugereze că actul notificat și publicat nu a fost aprobat sau adoptat de membrii Comisiei acționând în colegiu. În special, contrar cauzelor PVC (Hotărârea din 27 februarie 1992, T-79/89, T-84/89–T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-102/89 și T-104/89, citată anterior, punctele 32 și următoarele), reclamantele nu au prezentat, în această speță, nicio dovadă că principiul intangibilității actului adoptat a fost încălcat printr-o modificare a textului deciziei după reuniunea colegiului comisarilor în cursul căreia a fost adoptată decizia.

Cu privire la cheltuielile de judecată

402 În conformitate cu articolul 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, partea care cade în pretenții este obligată la plata cheltuielilor de judecată, în cazul în care s-a solicitat acest lucru de partea care a câștigat. Întrucât reclamanta a căzut în pretenții cu privire la aspectele esențiale și Comisia a solicitat obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată, aceasta din urmă trebuie obligată la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a cheltuielilor aferente procedurii introduse în fața Curții în temeiul articolului 91 din Regulamentul de procedură al Curții.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Prima Cameră)

hotărăște:

1) **Stabilește valoarea amenzii aplicate reclamantei la articolul 3 din Decizia Comisiei din 23 aprilie 1986 (IV/31.149-Polipropilenă, JO L 230, p. 1) la 9 000 000 ECU, respectiv 5 803 173 UKL.**

2) **Respinge celelalte capete de cerere ale acțiunii.**

3) **Obligă reclamanta la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a cheltuielilor aferente procedurii introduse în fața Curții în temeiul articolului 91 din Regulamentul de procedură al Curții.**

Cruz Vilaça

Schintgen

Edward

Kirschner

Lenaerts

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 10 martie 1992.

Grefier
H. Jung

Președinte
J. L. Cruz Vilaça